

Mbok Ndíndí mbonyu

Mátio

ásíní

Bachĩmbi Yesu Kristo
(Lk 3.23-38)

¹ Né chi manyén bachĩmbi Yesu Kristo, εbhárémᵉ Mfᵉ Debhít ne Abraham.

² Abraham achí nyaka chi Aisek, Aisek abhak chi Jekóp, Jekóp abhak chi Júda ne bǝmayi. ³ Júda achí nyaka chi Péres ne mómayi Será. Máyap aka nnyén be Táma. Péres abhak chi Hésrᵉn, Hésrᵉn abhak chi Rám. ⁴ Rám achí nyaka chi Amínadap, Amínadap abhak chi Náshᵉn, Náshᵉn abhak chi Sálmᵉn. ⁵ Sálmᵉn achí nyaka chi Bóas. Nnᵉ Bóas aka nnyén be Ráhab. Bóas abhak chi Obed. Nnᵉ Obed aka nnyén be Rút. Obed abhak chi Jése, ⁶ Jése abhak chi Mfᵉ Debhít.

Debhít achí nyaka chi Sólomon. Nnᵉ Sólomon ayambi abháy Uria, ke ábhay Debhít. ⁷ Sólomon achí nyaka chi Rehóboam, Rehóboam abhak chi Abíja, Abíja abhak chi Ása. ⁸ Ása achí nyaka chi Jehósafat, Jehósafat abhak chi Jóram, Jóram abhak chi Usia. ⁹ Usia achí nyaka chi Jótam, Jótam abhak chi Ahas, Ahas abhak chi Hesékia. ¹⁰ Hesékia achí nyaka chi Manáse, Manáse abhak chi Emᵉs, Emᵉs abhak chi Josáya. ¹¹ Josáya achí nyaka chi Jekonáya ne bǝmayi. Mpok yᵉ ké bápókó bo Israel be mandək manchəkᵉ etək Bábilᵉn.

¹² Mpok ane bo Israel báró Bábilon bápètnsem etok eyap, Jekonáya achí nyaka chi Síltiel, Síltiel abhak chi Serúbabel. ¹³ Serúbabel achí nyaka chi Abiud, Abiud abhak chi Eliákim, Eliákim abhak chi Aso. ¹⁴ Aso achí nyaka chi Sádok, Sádok abhak chi Akim, Akim abhak chi Eliud. ¹⁵ Eliud achí nyaka chi Eliása, Eliása abhak chi Mátan, Mátan abhak chi Jekóp. ¹⁶ Jekóp achí nyaka chi Joséf nném María, María ane ábhé Yesu mmu achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariεp be ätò.

¹⁷ Bébhó amuet Abraham beghaka amuet Debhít, mkpák bachĩmbi Kristo échí ye nyaka byo ne enwi. Bébhó amuet Debhít beghaka mpok bápókó bo Israel be mándók mánchókó etok Bábilon, ébhák byo ne enwi. Bébhó mpok bo Israel báró Bábilon bápètnsem etok eyap, béchúop mpok Kristo, Mpepe Mandem afyé nyaka bariεp be ätò, mkpák bachĩmbi Yesu ebhak byo ne enwi.

Nebhe Yesu (Lk 2.1-7)

¹⁸ Enyu éfákári nyaka ke bábhé Yesu Kristo: María achí nyaka nnò Yesu. Mpok yo Joséf ati bébhay yi. Ke bápépe riñi bati, éfákari be María achi ne menie. Apoko menie bhò chí ndü betan Efónó Bedyere. ¹⁹ Joséf abhak chak besí Mandem. Ekú yí keyán bechye María ntíanwóp. Aku ye nti beway nebhay ne María ansem ansem. ²⁰ Ke ené Joséf ákàysi ndak ane, Mandem ató ángel ywi amot ntá Joséf ndü kenó. Angel wu aghati yi be, “Joséf, ebhárémò Debhít, kéchay besot María ndü nebhay, apókó menie chi ndü betan Efónó Bedyere. ²¹ Ne chon ambé mómbakanem. Nnyén eni némbak be Yesu, mbonyune chon yí ampeme bõbhi ndü

ntemsi bebú bhap.” 22 Menyiy ebhen menkem béfákárí be enyiy ene Mandem ághátí ndemekepinti andem, emfu tetep. 23 Arem nyaka be, “Chəŋ Ngəsəŋ ane ábhíkí re riŋi mbakanem ampəkə menie ambé móbakanem, nnyén eni nembak be Emánuel”, nó chí be, “Mandem achi ne bhese.” 24 Joséf áhémé nókó ndü kenó, akə nkúbhé mbə enyü ángel Mandem aghati yi. Asət María ndü nebhay. 25 Yě nó, bó keriyi bati kpáte María abhe Móywi. Abhé nókó, Joséf arem be nnyén mmó chi Yesu.

2

Bə abhen bārəŋə beghə Yesu

1 Bábhé Yesu etək Bétlehem atú Judéya. Mpok yə, Hérəd abhak Mfə atú wu. Nebhé bábhé Yesu, bo abhen báriŋi ɛti mambe báfú atú mmok áfù batwə Yerúsalem, mámbebhe nəkə be, 2 “Mmə ane bábhé bé ámbák Mfə bo Israel achi fá? Sébhəp mbənyune séghə nembe enén nérəm ɛti nebhe eni awu atú mmok áfù, ne sétwə bechye yi kenókó.” 3 Mfə Hérəd ághókó nókó enyiy ene bəbhə bārémé, ntí átaka yi amem. Ebhák enyumót ne bə mankem amem etək Yerúsalem. 4 Hérəd abhiŋi bəbatí bachiăkap Mandem ne batəŋ ebhé Mandem ndü nebhwət amət. Abhép bhə be, “Bábhəŋ bebhe Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be ätə fá?”

5 Bághátí yi be, “Bábhəŋ bebhe yi etək Bétlehem, fá atú Judéya, mbənyune echi amem ekáti ndemekepinti be,

6 Mandem arem be, ‘Wə Bétlehem ndü mmik Júda, puyě wə ke óchí ansem ndü betək Júda menkem, mbənyune ntá ye kě Mfə áfù.

Mfɔ anε ákεm bɔbha, bo Israel, mbɔ erítí mbabheri
bághónémén ákεm bághónémén yi.’ ”

7 Hérɔd ághókó nókó nó, abhijí manko bhɔ, abhónj kepi ne bhɔ ansem ansem, abhép bhɔ bé mángátí yi mpok anε bɔ baghɔ nembe enɔ atú etɔk yap. ⁸ Aghati ye bhɔ be, “Dók ká Bétlehem, mǎmberp sayri nebhæet anε mówu achi. Mǎnánj mǎngó yi, pet ká nsem mǎngati me, bé me nkwó ndók nchyé yi kenókó.”

⁹ Mankɔ bhɔ bághókó nókó enyijj ene Mfɔ Hérɔd árémé, báfá bare rɔj. Ndũ bárɔj, bághó nkúbhé nembe enén báyámbi baghɔ atú etɔk eyap ne nó nérónj nókó ambi, bó mánkojɔ nɔkɔ ansem. Báchwóbhé nókó Bétlehem, nembe enɔ néte am-fay nebu, tébhé tébhé ne eket ené mówu áchí aré.

¹⁰ Nεghó bághó nembe enɔ, manják amap aya acha.

¹¹ Bághó eket ene nó nété are tebhε tebhε, barɔk bachwe amem, baghɔ mmó ne máyi María. Bátép mánén amik bare chye yi kenókó. Mánéne bebha bhap bafere menyijj ebhen béyá nkáp báchyé mbɔ awap akap ntá yi. Emɔt ebhak pú, échák ébhák enyũ serwó esen bádùre sénchye nɔkɔ erítí eriep. * Enéfú ébhák enyijj ené básɔt beghoko ngú be áké chɔjti. †

¹² Mankɔ bhɔ bápéré gure, Mandem asemti bhɔ ndũ kenó bé báké petnsem ntá Mfɔ Hérɔd. Báfæét chí ndũ mbi achak ke bágure etɔk eyap.

*Joséf ne María bápókɔ Yesu babæé bárók etɔk Ijij
ne yi*

* **2:11** Bábhijj enyũ serwó esɔ be “Frankinsens” ndũ eyɔjónɔdik.

† **2:11** Bábhijj enyijj eyɔ be “Myrrh” ndũ eyɔjónɔdik.

13 Bð bhə nɔ batwə beghə Yesu bagure nəkə, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó ekén yi aghə aghati yi be, “Joséf, Hérød äyàn mbi beway mone. Faté yé, sət mmó ne máyi, bue dók etək Ijip. Dók, ómbák áré kpáte ngati wə ómpétnsem.” 14 Joséf aηeme, asət mmó ne máyi, afa, arək etək Ijip ne bhə nkúbhé beti ebhə mbə enyü ángel Mandem aghati yi. 15 Agháká nókó aré, abhak are kpáte Mfə Hérød agú. Menyih bífakári nyaka enyu eyə bé enyih ene Mandem ághátí ndemekepinti andem, emfu tetep be, “Mbíñí mówa be ámfá etək Ijip”.

Hérød arem be mángwáy bəbabhakanem abhen

16 Hérød ághó nókó be mankö bhə bárwə yi ndü yi ánónó bhə keghó, nti nénen yi amem. Achye eyə be mángwáy bəbabhakanem mankem abhen bábhíki cha mamié apay ndü etək Bétlehem ne ndü betək ebhen bechi kekwoť. Hérød atik bé énáñ échí mamié apay bébhó mpok mankö bhə báyámbi baghə nembe mpok bábhé Yesu. 17 Ekú enyih ene ndemekepinti Jeremáya áréme bé chəñ émfakari, emfu tetep. 18 Arem nyaka be, “Eyəñó kebhə éfù etək Ráma. Kebhə keyá ne bása. Ráshel áđi bəbhi. Mánik yi mmuet be ambət kebhə ke apú ka mbənyune bágu barə yí.”

Joséf ne Maria bapetnsem ndü mmik Israel ne Yesu

19 Hérød agú nókó, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó amem etək Ijip, 20 aghati yi be, “Joséf, faté sət mmó ne máyi petnsem ndü mmik Israel. Bo abhen báyàn nyaka beway mmó manəñ bagu.” 21 Joséf aηeme, asət nnə ne mmó apetnsem etək

Israel. ²² Ke Joséf ághókó nókó bé Akelos asot epok etayi mbə Mfə atú etək Judéya, acháy berəŋ aré. Ndũ kenó kéchák, ángel Mandem ayep Joséf batú be yi ándók chí atú Gálili. ²³ Joséf arək, achəkə amem etək Gálili ené bábhìŋi be Násáret, mbənyune échí amem ekáti ndemekepĩnti be Mandem arem ěti Kristo be, “Chəŋ bo mámbiŋi yi be ‘Mmu Násáret’ ”.

3

*Enyiŋ ene Jŋn Njwiti aghati bho ěti Yesu
(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)*

¹ Mpok yə, Jŋn Njwiti abho bégháti bho amem baso atú Judéya be, ² “Yěntiki mmu ywəka abhəŋ betiknsem ndũ bebú bhi mbənyune mpok Mandem ábhák ne bo mbə Mfə wap arəp chi kekəwət.”

³ Jŋn Njwiti kě Aisáya ndemekepĩnti Mandem árəme nyaka ěti yi be, “Mmu achi amem baso ábìk ne eyəŋ amfay andeme nəkə be, “Tonjí ká mbi ane Acha áfəèt are. Kú ka mbí ywi ambak chak.’ ”

⁴ Nkú Jŋn abhak chi enyiŋ ene baghoko ne babyək mpəŋə baso. Mgbat ane yi ágwət ebho abhak nkəwəbhénya, ne nenyíé eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu ámén yi ághò amem baso. ⁵ Beyă bho báfú, bárók ntá Jŋn ndu beghok enyiŋ ene yi árəm. Báfú etək Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne betək menkem ebhen bechi kekəwət ne Nnyén Jódan. ⁶ Baré su bebú bhap, Jŋn anjwiti nəkə bhə amem Nnyén Jódan.

⁷ Ke Jŋn ághó nókó ndũ beyă bənkəwə Fárisi ne bənkəwə Sádusi bətwə be yi anjwiti bhə, abho bérem ntá yap be, “Bě befé! Agha áyébhé be batú be mánjan mbi bebəe ntemsi Mandem ane

átwò? ⁸ Bǎbhəŋ beku menyin ebhen bétòŋ be mǎnán bǎtiknsem ndũ bebú ebheka tetep. ⁹ Bǎké chəkə mǎnkáysi be bǎchí bebhárébhə Abraham ne yěnyin epu kway beku bhe. Diní ká be Mandem ákwáy besot batay ane anku yó ámbak bebhárébhə Abraham. ¹⁰ Yě chí néne, seti séchí bhæéré, ne bákway bekpət yěntiki enək ene epu nyu berítí kepam te ndũ bakan, mangæep angó.”

¹¹ “Mějwiti bhe ne manyiep betəŋ bé bǎtiknsem ndũ bebú ebheka. Ke mmũ ane átwò me ansem achá me enyune mbíkí kway mmu ane nchí kanari nkwohánya beka ebhi. Antwó, chəŋ anjwiti bhe ne Efónó Bedyere ne ngó. ¹² Atwò ne nchán myákátí awə béchák nkway ndũ bэфáp ene érí ne bekpáfu. Anán ánkú nó, ásat mbwət anten ndũ nkpané, anyə mmik, ansot bekwəp ebhi amfyə ndũ ngo ane apu neme.”

Jǎn ajwiti Yesu

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Ebhíkí tat, Yesu afú atú Gálili arək ndũ Nnyén Jódan be Jǎn anjwiti yi. ¹⁴ Ke Jǎn keyan bejwiti Yesu. Are yán beku Yesu anjibhiri nkaysi yi. Are m be, “Ōtwə be njwítí wə, ené me ke mbónó bétwə ntá ye be ónjwítí mé?” ¹⁵ Yě nó, Yesu akeme yi chi be, “Dǎ émbák mbə enyũ ngátí wó, mbənyune eri be senku yěntiki enyin ene Mandem áyàn.” Jǎn aka ye, ajwiti Yesu. ¹⁶ Nejwiti Jǎn ájwítí yi, Yesu afú anyén. Nebu nénéne, aghə ndũ Efónó Mandem áfú amfay, asot mkpá ebhónó are sep kpát ate yi amæet. ¹⁷ Eyəŋ éfú ye amfay éré rem be, “Né chí Mówa. Nkəŋ yi tontó. Achyè me beyǎ manák.”

4

Satan are mō Yesu
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Ἐφῆρέ νόκό νό, Ἐφόνό Βεδυερε ακα Yesu arək amem baso be Satan amō yi. ² Aré amem baso, Yesu abhak ndü netarénsay beti ne ngósí ndü manywəp besa bepay. Nsay akém yi. ³ Satan arək ntá yi, arem be, “Mbák óchí Mmō Mandem tetep, chye eyəη be batay ane anjibhiri andəp bekrəkó brət.” ⁴ Kε Yesu akeme yi be, “Ἐχί amem Ἐκάτι Mandem be, ‘Puyě nenýíé nónó ke nékè̀m nepém.

Yěntiki enyīη ene Mandem árèm kě ébhón betan bekem nepém mmu.’ ”

⁵ Satan asət yi barək Yerúsalem, etək Mandem, bákó ndü nebħæet ane áchí te amfay ndü ekerákap Mandem. ⁶ Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák óchí Mmō Mandem, dók, tëndu echí amem Ἐκάτι Mandem be, ‘Chəη Mandem anchye eyəη bə́angel bhi mántwó manchye wə nekwaκ. Ἐκάτι Mandem épēt érèm be, chəη mánkpæep wə ne amó yap bé óké tem ekak ndü ntay.’ ”

⁷ Yesu akeme yi be, “Ἐκάτι Mandem épēt érèm be, ‘Kémō Mandem Acha ywε.’ ”

⁸ Béfú afō, Satan asət Yesu ndü njie ane áré sáp amfay, atón yi betókó mmik menkem ne kefō eken kéchí aré. ⁹ Arem ye ntá Yesu be, “Chəη nchyé wə menyīη ebhen menkem mbák óntép mánén besí bha, onchyε me kenókó.”

¹⁰ Kε Yesu aghati yi be, “Fă me besí, wə Satan! Ἐκάτι Mandem érèm be ‘Mmu abhəη bechye kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yi aywĩnti.’ ”

11 Satan arə yε Yesu arək, bəángel Mandem barək bachyε Yesu nekwwak.

*Yesu abho bεtik εbhi
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

12 Mpok Yesu aghoko bε bákém Jǒn Njwiti báfyε ekerékenə, afa atú Judéya apεtnsem atú Gálili.

13 Kε yí kerónη Násáret. Arək achəkə Kapənaum. Etək Kapənaum ébhák nεpak manyu Gálili, atú Sébulən nε Náftali. 14 Εfákári nyaka enyu yə bε enyiη ενε Mandem ághátí ndεmekεpinti Aisáya andem émfú tetεp. Aisáya arem nyaka bε:

15 “Mmik Sébulən nε Náftali,

mmik anε bo báfεt are berəη ndü ěntiηnyen

ené bábhiηi bε Manyu Gálili,

mmik anε áchí ebhēnyen nεgho Jódan,

atú Gálili anε beyă bo abhen bápú bo Israel bachi are.

16 Bǒ abhen báchí amεm εjuri,

bághə beyă bediéré.

Bǒ abhen báchí ndü mmik ndíkándi nεwu, mban ághə etək εyap néne.”

17 Nεbho mpok yə, Yesu abho béghátí bho bε, “Yěntiki mmu abhəη bétiknsem ndü bebú bhi mbənyunε mpok anε Mandem ábhák nε bho mbə Mfə wap arəp chi kekwat.”

*Yesu abhiηi bo bati anwi bε mámbák bakoηo bhi
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)*

18 Εwak émət, ené Yesu ákə nεpak manyu Gálili, aghó bo bati apay, bǒ nnə amət chi amət. Amət aka nnyén bε Símun. Nnyén eni néchák nébhák bε Píta. Manó ywi aka nnyén bε Andru. Bə bati apay bare gεεp beyă nkáp anyén ndu beway nsi mbənyunε

bachi nyaka bawănsi. ¹⁹ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká bhák bakoŋo bha, ne chəŋ ntəŋ be enyŭ bákə bé bo bachak mámbák bakoŋo bha.” ²⁰ Témte wu, Símun ne manó barə beyă nkáp yap, bakoŋo Yesu.

²¹ Yesu átén nókó mmæet ambi mandú, aghó bŏ nno amət chi amət bachak bati apay, nə chi, Jems ne Jŏn, bŏ Sebēdi. Bábhák amem áchwí chəkə ne etayap Sebēdi, mángoko nəkə beyă nkáp yap. Yesu abhiŋi bhə nkwo be mámbák bakoŋo bhi. ²² Témte wu, báros áchwí wap ne etayap, bakoŋo yi.

Betik Yesu atú Gálili (Lk 6.17-19)

²³ Yesu abho bekə atú Gálili ankem antəŋ nəkə bho Eyəŋ Mandem amem bekeré nenikímæet bo Israel, angati nəkə bhə nkwo Mbok Ndíndí ane árəm enyŭ Mandem ábhák ne bhə mbə Mfə wap. Ne ambu nəkə yěntiki enyŭ neme enen bo babhəŋə. ²⁴ Eká nnyén Yesu nétáka kpát négháka atú Síria ankem. Bo bərə pəkó bŏ abhen bábhəŋə mame menyu ne menyu mándək nəkə ntá Yesu be ámbú bhə. Mbək yap bábhák bo abhen befəŋə bebábəbə bésəŋəri bhə, báchák bábhák bŏ abhen bákwen ntímen, abhénéfú babhak bŏ abhen bachi bhərə. Yesu abú bhə mankem. ²⁵ Beyă bhó bare fú mbaŋ ne mbaŋ mánkəŋo nəkə Yesu yěntiki ebhak ene yi árəŋ. Mbək eyap báfú atú Gálili, báchák báfú Díkəpolis, nə chi atú betək byo, báchák báfú Yerúsalem, báchák báfú atú Judéya, ne abhénéfú báfú ebhényén negho enen babhiŋi be Jódan.

5

Yesu achəkə ambi njiε are tōη bo menyij

¹ Ewak émət, bo béré twə ntá Yesu ndü bakwó. Aghó nókó bhó, arək achəkə ambi njiε. Bakonjo bhi bákó bátéméri yi, bachəkə ne yi. ² Abho betəη bhə menyí.

*Mañák amen tetep**(Lk 6.20-23)*

- ³ Are tōη andem nəkə be, “Eri εcha ntá yěntiki mmu ane ághó be besí Mandem, yi apu yěnyij, mbənyune Mandem achi Mfə ywi!
- ⁴ Eri εcha ntá bə abhen báchí ndü nedí kebə néne; mbənyune chəη mánchye bhó nepóptí nti!
- ⁵ Eri εcha ntá bə abhen bábhónó nesεptimæet ne bápú təη betəη, mbənyune chəη yí anchye bhə áfók ankem ane yi afyé bariεp bechye bhó!
- ⁶ Eri εcha ntá bə abhen bábhónó nsay ne ekwak beku menyij ebhen bechi chak besí Mandem, mbənyune chəη yi anchye bhə menyij ebhen bábhónó ekwak bebəη!
- ⁷ Eri εcha ntá yěntiki mmu ane ághə bho ntínso, mbənyune chəη Mandem angó yi ntínso!
- ⁸ Eri εcha ntá bə abhen bati yap áchí amem pépép, mbənyune chəη Mandem ankə bó mángó yi!
- ⁹ Eri εcha ntá bə abhen mánù be bo mámbák eyəη émət ne bati; mbənyune chəη Mandem ankə bə mámbak bəbhi!
- ¹⁰ Eri εcha ntá yěntiki mmu ane bo báchyè εsəηəri ndü ákə menyij ebhen bechi chak besí Mandem.
Ayεt yi mbənyune achí Mfə ywi!

11 “Eri echa ntá yeka mpok bo básòkòti bhe ne mpok ane báchyè bhe esòjòri, mámbare nòkò bhe barak amuet ndéndem ãti ya. 12 Nák ká ne mámbónj mañák mbonyune Mandem abhúré bhe erem akap awu amfay. Ne bǎké ghòkòntik be báchyè nyaka baremé kepinti abhen tesáy esòjòri nkwo.”

*Yesu yi bakonjo bhi báchi mbò ngánj ne erónjò
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)*

13 “Báchi mbò ngánj ntá bð mmik mankem. Ke mbák ngánj ábhíkí pere bhónj manyinjti mi, ná bákway beku wu ampè ambak erítí ngánj? Bápú pere kway beku yěnyinj ne wu. Aròp chi enyinj beto nefi ebhak ene bo báfuet mánjati nòkò wu.

14 “Báchi erónjò ntá bð mmik. Etòk ené échí amfäy njie epú bhese. 15 Ne bápú dure erónjò mánsòt enyinj mánkuti. Bádure erónjò mánte chi ebhak ene bábhónjò bete yò bé mban ángò ntá yěntiki mmu ane achi anywóp. 16 Dǎ yé ka epinj eyeka éngó mbò erónjò. Epinj eyeka ébhòj bebhak mbò erónjò bé bo mángó, mámbiti Etayeka mmu achi amfay.”

Enyinj Yesu ághatí bho ãti bebhé Moses

17 “Bǎké kaysi bé ntwò béfére bebhé Moses. Bǎké kaysi bé ntwò chí beferè basinjí baremé kepinti. Mbíkí twò béfére mó, ntwò chí beku be yěntiki enyinj ene bò básinjí émfú tetep. 18 Tetep, nchí ghati bhe be te mfäy ámfuet, mmik amfuet, bápú kwáy beferè yě mandú enyinj ndũ basinj amen wáwák. Basinj amen ábhák kpáte yěntiki enyinj ene básinjí émfu tetep. 19 Yě agha ane ápú bhæere yě chí móbhé amòt, antòj nòkò bo bachak be mánké enyumòt

mbə yi, chəŋ ambak ansem ndü nkwə bhó mankem abhen Mandem achi Mfə wap. Ke mmu ane ábhə̀re bebhé Mandem menkem, antəŋ nəkwə bo be manku nkwə mbə yi, ábhák mũngo ndü nkwə bho abhen Mandem achi Mfə wap. ²⁰ Nchí ghati ye be be, mbák menyih ebhen bákə bebhiki cha ebhén batəŋ ebhé Mandem ne ebhen bənkwo Fárisi, bəpú bhák bo abhen Mandem achi Mfə wap.”

*Enyih ene Yesu átəŋó ətí bebenti
(Lk 12.57-59)*

²¹ “Bəriŋi ndü ebhé Moses éghàti nyaka bachĩmbi bheka be mmu áké wáy nti, ne yě agha ane áway mmu, bákə manyé ne yi. ²² Ke enyih ene nchí ghati bhe chi be, yě agha ane ábenti ne mómayi Mandem átaŋ yi. Yě agha ane áśəkəti mómayi mbə berem be, ‘Wə əchí agha?’ Bəsət yi besí acha manyé. Ne yě agha ane árəm ntá mómayi be, ‘Wə echihĩmu’ chí mmu ane bábhəŋó memese amem nepingo. ²³ Mbák ərəŋ ye bechye akap ntá Mandem ke óntik be nti manó ábè nti ətí enyih ene ókú yi, ²⁴ dš akap aywe ndü nebhet ane bo báchyè akap, dók kpík kə məmbák eyəŋ émət ne yi ke ómpetnsem ənchye akabhe ywe ntá Mandem.

²⁵ “Mbák mmu abhəŋ ndak ne wə, antí wə, dók təmerí yi ayak mənsokori ndak wu, məmbak eyəŋ émət. Mbák óbhíki kə nə, mpok ámfuét, yi andək ntá ntaŋá manyé ne wə, afyé wə amə yi, ne yi anchye wə ntá bo mbih nkú, ne bó mámfye wə ekerékenəŋ. ²⁶ Dihí be mbák émfákári enyu eyə, əpú fu wawak kpáte ənchye ákwó ywe ankem, yěnyih kerəp.”

Yesu átōη έτι βερωρ

²⁷ “Bārīñi ndũ ebhé Moses έρέμ βε, ‘Mmu abhíkí bhōη bekwen βερωρ.’ ²⁸ Κε nchí ghati bhe βε, yě agha ane afyé amík amuet ngoré, ambōη nkaysi bebhuere ne yi, anāη akwen βερωρ ne ngoré wu ndũ nti eni. ²⁹ Mbák nyésé ene nemot nétò wò ndũ bebú, feré nò guerp. Eri βe óném epókómuet eye émot echa wò βερōη ambi beku bebú, mánsot mmuet eye nkem mámesε amem nepingo. ³⁰ Ne mbák awónem ywe átò wò ndũ bebú, kpót wú guép. Eri βe óném epókómuet eye émot echa wò βερōη ambi beku bebú, mánsot mmuet eye nkem mámesε amem nepingo.”

*Enyīη ene Yesu atōη έτι awáy nebhay
(Mk 10.11-12; Lk 16.18)*

³¹ “Ebhé Moses epet έρέμ βε, ‘Yě agha ane áro ngoré ywi ndũ nebhay, abhōη bechye yi ekáti ndu betōη βe awáy nebhay.’ ³² Κε enyīη ene nchí ghati bhe chi βε, yěntiki mmu ane áro ngoré ywi ndũ nebhay ενέ ngoré ábhíkí kwen βερωρ, akw ngoré akwen βερωρ, ne yěntiki mbakanem ane ábháy ngoré ane ápét apu ekerénebhay, akwen nkwo βερωρ.”

Yesu átōη έτι neyiki

³³ “Bārīñi ndũ ebhé Moses épét éghàti nyaka bachĩmbi bheka βε, ‘Ké fyé barierp beku enyīη ενέ óbhíkí bhōη nti beku yo. Mmu abhōη beku enyīη ene yi áyíkí beku ndũ nnyén Mandem.’ ³⁴ Κε nchí ghati bhe βε mmu abhíki bhōη beyiki wáwák. Mmu abhíki bhōη beyiki ambīñi mfay, mbōnyune mfay chi bechókó Kefò Mandem. ³⁵ Mmu abhíki bhōη beyiki ambīñi mmik mbōnyune mmiki ne achi

mbə ɛnək ɛnɛ Mandɛm ásìkì bɛkək arɛ. Nɛ mmu abhìkì bhəŋ bɛyìkì ambìŋì Yerúsalem, mbənyunɛ chi ɛtək ɛrɛmé Mfə ywɛsɛ. ³⁶ Ké yìkì əmbìŋì ntí ywɛ mbənyunɛ əbhìkì bhəŋ bɛtəŋ bɛkɔ ɛkəká ɛmɛnɛ émbák pɛpɛp, nɛ əbhìkì bhəŋ bɛtəŋ bɛkɔ yə ɛmbək pyə. ³⁷ Mbák ónká bɛkɔ ɛnyìŋ, dɛm bɛ, ‘Éɛ’. Mbák əbhìkì ká bɛkɔ ɛnyìŋ, dɛm bɛ, ‘Áɛ’. Yǝntìkì ɛnyìŋ ɛnɛ ɛcha ɛyə, éfù chi ntá mbámɔ.

*Yesu yi bɛ ɛbhikì rì bɛkɛmɛ bɛbá amfay bɛbá
(Lk 6.29-30)*

³⁸ “Bǎrìŋì bɛ ɛbhé Moses érɛm bɛ, ‘Mbák mmu achónɣtí nyésé ntí mánchónɣtí ɛni nkɔwə. Nɛ mbák mmu áféré nényén ntí, bábhəŋ bɛfɛrɛ ɛni nkɔwə.’ ³⁹ Kɛ nchí ghati bhe bɛ, mbák mmu akɔ wə bɛbá, óké kɛmɛ yì. Mbák mmu adɛp wə atá ndǔ ɛbhe awónɛm, tón yì ɛbhe échák nkɔwə. ⁴⁰ Mbák mmu áyàn bɛkɔ manyé nɛ wə bɛ ánsót nkú yɛ, kpìk chyě yì ndɛ yɛ nkɔwə. ⁴¹ Nɛ mbák ntɛmé ɛɛnu anyéré wó bɛ əmpəkə ntu ywi əndək nɛ yì nɛkǔ ntay* nɛmət, dók nɛ yì nɛkǔ batay apay. ⁴² Mbák mmu anínì wə ɛnyìŋ ɛnɛ óbhónó, chyě yì yə. Nɛ mbák mmu atwə ntá yɛ bɛ ómpúə yì ɛnyìŋ óké nisi bɛkɔ nə.”

*Yesu yi bɛ mmu abhəŋ bɛkəŋ bo abhɛn bápábhé yi
(Lk 6.27-28, 32-36)*

⁴³ “Bǎrìŋì ndǔ ɛbhé Moses érɛm bɛ, ‘Ōbhón békəŋ mmǔ ɛtək ɛyɛ, ómpap mmu anɛ ápábhé wə.’ ⁴⁴ Kɛ nchí ghati bhe bɛ, kəŋ ká bǔmpap abhɛkə, mǎnik nəkə mmɛt bɛ Mandɛm ankwək bǔ abhɛn báchyè bhe ɛsəŋɔrì. ⁴⁵ Mbák bǎkù nə, bo bágħə bɛ bǎchí bǔ ɛtayɛkə mmu achi amfay. Bǎké ghəkəntik bɛ yì

* **5:41** Ntay nɛmət: Ntay chi “Mile” ndǔ ɛyənǔndik.

äto mmok ntá yěntiki mmũ bebú ne yěntiki mmũ ndíndí. Mandem äto manyiερ ntá yěntiki mmu ane ákũ enyιη ene yi áyàn ne mmu ane ápú kũ enyιη ene yi áyàn mmu wu ankũ. ⁴⁶ Mbák bãkωη chi bõ abhen bákónó bhe, ntiki nsáy bãbhωη? Yě chí bakũ bebú mbõ babhebhe nkábhentí bakωη bõ abhen bákónó bhõ. ⁴⁷ Ne mbák bãkaka chi bõ abhen mãnyie ne bhõ, nó bãkũ yi? Yě chí bõ abhen bápú bo Israel bákũ nõ. ⁴⁸ Bãbhωη ye bebhak chak ndũ babhi ankem nkúbhé mbõ enyũ Etayeka Mandem mfay achi chak ndũ babhi ankem!”

6

Yesu atón enyũ mmu dbhónó bekwak mmu ane eyi epu

¹ Yesu arøk ambi berem be, “Sõt ká mpok be yě mmu yweka áké kũ beri ebhen Mandem áyàn yi ankũ besi bhõ ndu betωη mmuet. Mbák mmu ankũ nõ, apú bhωη nsáy ane Etayeka Mandem mfay áchyè.

² “Yěntiki mpok ane óchyè enyιη ntá mmu ane eyi épú, ké dep akánkán mbõ bõ abhen bákũ menyιη chi be mángó bhõ. Bákũ nõ amem bekeré nenikímmuet ne ndu mántítak be bo mámbiti bhõ. Díní ká be nebiti ane bo bábíti bhõ chi awap akap ankem ané bõ mãnán bãbhónó. ³ Mbák óchyè mmu enyιη mbõnyune eyí épú, kũ nó enyune yě mmu apu riηi enyιη ene ókà. ⁴ Eri be ónkú beri bhésé bhésé ne chωη Etaye Mandem mmu ághò yěntiki enyιη ene mmu ákú bhésé bhésé ankap wõ.”

Yesu atón enyũ bo bãbhónó menikmmuet

5 “Yǝntiki mpok ane mǎnikmæet, bǎké kɛ mbɔ bɔ abhen bákù menyij chi be mángó bhó. Bákɔŋ beete amem bekeré nenikímæet ne ndũ manyé mbi ke manikmæet bé mángó bhó. Diñí ká be, neghó ane bo bǎghò be bɔ mǎnikmæet, chi awap akap ane mǎnánj bǎbhóŋj. 6 Mpok ane mmũ ywɛka áyàŋ menikmæet, ánychwé anywóp, ebhak ene yi ábhak aywínti, antíep mbínywɔp anikmæet ntá Mandem Eta yɛka mmũ bápú ghɔ ne amík. Mbák mmu akɛ nɔ, chɔŋ Etayɛka mmu ághò yǝntiki enyij ene mmu ákù bhésé bhésé ankap yi.

7 “Mpok mmu ywɛka ánikmæet, áké rem beyǎ menyij ebhen bébhíkí bhɔŋ ntí ne nnet, mbɔ bɔ abhen bápú bo Israel bákù. Bákù nɔ mbɔnyune bákaysi be beyǎ kepɪ ke kékù Mandem angok nenikímæet enap. 8 Bǎké bhak mbɔ bhó. Bǎpɛɛ nikmæet, Mandem Etayɛka anan j arinj enyij ene bǎyan. 9 Enyu ene kǎ bǎbhóŋj menikmæet:

‘Etayɛɛ, wɔ mmu óchí amfay:

Kɛ bo mánchyé nnyén ena kenóké;

10 kɛ bé mandɔ wɔ ɔmbak Mfɔ wap;

ne be mánkú nóké chí menyij ebhen óyan bo mankɛ fá amik,

mbɔ enyũ echí awu amfay.

11 Chié bhɛɛ nenyíé enen echɔŋ;

12 ɔmfɔŋori bebú bhɛɛ,

mbɔ enyu séfónórí bo abhen bákù bhɛɛ bebú.

13 Ne óké ka sénchwe ndũ nemɔ enen nékɛ sénkwen ndũ bebú,

ke feré bhɛɛ ndu amɔ mbúmbɛ.’

14 “Mbák ómfónórí bo abhen bákù wɔ bebú, chɔŋ Etayɛ Mandem mmu áchí amfay nkwɔ amfɔŋori

ωῶ. ¹⁵ Κε mbák apú fonjori bo abhen bákù wə bebá, Etaye Mandem Mmu achi amfay apú fonjori wə.”

Yesu atónj eti netarénsay

¹⁶ “Yěntiki mpok ane bātāt nsay ndu menikmæt ntá Mandem, besí ebheka béké bhak mbə bō abhen enyijj éśòjori bhə. Báké bhak mbə bō betábhá. Bágwət besí bhap chi be bo mángó be bə bachi ndū netarénsay. Dijí ká be, neghó ane bo bágghò be bə bātāt nsay, chí awap akap ane mánánj bábhójó. ¹⁷ Κε mpok óbhak ndū netarénsay, sō besí bhe watí, ómpák ntí. ¹⁸ Mbák ónkú nə, bo bápú rinji be ochí ndū netarénsay, ke Etaye mmu bápú ghó ne amík árinji. Ne chəj Etaye mmu ághò yěntiki enyijj ene mmu ákù bhésé bhésé ankap wə.”

Yesu atónj eti kefō mmik

(Lk 12.33-34)

¹⁹ “Báké sət kefō nkáp ne kefō menyijj bechak mǎmbure fá amík. Fá amík, kengək ne mfárékánj báchònti, ne baghép báyway eket mámpəkə yěntiki enyijj. ²⁰ Enyijj ene yěntiki mmu yweka ábhójó beku chi be, ansət kefō nkáp eki ne kefō menyijj bechak ambure amfay ntá Mandem. Aré, kengək ne mfárékánj bápú kway bechənti bhə ne baghép bápú kway bedak eket mángép wú. ²¹ Ebhak ené nkáp aywe áchí, aré kě ntí ene nkwə nébhak.”

Yesu atónj be amík áchí mbə erójó ene ékù mmu ángó mbanj

(Lk 11.34-36)

²² “Amík áchí erójó ene ékù mmu ángə mbanj. Mbák mmu abhəj amík ariari, ághə andinji yěntiki enyijj ene yi ákù. ²³ Κε mbák apú ariari, mmæt ye

nkem äbhák chi amem ejuri. Ke mbák erónj eyε égirigíri, nó ejuri ene ochí are eya echa.”

*Enyij Yesu atónj éti Mandem ne menyij mmik
(Lk 16.13, 12.22-31)*

24 “Yě mmu apu kwáy betok bachi bati apay ndon amot. Mbák ámbónj bachi bapay, äkónj amot ancha anefú, mbák épú nó, ächye kenókó ntá amot, ambyák anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok noko menyij mmik.

25 “Nó kë nchí ghati bhe be, mmu áké bhon basémé éti nepém eni andem bé, ‘Chon nyie yi? Chon nyú yi? Chon mfyé yi?’ Nepém nkwa nébhíki cha nenyié? Nepém nkwa nébhíki cha ndené? 26 Yiní ká kenen. Képu kwan nenyié ne képu fere mbwot ebhi kembay ndü betem. Yě no, Etayeka mmu achi amfay ächye ko nenyié. Bābhíki rinji be bāchá kenen-ε? 27 Ne ntiki mmu yweka basémé ákway beku nepém eni nénsap yě chi mandú nininini, nencha enyu nebhon bebhak?

28 “Ne ndaká yí bābhon basémé éti nden ene béfyé amuet? Yiní ká enyü bōchuchu abhen bachi ebhi bágò. Bápú ku betik ne bapu ghoko nden. 29 Ke nchí ghati bhe be, yě chí Mfō Sólomon mmu ábhónj nyaka beyä keném, abhíki bhon nyaka nden ene eri mbō yě chuchu amot. 30 Mandem kë ághókó táko ne beri ebhi, táko ane ákway bebhak echon, mbúré angwōsi, mámfyé angó. Bākáysi bé be kë Mandem apu kwáy békwák māmbónj nden béfyé amuet ke? Neka eneká ne Mandem négúpsi nēcha!

31 “Bāké bhón ye basémé, māndeme noko be, ‘Chon sényie yi? Chon sényú yi? Chon sémfyé yi?’

32 Mənyin ebhen menkem kě bō abhen bápú bo Israel básíkí ntí are. Ke Etayeka mmu áchí amfay aríní be bǎbhəŋ bėbhón mənyin ebhen menkem. 33 Yǎ yé ka mbi befyə ntí berə Mandem ámbák Mfə ywəka, məmfyé ntí bekə chi yéntiki enyin ene yi áyàŋ bo mankə, ne chəŋ yi anchyε bhe mənyin ebhen menkem nkwo. 34 Bǎké bhəŋ ye basémé ɛti nywəp enen mbúrɛ. Chəŋ mbúrɛ antwə ne ayi barak ane mmu afyé ntí are. Bǎké sət besəŋəri bechak məmáká ndü ebhen echəŋ.”

7

Yesu átəŋ bé bo bǎbhíkí bhəŋ bétəŋ bati (Lk 6.37-38, 42-43)

1 “Bǎké tən bati kéká mántən be nkwo. 2 Mmu áké tən ntí mbənyune, enyu ené ótən ntí enyu yə ke Mandem átən wə. Enyü óyènti ónchye ntí, nkúbhé enyu yə ke báyènti mánychye wə. 3 Ndaká yí óyìní mǎənyiní ane achi anyese ntí, ené ópú fyε ntí ndü nkəkónək ane achi wə anyese? 4 Ná óghàti ntí be, ‘Manó, dǎ me mféré mǎənyíní ane achi wə anyésé,’ ené nkəkónək achi wəmbəŋ anyese? 5 Wə mmü betábhá, feré kpík nkəkónək ane achi wəmbəŋ anyese, ke óngə mban sayri beferε mǎənyíní ane achi amem nyésé manóywe.

6 “Bǎké sət mənyin Mandem mənychye ntá bō abhen bǎbhíkí bhəŋ mpok ne yi. Báchí mbə mmú. Mmu áké sət mənyin Mandem ánychyé ntá bo abhen bábyak bhə. Báchí mbə bakók. Mbák mánychye bakók enyiní nkáp, básət mányəp chi ndü ntəp. Ne

mbák mǎnchye mmú menyin Mandem, äyibhiri mmuet antoko bhe anet.”

*Bép, chon mǎnchye wə
(Lk 11.9-13)*

⁷ “Nik mmuet eti enyin ene óyàn, chon Mandem anchye wə. Yán, chon óngə. Dep nekək, chon mánene ntá ye. ⁸ Kə nə mbonyune yěntiki mmu ane ánikmuet eti enyin ene yi áyàn, Mandem áchye yi. Yěntiki mmu ane áyàn enyin, ághə yə. Yěntiki mmu ane ádébhé nekək, mánene ntá yi. ⁹ Bě bachibhə, mmu yweka ane mbák móywi ámbép yi bret, ansot chi ntay anchye yi, chi agha? ¹⁰ Mbák ámbép wə tansi, óchye yi nnyó ke? ¹¹ Mbák be bö bebú, bǎbhon nti bechye beríti menyin ntá böbheka, bǎkáysi be Etayeka mmu achi amfay ke anək bebhon beyǎ ekon ndu bechye beríti menyin ntá bö abhen mǎnikmuet ke? ¹² Yěntiki mmu yweka ánká ye ne bati mbə enyü yi ákway beyan be bo mankə ntá yi. Mbák mǎnkú nə, étən be bǎkə menyin ebhen Moses ne baremé kepinti bághati bhese amem basinjí amap.

¹³ “Nyübhá ané mmu áfuèt aré bechwe ndü Kefə Mandem áchi mábhéri. Nyübhá ané mmu áfuet are andək anchwe ndü mbí nɛwú ánéné mmuet ne mbi wu áchik, ne échí wikirik befuet are. Ekə bo abhen báfuèt are baya. Fuét yé ka chi ndü nyübhá ane achi mábhéri. ¹⁴ Fuét yé ka ndü nyübhá ane achi mábhéri mbonyune wú kě mmu áfuet aré anchwe ndü mbí nɛpém. Mbi wu ábè mmuet befuet aré, ne bö abhen báfuèt are babhiki ya.”

*Yěntiki enək ne eyi bakan
(Lk 6.43-44)*

15 “Sot ka mpok ne bö-nsé abhen bárèm be báchí baremé kep̃inti Mandem. Bákòt ngepti be báchí bághónmén, ke sayri sayri, báchí chí nkwo ene nsay ánu yò. 16 Chəḡ mändiḡi enyũ bó báchí ndũ bepiḡ ebhap, nkúbhé mbə enyũ mmu áriḡi enək ndũ kepem eki. Bápú rəḡ ndũ támfáḡ mánkók nepi. Ne bápú rəḡ ndũ nnet áróḡóri mánkók bakwa. 17 Enyu yò ke échí ne erítí enək. Enyu chi berítí kepem, epu kway menyu bebéptí kepem. 18 Ne ebéptí enək ényu chi bebéptí kepem, épú kwáy ményú berítí kepem. 19 Bákòt yěntiki enək ene épú nyu berítí kepem, mámkpəti, mansəḡ ango. 20 Baremé kep̃inti nsé bachi mbə menək ebhen bepu nyu berítí kepem. Băriḡi bhə chi ndũ bepiḡ ebhap.”

*Bakoḡo Yesu abhen tetep
(Lk 13.25-27)*

21 “Puyě yěntiki mmu ane ábhìḡi me be, ‘Acha, Acha’ kě áchwè ndũ Kefš mfáy. Mũne ákə enyiḡ Etaya mmu achi amfay áyan ke áchwə are. 22 Ndũ nywəbhé manyé, chəḡ beyă bho mándem ntá ya be, ‘Acha, Acha, pú séghàti nyaka bho Eyəḡ eye ndũ nnyén ena? Pú sébòk nyaka befóḡó bebúbəbə ndũ nnyén ena? Ne sékə nyaka menyìḡi maknkay ndũ nnyén ena!’ 23 Ke ndũ nywəp enə chəḡ ngati bhə bhə, ‘Mbíkí riḡi be wáwák. Fă ká me besí, be bakũ bebú.’ ”

*Menyũ batě beket bati apay
(Lk 6.47-49)*

24 Yěntiki mmu ane ághòk menyìḡi ebhen mërèm, ankə mbə enyũ ndémé, achí mbə ndiḡiḡndak ane

até eket ndũ setárébhé. ²⁵ Ἐτι γὰρ, yëndu manyiερ ákwéné tontó, ne manyén ájwí, agboko, babhúep atañatañ anu, eket eyo éke kwen. Ἐκε kwen mbonyune mbəñóket até yó ndũ setárébhé. ²⁶ Ke mmu ane äghok menyih ebhen mërèm, yi ke ka mbə enyũ ndémé, achí mbə echihítmu ane até eket ndũ šsíép. ²⁷ Eso étwó nókó, manyiερ akwen tontó, ajwi, ataka ebhi, babhúep atañatañ ánú, eket eyo ébáy mmæt amik juu!

Yesu atəñ mbə mmu ane árèm émbak chi enyu γə

²⁸ Yesu ánánjá nókó berem menyih ebhen yi átəñ, bə mankem abhen báchí are bábhák maknkay tontó šti eyi enyũ ene yi átəñ. ²⁹ Atəñ nyaka mbə mmu ane árèm emay, puyé mbə batəñ ebhé Moses.

8

Yesu abú mmu ebhanákwa

(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

¹ Yesu ánánjá nókó menyih ebhen yi átəñ, arə njie asep amik. Beyä bo bábhó bekoño yi. ² Bápéere yihí, mmu ebhanákwa amət atwə akwen yí bekak abho berem be, “Acha, mbák əkəñ, škway beka me ntañ.” ³ Yesu anyabhe awə atək yi arem be, “Nkəñ beka wə óntán, neme ene némáy.” Témté wu, atañ. ⁴ Yesu arem ntá yi be, “Ké ghati yé mmu enyih ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angə be ebhanákwa ye émay. Anánj ámbýó wə, óndək, ənchye ye akap ntá Mandem békóño ebhé Moses. Chəñ eyə émbak enyih ene étəñ bo be ebhanákwa ye emay.”

Yesu abú mməbetok münti batémé nenu Rom
(Lk 7.1-10)

⁵ Yesu afa are róη Kapřnaum. Agháká nókó aré, mmu amət ane áchí mŭnti eká batemé nenu Rom besa betay arək ntá Yesu, abho menikmæet ntá yi, ⁶ andeme nəkó be, “Acha, mmǎbetok awa achí anywóp bíníri ne beyă bebe.” ⁷ Yesu akeme yi be, “Chəη ntwə nkə yi antaη.” ⁸ Ke mŭnti batemé nenu wu arem be, “Acha, mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. Chié chí eyəη, chəη mmǎbetok wa antaη. ⁹ Nchí rem nə mbənyune menkwó mbǎη bǒ abhen, mbák mángátí me nkə enyiη, mbǎη beghok bhə. Ne mbǎη nkwó batemé nenu antene ya abhen mbák ngati bhə enyiη, bábhəη beghok mé. Yěntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, áróη, ne yě agha ane ndémé be, ‘Twó’, átwə. Ne mbák ngátí mmǎbetok awa be, ‘Kə enyiη ene’, abhəη bekə yə.” ¹⁰ Yesu ághókó nəkó nə, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mmæet, arem ntá bǒ abhen bákəηo yi be, “Diní ká be mbíkí re ghə yě mmu Israel amət ane ábhónó neka ne me enyu ené. ¹¹ Diní ká be beyă bo báfù chəη bebhě menkem mántwə manchəkə ne Abraham ne Aisek ne Jekóp ndŭ menyie epă ndŭ nebħere kefə mfay. ¹² Ke chəη mánten bo abhen bábhónó nyaka bebhak ndŭ nebħere Kefə Mandem nefi ndŭ ejuri. Aré, mámbak ndŭ kebħə ne nenyie ámén.” ¹³ Yesu ayibhiri ye mmæet arem ntá mŭnti batemé nenu be, “Petnsem anywóp, yěntiki enyiη echi mbə enyu ónókó.” Nkúbhé mpok ane Yesu árəm nə, mmǎbetok wu atañ.

Yesu abú beyă bǒmame

(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ Yesu arək achwe eket Píta, aghó nnə ngərə ywi bhúré ne mbúép amæet. ¹⁵ Arək yi nékúmæet atək yi

ndũ awɔ. Mbúép wu ámay. Afate akɛ nenyíé abho mene Yesu. ¹⁶ Egháká nókó beku, bo béré sɔt beyä bo abhen befónó bebúebɛ bésòṅori bhɔ mándɔk nɔkɔ ntá Yesu ne bhɔ. Yesu are sɔt chí eyɔṅonyu eyi amboko nɔkɔ befónó bebúebɛ be méndó bhɔ, neambu nɔkɔ bɔmame. ¹⁷ Yesu akɛ menyíṅ ebhen ntá bhɔ be enyíṅ ene ndemekerĩnti Aisáya árémé nyaka ěti yi émfú tetep. Aisáya arem nyaka be, “Asɔt mame ayese ne arɔkɔ besòṅori ebhesé.”

*Enyũ nɛpém nkoṅo Yesu nébhóṅ bebhak
(Lk 9.57-62)*

¹⁸ Yesu ághó nókó beyä bo ndũ bátwɔ bákábhé yi, aghati baghɔk abhi be, “Sémpé ebhě manyu éne awu.” ¹⁹ Ntɔṅ ebhé Mandem amɔt arɔk ye ntá Yesu arem be, “Ntɔṅ, chɔṅ nkoṅo wɔ yěntiki ebhak ene óròṅ.” ²⁰ Yesu akeme yi ne nekay be, “Besɔp bebhɔṅ babhok, kenene kébhóṅ manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí bhɔṅ ebhak beson ntí.” ²¹ Nkoṅo Yesu achak arɔk ntá yi arem be, “Acha, dɔ kpík ndók mbémé Etaya.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Koṅó me. Dɔ bawú mámbémé ngú wap.”

*Yesu akɛ mbúép atanatan akwen chák
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)*

²³ Yesu arɔk achwe amem áchwí ne bakoṅo bhi ndu bépe berɔṅ ebhě manyu echak. ²⁴ Ndũ báròṅ, bápéere ghó mbúép atanatan ábhó menu, mpérényen ebho bedep áchwí, manyíep anchwe nɔkɔ amem. Yesu abhak ndũ kenó. ²⁵ Bakoṅo bhi bárók maneme yi barem be, “Acha, pemé bhese, sétwò gu anyén!” ²⁶ Yesu arem be, “Bácháy yi? Neka eneka négɔpsi

necha!” Afate ye asáy mbúép ne mpérényen, nnyén nekwen tiii. ²⁷ Bábhák maknkay tontó, babho berem be, “Ntiki enyũ mmu né? Yě chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yí!”

*Yesu akũ befónó bebúbebu béró bõbati apay
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)*

²⁸ Yesu arøk aghaka atú mmik bõ Gerása ebhë manyu echak. Bõ bati apay abhen befónó bebúbebu bésòṅori bhò, báfú ndũ nebhuéré manem ané bó báchòkò are, bátémeri yi. Bághò nyaka bo, mántoko bhò anet. Ekú bo kepere fúét atú wu. ²⁹ Nèghò ane bágghó Yesu, babhò bebik mándeme nòkò be, “Mmò Mandem, òbhǎṅ ntiki ndak ne bhese? Itwò bechye bhese ntemsi ené mpok abhiki re kway?” ³⁰ Eremeri nkwo bakók anyie nyaka kekwoṅ ne nebhuét wu. ³¹ Befónó bebúbebu ebhen bésòṅori bhò bébhó menik Yesu mmuet be, “Mbák ðbòk bhese, tó bhese chi ndũ nkwo bakók wu.” ³² Yesu aghati befónó bebúbebu bhò be, “Dók ká.” Béfú bõbhò amuet, berøk, bechwe ndũ nkwo bakók. Bakók ankem bárókòri básep ndũ nkoko-njie dúgúdúgúdúgú bágúre anyén. ³³ Bõ abhen bábhàbheri bakók, bágghó nókò nò, bábue, bårøk ndũ etøk ene echi kekwoṅ, baghati bho yěntiki enyih ne enyũ éfákárá ne bõ abhen befónó bebúbebu bésòṅori nyaka bhò. ³⁴ Etøk enkem émóko témté erøk étémeri Yesu. Mánik yi mmuet be ándó atú etøk eyap.

9

*Yesu abú mbénti
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)*

¹ Yesu áfá nókó atú Gerása, arək, asət áchwí apé nnyén, apetnsem Kapřnaum, etək ene yi áchəkō.
² Bõfú bátwó ne mbéntí amət ane bápókó ndũ bekpaka ntá yi. Yesu ághó nókó enyũ neka enén bábhóhó ne yi be abhəŋ betəŋ bebu mmu wu, arem ntá yi be, “Mówa, óké chay, mfónórí bebú ebhe.”
³ Ekə mbək batəŋ ebhé Mandem abhen bachi are bábhə beřem ne mməét eyap be, “Are m kpát mbə bhé achi Mandem! Mandem aywĩnti ké ákway bэфónórí bebú mmu!”
⁴ Yesu arinĩ nkaysi yap, abhéř bhə be, “Ndaká yí bākaysi bebéřtí menyin?
⁵ Enyin ene échí wikirik chí ene? Beřem be, ‘Mfónórí bebú bhe,’ ke chi beřem be, ‘Faté kə?’
⁶ Ke chəŋ nkə mändinĩ be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ betəŋ fá amik beřonori bebú bhə.” Are m ntá mbéntí wu be, “Faté, pəkó bekpaka bhe gure!”
⁷ Mbéntí wu afate kpeřep, agure.
⁸ Bo bāghó nókó enyin ene efakari, bábhak maknkay tontó, babho bebiti Mandem mmú áchyé nkwă enyũ betəŋ ebhə.

*Yesu abhinĩ Mátio be ámbák nkoŋo ywi
 (Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

⁹ Ené Yesu áró ebhak ene yi ábú mbéntí ákò, árəŋ, aghó mbebhé nkabhénti amət chəkō amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Mátio. Abhinĩ yí, arem be, “Twó, bhák nkoŋo wa.” Mátio afate, abho bekoŋo Yesu.

¹⁰ Etaré nókó, Mátio abhinĩ Yesu eket eyi. Anak mamere bhi ne babhebhé nkábhénti bachak, ne bakú bebú bachak. Yesu, achəkō anyie nəkō nenyíé ne bhə, ne bakoŋo bhi nkwo.
¹¹ Bõnkwo Fárisi bāghó nókó ndũ Yesu ányie nenyíé ne bhó, bábhó bebheř bakoŋo Yesu be, “Ndaká yí ntəŋ yweka

ányiε nenyié ne menyü böbhen?” ¹² Yesu ághók enyih ene bárəm, akeme bhə ne nekay be, “Bö abhen bápú me, bápú yan ngan. Bö mame ke báyan ngan.” ¹³ Arémé nókó nó, arək ambi berem be, “Dók ká, mānu berih i enyih ene Mandem árémé. Arəm be básih be, ‘Enyih ene mǎyáŋ chi be bo mángó ntínso ne batı, puyě chi akabhénya.’ Mbíkí twə bebhiŋi bö abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mámbák bakoŋo bha, ntwə bébhiŋi chi bo babúbabú.”

*Bábhép Yesu ěti netarénsay ndü menikmuet ntá Mandem
(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)*

¹⁴ Mbək bakoŋo Jŏn Njwiti bárók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí besé ne bönkwə Fárisi sétare nəkə nsay ndu menikmuet ntá Mandem, ke bakoŋo bhe bápú kə nə?” ¹⁵ Yesu akeme bhó be, “Bákáysí bé bo bákway bechəkə nsónso ndü epǎ nebhay ené mbǎyngoré abhuet ne bhə? Nsé! Ke mpok átwə ane báfere chəŋ mbǎyngoré ntá yap. Ne chəŋ mǎntare nsay mpok yə.” ¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Yě mmu apú kway besət ebhókónden nkə anchók mbok ndü esí nden? Mbák mmu ankə nə, ebhókónden nkə ɛŋàti, enkə mbokó nden áchik ancha esí mbok. ¹⁷ Ne ntá bo abhen báfye mmém ndü bebhá nkwəbhanya, bápú fyε mmém bakə amem ebhá nkwəbhanya ene esi. Mbák mánkú nə, ebha ésen, enchəŋə, ne mmem andək amik. Báfye mmem bakə chi ndü ebhá nkwəbhanya ene ekə. Mbák mánkə nə, mmem apú rəŋ amik ne ebha epu sen enchəŋə.”

*Yesu anemε mmǎ münti
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)*

¹⁸ Ενέ Yesu abhuet beghati bhō menyīη ebhen, bápéρε ghō münti bo Israel amot arək akwén yi bekak, abho berem be, “Eta, mówa agu néne. Chí móngóre. Nnikmuet, twó nyaná amō yi amuet, ne chōη ampētnsēm ndū nepém.” ¹⁹ Yesu afate ne bakono bhi bábho berōη ne münti wu. ²⁰ Ενέ bárōη, ngóre amot afú Yesu ansem, arək pētii, atək nkokon nkú yi. Ngóre wu āfêρε nyaka manonη ndū mamié byo ne apay. ²¹ Akη nó mbonyune arem nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntək yě chi nkokon nden Yesu, chōη ntaη.” ²² Yesu ayibhiri mmuet aghó yi, aghati yi be, “Mówa, kéchay. Neka ene ne me nékη otanη.” Témté wu ngóre wu atanη. ²³ Yesu afuét ye are rōη ndū eket ene münti bo Israel wu. Agháká nókó aré, achwe anywóp, aghó bafě babhanη ne ngémtay bhō ndū bádī kebho ne beyǎawat. ²⁴ Aghati bó mankem be, “Fú ká kpík, móne abhíkí gú. Abhure chí kenó.” Bó mankem béré way Yesu way. ²⁵ Bǎ nneréket bátén nókó bhō nefi, Yesu arək kekwoτ ne ngú wu, ákém yi ndū awó, mówu apētnsēm ndū nepém, afate. ²⁶ Mbok eti ndak ane ataka atú etək wu ankem.

Yesu akη manémámik bati apay babho beghō mbanη

²⁷ Ενέ Yesu áró nebhuet wu árōη ambi, manémámik bati apay babho bekonō yi mámbik nəkō be, “Mmǎ Mfō Debhít, ghó bhese ntínso!” ²⁸ Mpok Yesu achwe anywóp, manémé amík bhō bákónō yi aré. Abhép bhō bé “Mǎnókó be mēkwáy bekη mǎngó mbanη?” Bákéme be, “Acha, sénoko.”

29 Yesu atək ye amík ayap arem be, “Embák ne bhe mbə enyũ mǎnókó.” 30 Amík ánéne bhə témté, bapet babho beghə mban. Yesu asemti bhə be, “Bǎké ghati yě mmu enyih ene efakari.” 31 Yě nó, bárón nókó, mángati nəkə bho ndũ atú etək wu ankem enyih ene Yesu áká ntá yap.

Yesu akə mbók abho berem kep̄i

32 Bǒ-bhə bati apay báro nókó Yesu, bǒfu basot mbók báro k ntá Yesu ne yi. Efónó ebúbə ke éká nyaka yi ákwéné kebhook. 33 Yesu abók efónó ebúbə yə. Eró mmu wu, abho berem kep̄i témté. Beyǎ bo abhen bachi aré, babhak maknkay, bábhó berem be, “Sébhíkí re ghó ene enyu fá amem etək Israel.” 34 Ke bǒnkwo Fárisi béré rem chi be, “Chí mfə befónó bebúbəbə ké áchyé Yesu betan bəbok befónó bebúbəbə.” *

Yesu aghə bho ntinso

35 Yesu ákə nyaka amem betək begho ne ndũ bǒbetək, antəŋ nəkə bho amem bekeré nenikíməet bo Israel. Ne angati nəkə bho Mbok Ndíndí ɛti Kefə Mandem. Abù nyaka bo abhen bárəŋ ntá yi ne mame menyu ne menyu. 36 Yesu ághó nókó ndũ ngémtay bho bátwə ntá yi, aghó bhə ntinso mbənyune báchi ndũ esəŋəri, kebhón nkwa k, mbə bǎghónəmən ane ábhíkí bhəŋ mbabhəri. 37 Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Mbuət bəfére ebhi aya, ke bakũ betik bábhiki ya. 38 Ník ye ka mməet ntá Mandem mmu achi mbəŋónki bé ántó bakũ betik mamfere mbwət ebhi.”

* 9:34 Ndón ane apu ndũ mbək basin amən tesáy.

10

Yesu ayap böbati byo ne apay be mámbák bönto bhi

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Ewak émot, Yesu abhiñi bakoño bhi bati byo ne apay, achye bhə betañ bébók befónó bebúbeyə ne ndũ bébú mame menyū ne menyū. ² Manyén bönto Yesu bhə bati byo ne apay achi be: Ané mbi abhak Símun. Nnyén eni néchák nébhak be Píta. Achák abhak Andru, manó Píta. Ne Jems ne mǎmáyi Jǎn, bǎ Sebēdi. ³ Báchák bábhák Filip ne Batolómyo, ne Tǎmás, ne Mátio mbebhé nkabhénti, ne Jems mmǎ Alfeyəs, ne Tadiəs. ⁴ Ne Símun, mfyě-betañ ndũ barakátək, ne Júdas Iskariot mmu átí nyaka Yesu.

Yesu ató bönto bhi bati byo ne apay nefi ndũ betik
(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Yesu abhiñi böbhə bati byo ne apay aghati bhə be, “Mětò bhe nefi ndũ betik. Ke bǎké rəñ ntá bo abhen bápú bo Israel, ne bǎké chwe ndũ yě etək Samária émot. ⁶ Dók ká chi ntá bo Israel abhen bachi mbə ághónəmen ané ánémé ebhi. ⁷ Dók ká mǎngati nəkə bhə be, ‘Mpok arəp kekəwət ané Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap.’ ⁸ Bú ká bömame, nemé ká bawú, mǎmbu bǎ ebhanákwa nkəwə. Bók ká befónó bebúbeyə be méndó bho. Nchyé bhe betañ ndu bekə menyin ebhen nke sət nkáp. Dók yě ka kə bhə ntá bho kebhép bhə nkáp. ⁹ Mmu áké pəkó yěntiki enyũ nkáp aməet. ¹⁰ Mmu áké pəkó ebhǎ nekə, ne yě chí nkú áchák, ne yě chí nkəwbhánya échák, ne yě chí ntém. Bo bábhəñ béchíe nkəbetik enyin ene yi ábhónó bébhón. ¹¹ Yěntiki etək ené bǎchúóbhé aré, yǎñ

ká esáyri mmu ane ábhónó ekəη besyepti bhe eket eyi, mānchəkə ne yi kpáte mpok ane bārə etək eyə. ¹² Nəchwe ane bāchwe anywóp, kaká ka bō abhen bachi are mändem be, ‘Áfók Mandem ámbák ne bhe.’ ¹³ Ne mbák básət bhe ne ekəη, nik ka mməet be áfók Mandem ámbák ne bhə. Ke mbák bābhíkí sət bhe ne ekəη, nik ka mməet be Mandem ánkém áfók ywi, kechye bhə. ¹⁴ Ne mbák bābhíkí syepti bhe ndü yě eket ne yě chi etək, kwet ka mfok ane áchí bhe bekak, māmfa are. ¹⁵ Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átəη bō mmik, chəη angó ntínso ne bō etək Sódóm ne abhen Gomóra encha bō etək ené bābhíkí sət bhe ne ekəη.” *

Yesu aghati bōnto bhi esəηəri ené bābhónó bébhón (Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

¹⁶ “Ghók ká, Nchí to bhe ntá bō mmik mbə bāghónəmén nenti nkwə. Bák yé ka bō kəηwáj mbə nnyó, māmboη bati pépép mbə bebhónó. ¹⁷ Sət ka mpok mbənyune bo bákém chəη bhe mámfye amə bō bati etək, mändep manet ayeka amem bekeré nenikíməet ebhap. ¹⁸ Chəη bo mánja bhe gbaka gbaka ntá bəgóbhanə ne bafə éti ya. Ne chəη eyə énychye bhe mbi beghati bhə ne bō abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí éti ya. ¹⁹ Mpok básóré bhe ambi ndu bétəη be, báké semə be, ‘Chəη séndem be yi ne yě chí be chəη séndem ná?’ Báké səηəri mməet mbənyune mpok ánkway, Mandem ághati bhe enyíη ene bābhónó berem. ²⁰ Nchí ghati bhe enyíη ene mbənyune mpok yə, mēnyíη ebhen bārēm bépú fu be anti. Efónó mmu Mandem etayeka átə

* **10:15** Sódóm ne Gomóra: Chi betək ebhen Mandem átó nyaka ngo ásəη bhə éti beyá bebú bōbhap.

kě ághàti bhe enyìḡ ene bãbhòḡó berem. ²¹ Chòḡ manó anchye ntì manó ntá bõbati be mángwáy. Chòḡ mbòk bachi mánkũ enyumòt ne bõbhap. Chòḡ mbòk bhò mánte nenu ne bachi ne manò, mánkũ be mángwáy bhò. ²² Chòḡ menyũ bho menkem mámpap be ãti ya. Ke Mandem ãpeme yẽntiki mmu ane áté kpírì te ndũ ngwentì. ²³ Ètok ene bo báchyè be esòḡori, fá ká aré áyák mándòk etòk échák. Dìḡ ká be bãpú kway bekò ndũ betòk Israel menkem bekũ betik ebha ené Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí re petnsem.

²⁴ “Mmòkátì apu kway berìḡi enyìḡ ancha ntòḡ ywi. Ne mübetok apú cha chi-betok ywi. ²⁵ Èchí enyìḡí maḡák be mánkũ ne mmò ekátì mbò enyu bákú ne ntòḡ aywi. Ne échí enyìḡí maḡák be mõbetok ámbák mbò chi-betok ywi. Mbák bo bákway béchik ntì kpát mámbìḡi me münti nneréket be Belsebul, ná ne be bõneréket? Chòḡ máncyè bhe manyén ané ábébhé áchá enò!”

*Mmu abhòḡ bécháy chi Mandem
(Lk 12.2-7)*

²⁶ “Báké chay yẽ mmu ane ápàbhe. Yẽntiki enyìḡ ene bákútí, chòḡ mánene. Ne ené echi bhésé bhésé, chòḡ mánkũ be bo mándìḡi yò. † ²⁷ Yẽntiki enyìḡ ene ngátí bhe ansem ansem, ghatí ká bho kpòḡóròḡ. Ené bãghókó ansem ansem, kó ka amfáy beket mándem be mmik nkem ángók. ‡ ²⁸ Báké chay bõ mmik. Bákway beway chi mmuet nkwa. Bábhíkí

† **10:26** Belsebul: Mfò befòḡó bebábeba akòḡ bebhese tetep ane Mandem áyàḡ bo mándìḡi. ‡ **10:27** Yesu yi be bakòḡo bhi babhòḡ beghati bo kpòḡóròḡ menyìḡ ebhen yi ághátí bhò ansem ansem.

bhəŋ betəŋ beku yěnyih ndu Efónó mmu. Mandem kě bābhónó bécháy. Yí ke ábhónó betəŋ bechye mmæet mmu ne efónó mmu esəŋəri amem nepingo. § 29 Pú mmu ákwáy beku bǎkenen bapay ne nkáp ane apu yěnyih? Yě nó, yě mósenen amət apú kway bekwen amik ené Etayeka mmu achi amfay abhiki riŋi. 30 Enyu yə ke échí ne bhe. Mandem aríŋí yě chí mpǎy bekaká emene ebhen béchí yěntiki mmu yweka anti. 31 Bǎké chay ye yěnyih ené bo bakway beku bhe. Besí Mandem, yěntiki mmu yweka abhəŋ menwəp tontó achá ngémtáy kenen.”

*Bǎ abhen bachi bǎ-Yesu
(Lk 10.8)*

32 “Yěntiki mmu ane árəm kponorəŋ besí bǎ mmik be yi achi mmu wa, chəŋ menkwó ndem besí Etaya mmu achi amfay ndü nywəp manyé, be mmu wu achi awa. 33 Ke mmu ane átáná besí bho be yi apu mmu wa, chəŋ menkwó ntaŋa besí Etaya mmu achi amfay be yi apu mmu wa.”

*Mbok Yesu átwə ne ákóré
(Lk 12.51-53, 14.26-27)*

34 “Bǎké kaysi be ntwə fá amik chi beku bo mámbák ndu kpák ne batí. Ae. Ntwə chi be bo mánú ne batí. 35 Ntwə beku bǎ abhen babhakanem mánú ne bachi bhap, abhén baghərə mánú ne manə ne baghərə mánú ne manǎ maném abhap. 36 Bǎmpap báfù chi eket mbǎŋ mmu. 37 Mbák əkəŋ etaye, ne yě chí máye əchá me, nó əbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. Ne mbák əkəŋ mǎywe əcha me, nó əbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. 38 Mmu

§ 10:28 Efónó nkwa épú gu. Mmæere eyi ke ágù.

ane ábhíkí ka beṛəkə ekotákátí eyi ankoŋo ndŭ bayarékak aya, abhíkí kway bebhak nkoŋo wa.
³⁹ Mmu ane areme be abhíkí riŋi me ndŭ áyàŋ be ámpémé mmuet yi, apú bhəŋ nepém enen tetep. Ke mmu ane áká bégu ŋtí ya, ábhəŋ nepém enen tetep.”

Mandem akap yěntiki mmu ane ásòt bakŭ betik abhi sayri

(Mk 9.41)

⁴⁰ “Yě agha ane ásòt bhe sayri, əsət chi me. Ne yě agha ane ásòt me sayri, əsət chi Eta mmu átó me. ⁴¹ Mbák əsət mmu sayri mbənyune əríní be yi achi ndemekerǐnti wa, chəŋ Mandem anchye wə nkúbhé akap ane yi áchye ntá ndemekerǐnti ywi. Ne mbák əsət mmu sayri mbənyune əríní be ákù chi enyìŋ ene Mandem áyàŋ bo mankə, chəŋ Mandem anchye wə akap mbə mmu ane ákù enyìŋ ene Mandem áyàŋ bo mankə. ⁴² Diŋí ká be yě agha ane áchyé yě chí manyier bakwen ntá yě mmu amət ndŭ nkwo bəbha bhen mbənyune achí nkoŋo wa, diŋí be Mandem abhəŋ bechye yi akap.”

11

Jəŋ ató mbək bakoŋo bhi be mambép Yesu mmü yi achi

(Lk 7.18-35)

¹ Yesu ánánjá nókó beghati baghək abhi bati byo ne apay enyìŋ ene bə bábhóŋó beka, afa nebhuət yi achi ne bhə arək ndŭ betək Israel béchák ndu beghati bo Mbok Ndíndí.

² Mpok yo, Jəŋ Njwiti abhak ekerékenəŋ. Aghókó nókó menyìŋ ebhen Mpepe Mandem afyé nyaka

bariep be ätò ákà, ató mbøk bakoŋo bhi be mándók mámbép Yesu be, ³ “Wò ke óchí Mpepe ane Jõn áréme be ätwò, ke chi be sébhəŋ menoŋ mmu achak?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Pet ka nsem ghatí Jõn menyìŋ ebhen băghókó bo bárəm, ne ebhen be babhəŋ băghə. ⁵ Băghok ne băghə be manémámik băghè mbaŋ nénéne, ne bakem báfáté bákò. Bð ebhanákwa bátán ne bachókó batú băghòk mbaŋ. Bawú bápətnsem ndü nepém ne bo băghàti bachébhəbho Mbok Ndíndí. ⁶ Eri echa ntá mmü ane ápú kwén ndü bebú èti menyìŋ ebhen məkà.”

⁷ Ené bakoŋo Jõn báró bárəŋ, Yesu abho berem ntá beyä bo abhen bátwò nebhet ane yi achi èti Jõn be, “Mpok bärəŋ nyaka awu amem baso, bärók beghə ntiki enyü mmu? Bärək beghə mmu ane achi mbə ĩnsómanyiep ene babhép áfòk énkwén ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? ⁸ Bärəŋ nyaka amem baso beghə yi? Mmu ane afyé berítí nden amet ke? Bð abhen báfyè menyü nden ebhə bächòkò chi amem bekírì-bafò! ⁹ Ghatí ká me. Bärəŋ nyaka amem baso béghə ntiki enyü mmu? Ndemekəpinti? Echi tetep. Ke diŋi ka be mmu ane băghó achá ndemekəpinti. Bě bärók ye beghə kpik yi? Bärìŋi be bärəŋ nyaka chi beghə ndemekəpinti? Ke diŋí ka be, Jõn acha baremé kəpinti báchák. ¹⁰ Jõn kě achi mmu ane Ekáti Mandem érəm èti yi be,

‘Mandem arem nyaka be, Yiŋí, chəŋ ntó mpəkəntó wa wò ambi,

be ángókó mbi ywe ke óntwə.’ ”

11 Yesu arək ambi berem be, “Nchí ghati bhe be Jǝn Njwiti acha yěntiki mmu achak, ndũ bo abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yě nó, yě chí mmu ane apu yěnyin ndũ mpáy bo abhen mányìè Kefǝ mfáy acha yi. 12 Bébhó ndũ mpok ane Jǝn Njwiti ághàti nyaka bho Eyoŋ Mandem beghaka echəŋ, Kefǝ mfáy kégò ne betəŋ ne mbək bho mánù béchwə are ne betəŋ. 13 Jǝn ápéere tó bǝ betik bhi, basin amen Moses ne amen baremé kepǝnti ərem nyaka ɛti Mpereme Mandem afyé bariəp be əto. 14 Mbák bəbhəŋ nti menoko enyin ene mərem, diŋí ká be sayri sayri mpok ane baremé kepǝnti bərəmé be Eláija ətwò, bərəm nyaka chi ɛti Jǝn. 15 Yě agha ane áyən beghok enyin ene mərəm, ántá batú ángók sayri.

16 “Chəŋ njenti mkpáká bho abhen echəŋ ne yi? Báchí mbə bǝ abhen báchókó neffisie bákə ntok. Eka ɛmət barem ntá abhen eka echak be,

17 ‘Sékwáy bakwáy nebhay be məmben nebhén ke bəbhiki bhən.

Sékwáy bakwáy newú, kebħə bǝ kedil’

18 Jǝn Njwiti atwə nyaka antare nəkə nsay ndu menikməet ne mmem yi ke nyu. Yěntiki mmu are rem be, ‘Efóŋó ebábə echí ne yi!’ 19 Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyie, nnyú nəkə ne bhe. Yěntiki mmu arem be, ‘Yiní nyiɛ menyiníníyé ne nyǝmém wu. Maməre bhi chi babhebhé nkábhénti ne bakǝ bebú bachak!’ Ke diŋí ká be menyin ebhen mmu ane ákəŋo mbi Mandem ákə ke bétəŋ be neriníndak enen néfú ntá Mandem nechi tetep.”

*Bð abhen bábhóhó bétεmsi
(Lk 10.13-15)*

²⁰ Bð abhen báchí nyaka amem betok ebhen Yesu ákú beyă menyinjí maknkay, bábhíkí tík nyaka nsem ndü bebú bhap. Ekε Yesu abho beji bhó andεμε nokó be, ²¹ “Bě bo Korasín, chon émbép ntá yeka encha! Bě bo Betsáida, chon émbép ntá yeka nkwo encha! Mbó chí amem betok Táya ne Sídøn ke nkú menyinjí maknkay ebhen-ne nkε ntá yeka, mbú báfyé nden pyó, mánto batwóp anti tesáy, beton be bátiknsem ndü bebú bhap! ²² Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átàn bð mmik, chon angó ntínso ne bð Táya ne Sídøn encha bhe! ²³ Ne bė bho Kapénaum, bákaysi be bákway beyon mmuet, mánkó kpát mántok nebu? Nsé! Chon Mandem amese bhe amem etókó bawú! Mbó amem etok Sídøn ke nkú menyinjí maknkay ebhen-ne nkε ntá yeka, mbε yó ebhuet téé tš echon! ²⁴ Diní yé ka be, ewak ene Mandem átàn bð mmik, chon angó ntínso ne bð etok Sódòm ancha bhe.”

*Yesu yi bo mántwó ntá yi mambon neywēmuet
(Lk 10.21-22)*

²⁵ Ndü mpok yó, Yesu ánikmuet be, “Eta, wó mmu óbhóhó mfay ne mmik! Nchí chyε wó bakak ndü óró menyinjí ebhen mémbák bhésé bhésé ntá barinjíndak ne ntá bo abhen bánínjí beyă menyinjí. Onéné bhó oton kponoron ntá bo abhen bábhíkí rinjé yényinjí mbó māmbo. ²⁶ Eta, enyu yó kě wambon óyáná be embak.” ²⁷ Yesu apet abho beghati bho be, “Etaya achyé me menyinjí menkem. Yě mmu abhíkí rinjé mmu anε Mmó áchí ébhíkí fuet chí Etayi. Ne

yě mmu abhiki riŋi mmu Eta áchí ébhíkí fuet chí Mýwi ne bō abhen yi áyábhé ndu bekú bō mándíní Etayi. ²⁸ Twó ká ntá ya, bē mankem abhen bǎpókó menwóptí batŭ besəŋəri ne bǎpəp, chəŋ nsebhe yə amik, nchyé bhe neywěmuet. ²⁹ Sət ka betik ebhen nchyé bhe, mǎngók menyih ebhen mětəŋ bhe mbənyune nchí kpák ndŭ epih eya ne neyohómuet népú me anti. Kə ka nó chəŋ mǎmbəŋ neywěmuet. ³⁰ Twó ká ntá ya mbənyune ntu áne mēchyε bhe achi fuyak.”

12

*Enyih bábhébhé Yesu ěti nywəbhé neywěmuet
(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)*

¹ Ébhíkí tat, Yesu ne baghək abhi béré kə mámfuet nəkə amem nkĭ nchwifú ndŭ nywəbhé neywěmuet bo Israel. Nsay are nu baghək abhi. Ékə bábho békəep enyŭ nchwi yə, mányie nəkə. ² Mbək bōnkwə Fárisi bǎghó nókó nə, béré m ntá Yesu be, “Yihí, baghəkó bhe bákú enyih ene épú chak bekoŋo ebhé yeε. Bákəèp nchwi ndŭ nywəbhé neywěmuet!” ³ Ke Yesu akeme be, “Bábhíkí re pay amem Ekáti Mandem enyih ene Mfə Debhít ákú nyaka ne bō abhen báchí ne yi mpok nsay ákémé bhó? ⁴ Achwe nyaka amem ekere Mandem, yi ne bōbhi, mányié nenyié enen báchyé ntá Mandem. Békóŋo ebhé, epú nyaka chak be yi ne bōbhi mányie nenyié enə. Ndiere bachiákap Mandem ke bábhóŋó nyaka ngəngəŋ menyie nə. ⁵ Ne bérəŋ ambi, bábhíkí re pay amem ekáti Moses be bachiákap bákú betik amem ekerákap Mandem ndŭ nywəbhé neywěmuet ke? Eyə ékə be bó mánkwén ebhé ene

érèm be mmu áké kɛ betik ndũ nywɔbhé neywěmɛt kɛ? Bábhíkí rem be bɔ bákɛ bebá. ⁶ Nchí ghati bhe be, mmu achí fá ane áchá ekerákap Mandem. ⁷ Mandem ághàti bhesε mbɔ enyu échí amem ekáti yi be, yi árèm be, ‘Enyiη ene měyáη chi be bo mángó ntínso ne bati, puyě chi akabhénya. Mbɔ bě báriηi ntí beyɔη ebhen, mbɛ bǎbhíkí ji bɔ abhen békwené bérú ne bhɔ.’ ⁸ Diηí yé ka be Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbónó berem enyũ mmu ábhónó bekɛ ne ebhé ene éyíηi nywɔbhé neywěmɛt.”

Yesu abú mmu awɔ ágú ndũ nywɔbhé neywěmɛt (Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Yesu arɔk etɔk échák achwe amem ekeré nenikímɛtí eyap. ¹⁰ Mmu amɔt abhak amem ekeré nenikímɛtí eyɔ ane awɔ ywi ágú. Mbɔk bo bábhák aré abhen báyàη mbi bérém be bekwéné béchí ne Yesu. Bábhép Yesu be, “Ebhé yeεe érèm be épú chak bebu mmu ndũ nywɔbhé neywěmɛt kɛ?” ¹¹ Yesu akeme bhɔ be, “Ntiki mmu yweká ane, mbák abhəη ághónɔmen amɔt, ákwén nókó amem nepi ndũ nywɔbhé neywěmɛt, andɔ, keferε wu? ¹² Ná ne nkwāηwan mmu áchá ághónɔmen tontó? Eyɔ étòη be ebhé eyεεe épú káη mmu bekwak nti ndũ nywɔbhé neywěmɛt.” ¹³ Yesu arem ntá mmu ane awɔ ágú be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhε, awó wu ápet atan, abhak mbɔ áchá. ¹⁴ Bónkwɔ Fárisi abhen bachi aré baghɔ nɔkɔ nɔ, báfú, bárók. Báte eyu, bati beway Yesu.

Epíη ene nkɛbetik ane Mandem áyábhé

¹⁵ Yesu aríηi be báte eyu ndu beway yi. Afa, arɔk ebhak échák. Beyǎ bho bákónɔ yi, abú bo

mankem abhen mámè. ¹⁶ Yesu asemti bhə be báké ghati bo bachak enyih ěti yi. ¹⁷ Ěfákárí enyu yə be enyih ene ndemekerǎnti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem aghátí nyaka Aisáya andem ěti yi be, ¹⁸ “Ghó ka mǎbetok wa ane njábhé. Chi Mǎnti wa ne mbǎh manǎk ne yi tontó. Chəh nkə Ěfónó ya émbák ne yi. Ne chəh yí ankə mǎngati maneréket bǎ mmik ankem be chəh yí ampeme bhə. ¹⁹ Apú bhak mbə mmu ane ánù be bo mángók yi. Apú bhak mbə mmu ane bághok eyəh eyi nefi. ²⁰ Yí ápú syep nkóré-tákó ane abho bewəsi, arəp chi bégu. Ne apú neme erónó ene bawet amay amem, éróp chi mandú ménémé. Enyu yə ké yi arəh ambi beghə bhə ntínso, kpáte yi ankə nkaysi ane achi tetep ansət awónem. ²¹ Ne chəh bǎ betókó mmik menkem mámbaka ntí chi ne yi be ampeme bhə.”

*Bo bárém be betan Yesu béfú chi ntá Belsebul
(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23)*

²² Ětáré nókó, bǎfú básət mbók bárók ntá Yesu ne yi. Ěfónó ebábə ke éká nyaka amík anémé yi ne akwén kebhook. Yesu abú yí, abho berem kepí, ne abho beghə mban. ²³ Bǎ mankem abhen bachi are babhak maknkay tontó, bábho bebhep bati, mándeme nəkə be, “Ěbhárémə Debhít né ke?” ²⁴ Ke bǎnkwə Fárisi bághókó nókó nó, babho berem be, “Chí Belsebul, mfə befónó bebúbəbə ke áchyé Yesu betan bébók befónó bebúbəbə be mémfú, méndó, bho.” Mmǎ achák apú! ²⁵ Yesu arinǎ nkaysi yap. Arəm ntá yap be, “Yěntiki etək ene ákóré áchí are ne bǎbati mánu nəkə ne bati, ébhón chi ménémé. Nneréket ane ákóré achi are ákwene kwen. ²⁶ Enyu yə ke echí ne kefə Satan. Mbák Satan ábók Satan,

νά κεφῶ eki kétéee? ²⁷ Νε mbák nchí bók befónó bebúbεβυ chi ndũ betan Belsebul, bõ bhεka básòt betan ághá bébók bhῶ méndó bhó? Έτι γῶ chῶη bó mántan be. ²⁸ Κε mbák, sayri sayri, mēbòk befónó bebúbεβυ chi ndũ betan Εfónó Mandem, nó Mandem anan achi nenti eneka mbῶ Mfῶ. ²⁹ Υἔ mmu apu kway bechwe amem eket ene mmũ ntantaη angép enyih, ampῶkῶ, andῶk ne yó, mbák abhíkí yambi ankem yi angwῶt. ³⁰ Υἔ agha ane ápú ne me, achí chí mũmpap awa. Νε ye agha ane ápú kwak me menyokoti bho, átakátak. ³¹ Dihí yé ka be, Mandem áfonori bebá ebhen bo bákà ne bebépti menyih ebhen bῶ bárèm. Κε apú fonori mmu ane árèm bebépti menyih έti Εfónó Bedyere. ³² Mandem áfonori yé agha ane árèm ebépti enyih έti nnyén ena, Με Mmu mfú ntá Mandem, κε apú fonori mmu ane árèm ebúbυ έti Εfónó Bedyere. Mandem apú fonori yi, yé ndũ mmiki ne, ne yé ndũ mmik nkῶ.”

Ɔriηi enῶk chí ndũ kepem
(Lk 6.43-45)

³³ Yesu arῶk ambi berem be, “Mbák enῶk έri, kepem eki nkῶó kéri. Mbák enῶk ebhῶη neme, kepem eki nkῶó kébhῶη neme. Mmu áriηi enῶk chí ndũ kepem eki. ³⁴ Bē befé, nó κε échí ne bhe. Ná berítí kepi kekῶáy ye béfú be anyu ene bǎchí bῶ bebú? Enyih ene éjwí mmu anti, yó κε éfú yi anyu. ³⁵ Nkúbhé mbῶ enyũ menyih nkáp béjwi amem mókere nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwí anti mmu ndíndí, ne beri κε béfu are. ³⁶ Dihí ká be, ewak ene Mandem átan bῶ mankem, yéntiki mmu ághati yí enyih ene ékú κε yéntiki epῶ eyῶη éfú yi anyu.

37 Κεπι εκεν κέφù wə anyu kě yi ásat antán wə ewak émət. Mbák berítí κeπι κε κέφù wə anyu, ewak εγə, yi ärem be əbhíkí bhəη manyé. Ke mbák bebéptí κeπι κε κέφù wə anyu, ewak εγə, Mandem ärem be ókwēn manyé.”

*Bárém be Yesu ántəη erihí maknkay
(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)*

38 Mbək batəη ebhé Mandem ne bənkwə Fárisi bárém ntá Yesu be, “Ntəη, təη erihí maknkay ene ékway betəη be betəη ebhe béfú ntá Mandem.”
39 Yesu akeme bhə be, “Bebú ná ne mkpáká bho ane echəη! Bápú κə mbə enyü Mandem áyən. Báyən beghə chi erihí maknkay! Ke yě émət mpú təη be, ébhíkí fuet chi ene Jóna, ndemekepǎnti Mandem.
40 Nkúbhé mbə enyü Jóna achi nyaka amem meniě nsǐ-ngo ndü manywəp arat, nó κε bábheme chəη Me Mmu mfú ntá Mandem, mbak amem nnem ndü manywəp arat. 41 Ewak ene Mandem átəη bə mmik, bə etək Ninive báfate mángati bhe be bākə bebú. Ewak εγə, bó bárem nə ntá yeka mbənyune bə bătik nyaka nsem ndü bebú bhap mpok Jóna ághátí bhə Eyəη Mandem. Néne, mmu achí fá néntí eneka ane áchá Jóna; yě nə, bəpu ka betiknsem ndü bebú ebheka. 42 Ewak Mandem átəη bə mmik, mfə ngərə ane áchí nyaka etək Shéba áfate andem be bākə bebú. Arem be bāké bebú mbənyune yi afu nyaka nekə nesie arək beghok menyih ebhen Mfə Sólomon átəη bho ne beyä nerihí κeπι. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nó, bápú ka beghok yi.”

*Εφόῖό εβύβυ ἐκway βερεtnsem ntá mmu
(Lk 11.24-26)*

⁴³ Βέρῶη ambi Yesu arem be, “Mbák mámbók εφόῖό εβύβυ ἐνδó mmu, ἐρωp chí bóηβοηbóη amem baso, ένjanη nάkά ebhak ene yά échwe. Mbák έbhíkí ghó ebhak bechάkά, ⁴⁴ έrēm be, ‘Chάη mpεtnsem ebhak ene mfú.’ Ne ένάη έmpέtnsem, έngό be yě mmu apu amem εσί eket eyi, ne be, mányά yά, bághókó sayri, ⁴⁵ εφόῖό εβύβυ εyά έrάη ye, ένsάt beφόῖό beβύβεby béchák tándrámάt ebhen bébébhé becha yά. Bó menkem mendάk, menchwe mmu wu amuet, mémbak ne yi, nté yi ambép ancha ane mbi. Nά, kě έbhόῖό béfákari ne be bo beβύ abhen mkpák ane echάη.”

*Nnά Yesu ne bōmáyi
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)*

⁴⁶ Ενέ Yesu árάη ambi βερεm menyíη ebhen yi ághāti bho, máyi ne bōmayi bátwó bátee nefi, mánjanη nάkά βερεm kepí ne yi. ⁴⁷ Mmũ amάt aghati Yesu be, “Máye ne bōmaye báchí nefi téé, báyanη βερεm kepí ne wά.” * ⁴⁸ Ke Yesu akeme mmu wu be, “Sayri sayri, máya chí agha? Ne ntiki bho bachi bōmaya?” ⁴⁹ Yesu asá awά ntá bakoηo bhi, arem be, “Máya chí bōbhen, ne bōmaya chí bōbhen. ⁵⁰ Bō abhen bákù enyíη ene Etaya mmu achi amfay áyanη bó manká, ke báchí maya, ne bōmaya.”

13

*Yesu atém nekay ntyěmbwάt
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)*

* **12:47** Nδónη ane ápú amem basíη amen tesáy.

¹ Nkúbhé nywəp enə, Yesu afú amem eket ene yi achi are, arək achəkə nekə manyu. ² Beyă bo bákónjo yi aré. Yesu arə bho tété, arək achwe, achəkə amem áchwí ené beyă böbhə báté angəkənyén. ³ Abho beghati bhə beyă menyiŋ ndŭ bakay be, “Ewak émət, nkwananki amət arək betak enyŭ nchwifú amem nki ywi. ⁴ Ené yi átək árən, mbək akwenti ndŭ móm̄bi ane áchí amem nki. Kenen kət̄wó kéb̄wópti nchwi yə nkem. ⁵ Achák akwenti ndŭ mmik setárébhé ane ntəp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok mmok afú, ásón yə ndŭ bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Aniŋti, awəsi. ⁷ Anefú akwenti ndŭ mmik ane táko nsense ágò are. Achak are gó, ke táko nsense agó áchet yə kpát agú. ⁸ Nchwi áchák akwenti ndŭ mmik ndíndí, achak, agó, achye beyă nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndəŋ besa betay, achák ndəŋ besa berat, anefu ndəŋ esa nsem byo.” ⁹ Ndŭ ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyən beghok, ántá batú ángók sayri.”

*Yesu aghati baghək abhi ntí ane yi átəm bakay
(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)*

¹⁰ Yesu ánánjá nókó betem nekăy nkwananki, baghək abhi bárók ntá yi bábhép yi be, “Ndaká yí óghàti bho menyiŋ ndŭ bakay?”

¹¹ Yesu akeme bhə be, “Mandem akə mändiŋi tetep ane áchí bhésé bhésé, ne eyə ékwak bəriŋi enyŭ yi ábhák ne bho mbə Mfə wap. Ke abhíki kə nə ne bo bachak. ¹² Mmu ane afyé ntí beghok menyiŋ ebhen métəŋ əjwimem. Məkə yi andiŋi beyă menyiŋ bechak. Ke mmŭ ane apu fyə ntí, yě chi mandú enyiŋ ane yi ariŋi básət ntá yi. ¹³ Ntí

ane nchí ghati bhə menyin ndŭ bakay achi be,
 báyiŋi ke bápú ghə, ne bəghok menyin mbə be bápú
 ghok, ne bápú jwimem. ¹⁴ Bǒbhen, bákù enyin
 ene ndemekerǐnti Aisáya áréme nyaka émfú tetep.
 Mandem akə nyaka Aisáya andem be,
 ‘Chəŋ mǎngoko ghok beyəŋ ebha ke bápú jwimem
 wáwák;

chəŋ mǎnjini yini ke bápú ghə,

¹⁵ Echí enyu yə mbənyune batí bǒbhen ákə bārəp
 bechiŋtí bho,
 báchí mbə bǒ abhen batú ábé bhə ne bapu pereg
 yán beghok yěnyin,
 báchí mbə bo abhen bákútí amík
 be báké ghó mban,
 ne bé batú yap áké ghók yěnyin,
 ne be báké jwimem,
 mantwə ntá ya, mbú bhə.’ ”

¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Ke mbák chí bhe,
 éri ntá yeka echa, mbənyune amík ayeka ághə
 mban, ne batú yeká ághòk mban. ¹⁷ Nchí ghati
 bhe be, beyǎ baremé kerǐnti ne bǒ abhen báchí
 chak besí Mandem bábhón nyaka ekwak beghə
 menyin ebhen bǎghə ke bə kəghə bhə. Bábhón
 ekwak beghok menyin ebhen bǎghòk, ke bábhíkí
 ghok bhə.”

Yesu aghati baghək abhi ntí nekáy ntyəmbwət

¹⁸ Yesu arək ambi berem be, “Ghók yé ka enyin
 ene nekáy mmu ane ataka mbwət nétəŋ. ¹⁹ Mbuət
 ane ákwéntí ndŭ mómbi ane achi amem nki,
 até ndŭ mmu ane ághókó Mbok Ndíndí žti enyu
 Mandem ábhak Mfə ywi, ke yi ke jwimem, Satan

atwó ye afəŋə mbok ane Mandem ápi amem nti eni. ²⁰ Mbuət ane ákwéntí ndü mmik setárébhé até ndü mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, anoko témté ne beyä maŋák. ²¹ Ke yi kebhón bakan amik. Ante kákáti ndu mómbiŋi mpok. Ke mpok esəŋəri étwó ne bo mámbə menyok yi éti Eyəŋ Mandem ene yi anoko, amfere amə témté. ²² Ne mbwət ane ákwéntí ndü mmik tákə nsense, até ndü mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, ke básémé éti menyin mmik atwó nókó yi anti, ne ngonó nkáp, angəkəntik Eyəŋ Mandem ene echi are, Eyəŋ Mandem yə kekwak yi ndü nepém eni. ²³ Mbák chi mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem anjwimem, émbak yi anti, achí mbə mbwət ane ákwéntí ndü mmik ndíndí, achak, ágó sayri, achye beyä mbwət nkə. Ne nsáy Eyəŋ Mandem ndü nepém mmu achi mbə mbwət nkə ane áyá áchá ane bápí, ndəŋ esa nsem byo, achák ndəŋ besa berat, ne anefu ndəŋ besa betay.”

Yesu atém nekay tákə ane mümpap ápi

²⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Mbák Mandem ambak ne mmu mbə enyü Mfə ábhák ne bəbhi, nepém eni ébhák mbə nki ané mmüfu ápi nchwi. ²⁵ Ke mümpap arək ne beti ené bo bábhəre kenó, aták nchan, arək ebhak eyi. ²⁶ Mpok nchwi ágó, abho menyu kepem, ke bágó nchan aré. ²⁷ Bakə-betik báfá bárók ntá mbəŋónki barem be, ‘Eta, pú nchwi ke sépi amem nki? Nchan éfu aré fá?’ ²⁸ Akeme bhə be, ‘Mümpap kə ápi nə nchan eyə.’ Bábhép yi be, ‘Séndók sémféré yó éndəp chi nchwi yəyə ké?’ ²⁹ Mbəŋónki akeme bhə be, ‘Dš ká. Mbák mändók beferé nchan eyə, bəkway béfere

mbək nchwí nkwo. ³⁰ Dǎ ká yə ambak, mpok ánánj ánkwáy, chəŋ ndem bǝ abhen báfèrè nchwí ebhí mánjámbi mamferè nchan eyə mányokoti ndǔ nebhuət amət, mánsónj. Ke mǎmferè nchwí mǎmburè anywóp.’ ”

*Nekáy sepeṃ mónək ane bábhìnjì be móstat
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)*

³¹ Yesu atém nekay néchák be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə sepeṃ mónək ane bábhìnjì be móstat, ane bápí amem nki. ³² Sepeṃe mónək móstat séchí nínjínjì tontó, ke mbák sénchák, sengo, sébhak nnet mónək ane áchik. Kenen kéntwə kente manyay ndǔ batabhe yi.”

*Yesu atém nekay yís
(Lk 13.20-21)*

³³ Yesu atém bhə nekay néchák be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə yís ane ngərə ásóré achemti ne nchán fláwa érat. Mandu yís wu akə fláwa nkem amwət, kpát ajwi ndǔ enyinj ene yi achi are.”

*Ntí ane Yesu átémé bakay
(Mk 4.33-34)*

³⁴ Yesu aghati bho menyinj ebhen menkem chi ndǔ bakay. Yi ke ghati bhó yěnyinj ene yi abhiki tém nekay. ³⁵ Atém bakay betəŋ be enyinj ene ndemekerpǎnti Aisáya áréme nyaka be chəŋ emfakari, éfákárí. Aisáya arem nyaka be, “Chəŋ ngati bhə menyinj chi ndǔ bakay, chəŋ ntəŋ bə menyinj ebhen Mandem ákú mémbák bhésé bhésé, te ndǔ nebhömik.”

Ntí ane Yesu ateme nekay tákò mbúmbu ne bakòndik

³⁶ Yesu arò ye beyä bö abhen bachi nefi, aròk achwe anywóp ne baghòkó bhi. Aré, baghòkó bhi barem ntá yi be, “Eta, ghatí bhese ntí nekáy nchanj.”

³⁷ Yesu akeme bhò be, “Me Mmu mfú ntá Mandem kě nchí mmu ane ápí nchwi amem nki. ³⁸ Nki chí mmik nkem, ne nchwi chi bo abhen Mandem áchí Mfò wap. Nchanj chí bö Satan. ³⁹ Mũmpap ane ápí nchanj chi Satan. Mpok ane báfèrè mbwòt ebhi chí nemäy mmik, ne bakü betik abhen báfèrè mbwòt ebhi chí bòángel Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbò enyü báféré nchanj, mányokoti nebhuet amòt básónj, enyu yò ke ébhòjò béfákari mpok mmik ámay. ⁴¹ Mpok yò, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí to bòángel bha mämferè yěntiki enyij ené étwò ne bebú, ne yěntiki nkü bebú ndü nkwo bo abhen me nchí Mfò wap. ⁴² Bòangel bha báfèrè bhò mämese amem nepingo. Aré, bábhàk ndü nedí kebho ne nenyié ámén. ⁴³ Mpok yò, bo abhen bachi chak besí Mandem bághò mbò mmok ndü nebhuet ane Etayap achi Mfò. Yěntiki mmu ane áyànj beghok enyij ene mërèm, antá batú ángók sayri!”

Yesu atém nekáy enyij beyä nkáp ene echi bhésé bhésé

⁴⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Kefò Mandem kechi mbò enyij beyä nkáp ene echi bhésé bhésé amem nki. Mmu amòt ághó nókó yò, apet bhese yò sayri, arò, aròk ne beyä manák, ati yěntiki enyij eyi, asòt nkáp, aku nki wu.”

Nekáy ntay enen beyä nkáp

⁴⁵ Yesu atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kéchí mbə nkəsíe ane áyàñ beku batay beyä nkáp. ⁴⁶ Aghó nókó némót enen neyá nkáp tontó, arək atí yěntiki enyiy eyi, aku ntäy beyä nkáp enə.”

Yesu atém nekay asi

⁴⁷ Yesu apət atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kechi mbə beyä nkáp ané báguébhé anyén ne ákém nsi menyu ne menyu. ⁴⁸ Asi ájwí nókó ne nsi, báya bákó ebhi, bachəkə amik bayap nsi ene eri, báfyé ndü menyiy. Bato ené ébhíkí ri. ⁴⁹ Enyu eyə ke ébhək chəñ mpok mmik ámay. Bəangel bátwə, mámfere bakü bebú ndü nkwo bə abhen bachi chak besí Mandem, ⁵⁰ mámfyé amem neplingo. Aré, bábhak ndü nedí kebho ne nenyie ámén.”

Barak akə ne ané así

⁵¹ Yesu abhép baghəkó bhi mbák bájwimem ndü menyiy ebhen yi ághátí bhə menkem.

Bákéme yi be bajwimem.

Nku Nsí ne Nku Nkə

⁵² Yesu arem be, “Yěntiki ntəñ ebhé Mandem ane ághókó, áriñi enyü Mandem ábhák ne bho mbə Mfə wap, achí mbə mbəñóket ane áfère menyiy beko ne ebhen besi amem móket ane yi ábháré menyiy.”

Babyak Yesu etək Násáret

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu ananə nəkə betem bakay yə ndu betəñ bo menyiy, afa atú etək wu. ⁵⁴ Apətnsem etək eyi Násáret. Ené yi átəñ Eyəñ Mandem amem eket ene nenikímæet eyap, bo bábhak maknkay tontó. Bábhó bebhep bati be, “Aré bhəñ enen enyü neriyíndak fá? Aré bhəñ betəñ fá ndu beka berem

menyinjí maknkay enyu ene? ⁵⁵ Pú mmǒ nchwě menək né? Pú María kě achi máyi? Pú Jems, ne Joséf, ne Símun, ne Júdas, chi bǒmayi abhen babhakanem? ⁵⁶ Pú bǒmayi abhen baghǒré báchí fá mankem nebhuet amot ne bhese? Aré bhəŋ enyũ nerinjíkepi enen, ne enyũ betəŋ ebhen fá?” ⁵⁷ Ekə bare byak yi byak.

Yesu aghati ye bhə be, “Bo báchyè ndemekerǐnti Mandem kenókó yěntiki ebhak. Ndiere etək eyi, ne ndũ nneréket ywi, ke bápú chyē yi kenókó.” ⁵⁸ Těndu bó bábhíkí bhəŋ nekə ne Yesu, yi kekə beyǎ menyinjí maknkay amem etək eyi Násáret.

14

Enyu báwáy Jǒn Njwiti (Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Mpok yə, Hérəd abhak mmu ane ákəm atú Gálili. Aghókó nókó ɛti menyinj ebhen Yesu ákə, ² arem ntá bakǎ betik abhi atú Gálili ɛti Yesu be, “Jǒn Njwiti ke aperedsem ndũ nepém. ɛti yə kě yí ábhónjó betəŋ bekə menyinjí maknkay.” ³ Hérəd akaysi be Yesu chi Jǒn Njwiti ɛti enyinj ene yi áká nyaka ntá Jǒn. Achyé nyaka eyəŋ, bákém Jǒn, bagwət, ne báfyé yi ekerékenəŋ bekoŋo enyinj ene ngərə ywi Heródias áyàn. Heródias ayámbi achi nyaka chi ngərə Fílip, manə Hérəd, ke Hérəd ǎsət yi ndũ nebhay. ⁴ Hérəd ǎsǎré nókó Heródias ndũ nebhay, Jǒn aré ghati yi be, “Ebhé eyese bo Israel ebhiki ka be ǒmbay Heródias ngərə mómáye.” ⁵ Hérəd áyàn nyaka berem mángwáy Jǒn, ke are cháý bǒ abhen yi achi münti wap. Bo Israel mánoko nyaka be Jǒn achi ndemekerǐnti Mandem. ⁶ Ke ewak Hérəd

ánáká epă nebhe eyi, mmö Heródias ane môngoré abhén nebhen sayri besí bo abhen bachi ndü epă yo. Nebhén eni nekü Hérød abhəŋ beyă manák, ⁷ kpát Hérød ayiki be, “Chəŋ nchyé wə yěntiki enyiŋ ene ýàŋ nchyé wə.” ⁸ Békóŋo enyiŋ ene máyi aghati yi, arək arem ntá Hérød be, “Chié me ntí Jŋn Njwiti amem nchán myákátí-ne néne!” ⁹ Mfə Hérød apəp! Ěti neyiki ane yí ayiki nyaka besí mankə abhi échá yi beyibhiri eyəŋ eyi. Achye ye eyəŋ bé batemé nenu mankə mbə enyü mmö Heródias áyàŋ. ¹⁰ Akü ye bárək ekerékenəŋ, bafere ntí Jŋn Njwiti, ¹¹ báfyé amem nchán myákátí, bárək bachye ntá mmö Heródias. Asət, arək achye ntá máyi. ¹² Bakonjó Jŋn bárək, basət erené Jŋn barək, babhemə. Bárək ye baghati Yesu enyiŋ ené éfákárí ne Jŋn.

Yesu adík ngemntay bho

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Yesu ághókó nókó mbok newú Jŋn, afa, bárək bachwe amem áchwí, babho berəŋ ndü nebhet ane yě mmu achak apu. Áyàŋ nyaka be mámbák bəbhə. Ke mpok bo bághókó be yi asət áchwí ärəŋ, báfá betək ebhap, babho bekonjo yi ne bekak. ¹⁴ Yesu áfú amem áchwí, akó ebhi. Aghó beyă bho, ntínso nékém yi ne bhó. Abú abhen mámè. ¹⁵ Ěgháká nókó beku, baghəkó bhi bárək ntá yi barem be, “Nywəp nénaŋ nerəŋ, ne nebhet ane chi ebhi. Ghatí böbhen be mándók ndü böbetək abhen báchí fá kekəwət manku enyiŋ ményíe.” ¹⁶ Yesu aghati baghəkó bhi be, “Ntí apu beghati bhə be mándók mánjəŋ nenyíe. Bě babhəŋ, chyě ká bhə nenyíe mányíe.” ¹⁷ Bákémə yi be, “Səbhəŋ chi böbekpəkó bret batay ne nsi epay. Enyiŋ echak épú”.

18 Yesu aghati bhə be, “Tᵱwó ká ne bhə.” 19 Aghati ye beyă böbhə be manchəkə amik ndü tákə. Asot ye bekpəkó bret bhə bétáy ne nsi epay. Ayon amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nəkə ntá baghəkó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyă böbhə. 20 Yěntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghək Yesu mányókóti nenýié enen nerəbhe. Néjwí bekay byo ne bepáy. 21 Mpáy babhakanem abhen manyié bret wu ne nsi eyə ábhák mbə nka etay, kefyé baghərə ne bhə.

*Yesu are kə amfānyén
(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)*

22 Ebhíki tat, Yesu aghati baghəkó bhi be mándók mánchwe amem áchwí, mámppe nnyén manjambi ndü ebhé manyu echak. Arəp ansem beku beyă bo bhə abhen bachi are mangure. 23 Anáná nókó beku nə, akó amfāy njie aywínti ndu menikmæet. Beti begú bétémeri yi are. 24 Mpok yə, áchwí ane ápókó baghəkó bhi anan arənyaka nəkə nesie befu angəkonyén. Mbúép atanataŋ ere fú bhə ambi. Ekú mpérényen eya écha, bə mánu nəkə ne yə. 25 Befæet nkárénká éráť beghaka nkárénká étandat betí Yesu abho beko amfānyén berəny betemeri bhə. 26 Ke bághó nókó ndü yi ákə amfānyén átwò, bécháy békém bhə tontó. Bábhə bebik, mándeme nəkə be, “Chí efónó-ngu! Chí efónó-ngu!” 27 Témte wu, Yesu afyé bhə nti arem be, “Chí me, băké chay!”

28 Píta akeme yi be, “Acha, mbák chí wə, chyě eyon be nsép anyén, nkə, ntemeri wə.” 29 Yesu akeme Píta be, “Sep twó.” Píta afú amem áchwí asep anyén abho beko andəkə nəkə betemeri Yesu. 30 Ke ághó nókó ndü mbúép ákə mpérényen ékò te amfay

ke énsɛp, abho becháy ne abho begure anyén témté. Abik ye arem ntá Yesu be, “Acha, pemé me!” ³¹ Yesu asá awɔ témté akem yi arem be, “Píta, neka ene néɣpsi necha! Ndaká yí ómákátí be mǎkwáy beku wɔ ónkɔ amfányen?” ³² Yesu ne Píta bákó nókó ndu áchwí, mbáép wu ákwɛn. ³³ Baghɔk Yesu babho ye békwen yi bekak, ndu bechye yi kenókó, mándeme nɔkɔ be, “Tɛɛp, ɔhí Mmɔ Mandem!”

Yesu abú bɔmame
(Mk 6.53-56)

³⁴ Yesu ne baghɔkó bhi mánánjá nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. ³⁵ Bo abhen bachi atú etɔk eyɔ bárínjí bé Yesu achi are. Bátó eyɔɔ mbánkɛm beku bo mántwó ntá yi ne bɔmame. ³⁶ Bo abhen bárónjɔ ntá Yesu ne bɔmame bhap, mánikmɛt bé yi andɔ bɔmame mántɔk yě chi nkokon nden ayi. Ne yěntiki mmu ane ánú átókó nkokon nden Yesu, atan.

15

Bepínjí bho ne bebhé Mandem
(Mk 7.1-13)

¹ Étáré nókó, mbɔk bɔnkwo Fárisi ne batɔɔ ebhé Mandem báfú Yerúsalem bárók ntá Yesu bábhɛp yi be, ² “Ndaká yí baghɔkó bhe bápú kono bepín ebhen bachĩmbi bhesɛ? Bápú so amɔ ke manyíé nenyie.”

³ Yesu akemɛ bhɔ be, “Ne ndaká yí bǎrɔ bebhé Mandem, mǎnkono nɔkɔ chi menyín ebhen bachĩmbi bheka batɔɔ?” ⁴ Mandem arem be, ‘Chié étáyɛ ne máyɛ kenókó’ ne be ‘Yě agha ane árɛm ebéptí eyɔɔ ntá etayi, yě máyi, bábhɔɔ beway yi.’

⁵ Ke bághàti bho be, ‘Mbák mmu ándém ntá etayi,

yě máyi be, “Nsot enyiη ενέ mbónó mbú bekwak wə ne yə, nchyé ntá Mandem”, ne bé yi abhiki bhəη bechye máyi, yě etayi kenókó,’ ⁶ nó bābyak bebhé Mandem, ne bābhàre chi bepiñítok. ⁷ Bě bō betábhá! Ndemekerpinti Aisáya arem nyaka ndak aywi tetep žti yeka! Aghátí nyaka bho be Mandem arem be,

⁸ ‘Bōbhen báchyè me kenókó chi ne beyəñónyu bhap,
bati yap asap nekə ne me.

⁹ Kenókó ekən báchyè me kechi chi ndéndem,
mbənyune bebhé ebhen bakwāηwan báfýé, ke
bə bátəη bho mbə be bechi Eyəη eya.’ ”

*Enyiη ene ényəp mmu
(Mk 7.14-23)*

¹⁰ Yesu árémé nókó nó, abhiñi beyă bo abhen bachi aré arem be, “Tá ká batú mǎngok enyiη ene mbónó bérém, mǎñjwimem! ¹¹ Puyě enyiη ene échwè anyu kě ékə mmu áké bhák pépép besí Mandem. Enyiη ene éfú mmu anyu ke ékə mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

¹² Yesu árémé nókó nó, bakoηo bhi bákókósi mməet ne yi, barem be, “Eta, žríní nó be ndak ane žrémé áku bati ábè bōnkwo Fárisi?” ¹³ Yesu akeme bho be, “Chəη mǎngwəp yěntiki enyiη ene Etaya mmu achi amfay ábhíkí pi, mámfere. ¹⁴ Dš ká bho awu! Báchí chí manémámik abhen báyəη beya bho mbi. Ne mbák nnémámik ánjá nti nnémámik mbi, bó mankem bákwen amem nepi.”

¹⁵ Píta arem ntá Yesu be, “Eta, ghatí bhese ntí nekay enen.”

16 Eká Yesu abhép bhə be, “Bě nkwó bǎbhíkíre jwimem ndũ menyih ebhen méréme? 17 Bǎbhíkí rih be yěntiki enyih ene mmu afyé anyu, énsép yí menie, ǎjì yə amferé? 18 Ke yěntiki enyih ene éfù mmu anyu, éfù yi chi anti, ne yə kě ékwà y bekə yi áké bhak pépép besí Mandem. 19 Nə chi be amem nti mmu kě nkaysi mbəmbə áfù, antó mmu ndũ bebéptí menyih mbə beway mmu, bekwen berwəp, kebháré eken bə abhen bǎbhíkí bhay bati, ne aghép, ne bété ntísie ákwáré, ne béré m bebéptí menyih éti mmu ndũ bechənti nnyén eni. 20 Menyih ebhen ke békə mmu áké bhák pépép besí Mandem. Menyie nenyíé keso amə, apú kə be mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

*Yesu abú ngərə ane apu mmu Israel
(Mk 7.24-30)*

21 Yesu afa ye atú Gálili ne bakoŋo bhi, bārək ndũ atú etək ane achi kekwt Táya ne Sídon. 22 Ngərə amət abhak atú etək wu ane apu mmu Israel, ke abhak mmu Kánǎn. Arək ntá Yesu, ambik nəkə be, “Acha, mmə Mfə Debhít, ghó mé ntínsó! Éfónó ebúbə ésəŋəri mowa tontó.”

23 Yesu ke keme yí yě eyəŋ. Ne bakoŋo Yesu baghati Yesu be, “Bók yi andók. Achyè bhese esəŋəri.”

24 Yesu akeme be, “Mandem ato mé be ntwə nkwak chi bo Israel, bǎghónəmén yi ane ánémé ebhi.”

25 Ke ngərə wu arək akwén bekek Yesu are nik yi mməet andeme nəkə be, “Acha, kwak me.”

26 Yesu akeme yi be, “Épú chak besət nenyíé bhə mánchyé ntá mmú.”

27 Ngwéré wu arem be, “Acha, échí tetep, ke mpok mmu ányíe nenyíé, apú kán mmú be éké nyie bechokotí ebhen bákweñti amik.”

28 Yesu akeme ye yi be, “Ōchí ngwéré ane óbhońjó neka ne me tetep, ne chon Mandem anka ntá yěntiki enyij ene óyàn.” Témte wu, móywi atan.

Yesu abú beyä bho bachak

29 Yesu afa ye atú Táya ne Sídon apetnsem angoko manyu Gálili. Akó, afuét aré, akó achoko ambi njie.

30 Beyä bho babho beron ntá yi ne bómame, ne bakem, ne bo abhen bachi bhure, ne manémámik, ne babhók ne bómame báchák, mámbure noko bhó besí bhi. Abú bhó mankem. 31 Manyu áchók bō abhen bachi are ndū bágħó bé babhók bábho berem keri, ne be bō abhen bachi bhure báfate kperep, ne bakem bábho beko, ne manémámik babho begho mban. Bábħó bebiti Mandem, Mmu bo Israel báchyè kenókó.

Yesu adik nka bo enwi

32 Yesu abhij ye bakojo bhi arem be, “Ntínso nékè̄m me ne bōbhen. Báchí fá ne me ndū manywop arat, ne bábħíkí bhón yěnyij menyie. Mbíkí yán berō bō mandok kenyie nenyíé mbonyune bákway begu nsay ambi.”

33 Bakojo bhi bábħép yi be, “Etok épú fá, chon sémbón nenyíé enen nékway beyä bōbhen fá?”

34 Yesu abhép bhó be, “Bābhon bekpokó bret afo méní?”

Bákéme yi be, “Sébhon bekpok tándramot, ne bāru nsi.”

35 Yesu achye ye eyon be bó mankem mánychókó amik. 36 Asot ye bekpokó bret ebho tándramot ne

nsi. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bébókóti bhə anchye nəkə ntá bakoŋo bhi, bé mánkóré ntá bōbhə. ³⁷ Yěntiki mmu anyié ane ákwáy yi. Bakəŋo bhi bábwəpti nenyié enén néróbhé. Néjwí bekay tándrámət. ³⁸ Mpăy babhakanem abhen mányié nenyié enə abhak mbə nká enwi kefyé mǎmbə ne baghərə.

³⁹ Yesu aghati ye bhó bé mángúré. Bo mankem bárón nókó, asep anyén ne bakoŋo bhi, asət áchwí arək atú Magádan.

16

Bábhép Yesu erinjí maknkay (Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

¹ Ewak émət, bōnkwə Fárisi ne bōnkwə Sádusi bárók ntá Yesu bərə yan mbi memə yi. Bábhép yi ankə enyinjí maknkay ené ébhak mbə erinj ené étəŋ be betəŋ ebhi bэфú chi ntá Mandem. ² Yesu akeme bhə be, “Mbák mmok áném beku, nebu némbak chuuu, be bǎrəm be, Chəŋ nywəp nendi mbore. ³ Ne mbák nywəp nénjí nebu néngiri, bǎrem be, ‘Chəŋ nywəp némbép tontó.’ Bǎrínjí béyínjí nebu mǎndem mbák manyier əkwen chəŋ, ne mbák apu kwen. Ke bǎghə mēnyinj ebhen bэфákari echəŋ, be kerinjí ntí ane bə bэфákari. ⁴ Bebé ná ne mkpáká bho ane echəŋ! Bápú kə mbə enyü Mandem áyàn. Báyan beghə chi erinjí maknkay! Ke yě émət mpú təŋ be, ébhíkí fuet chi ené Jóna, ndeməkəpinti Mandem.” Yesu árémé nókó nó, arə bhə, arək. *

* **16:4** Sádusi: Bo Sádusi babhiki noko nyaka be chəŋ bawú mámpetnsem ndú nepém.

*Yís nkwɔ Fárisi ne Sádusi
(Mk 8.14-21)*

⁵ Bakoŋo Yesu bápé barək ebhě manyu echak, baghɔ be baghəkəntik beɔkɔ bret. ⁶ Yesu aghati bhɔ be, “Sət ka mpok ne yís ane bōnkwɔ Fárisi, † mǎnsət mpok ne yís ane bōnkwɔ Sádusi.” ⁷ Bábhó berem ne bati be, “Arèm nɔ chi ndũ sébhíkí twɔ ne bret.” ⁸ Yesu arinjɪ enyinj ene bó bārəm, abhép bhɔ be, “Ndaká yí bārəm ɛti bret ane bǎbhíkí bhóŋ? Neka eneka néɔpsi necha! ⁹ Kpátě echɔŋ bǎbhíkire jwimem-ɛ? Bǎghókəntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpəkó bret betay? Bǎghókəntik bekǎy bret ane áróbhé? ¹⁰ Ná ne ane bekpok tándrámət ane nká bho enwi mányíé? Bǎghókəntik bret ane áróbhé mǎnyókóti bǎfyɛ ndũ bekay? ¹¹ Ndaká yí bǎpú kway beghɔ be mpú rɛm mbɛ chi ɛti bret? Sət ka mpok ne yís ane bōnkwɔ Fárisi, ne ane bōnkwɔ Sádusi.” ¹² Afɔ ké bakoŋo Yesu bájwimem be Yesu abhíkí semti bhɔ chi ɛti yís ane bǎfyɛ ndũ flawa, ke ɛti menyinj ebhen bōnkwɔ Fárisi ne ebhen bōnkwɔ Sádusi bátəŋ.

*Píta arɛm be Yesu chí Mɔmɛ
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

¹³ Yesu arək atú Seséria Filipi ne baghəkó bhi. Aré, abhép bhɔ be, “Bo bārəm bé Mɛ Mmu mfú ntá Mandem nchí agha?” ¹⁴ Bákémɛ Yesu be, “Mbək bho bārəm be ɔchí Jɔn Njwiti. Bachak be Elájia, abhénéfú bé ndemekɛpǐnti Jeremáya, ne be, mbák puyɛ yi, nɔ chi ndemekɛpǐnti achak.” ¹⁵ Yesu abhép bhɔ be, “Ke bé babhɔŋ bārəm be menchí agha?”

† 16:6 yís chi enyinj ene ékə fláwa ane bret anko.

16 Símun Píta akeme yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be ätò, wə ke óchí Mmə Mandem ane áchí nepém.” 17 Yesu akeme Píta be, “Símun mmə Jóna, éri ntá ye εcha! Etaya mmu áchí amfay ke áká óríñí ndak ane, puyě nkwă. 18 Wə, òchí setárébhé, † ne ndŭ setárébhé esén ke nchí te eket eya. § Ne yě chí betanǎ newú bépú kway betan mencha nkwə bo Mandem. 19 Ne chəñ nchyé wə betan amem Kεfə Mandem. Ne enyih ené ógwóré fá amik, chəñ Mandem angwət yə awu amfay. Ené ókánárí, Mandem ákanari awu amfay.” 20 Yesu árémé nókó nó, asemti ye bakoño bhi bati byo ne apay be báké kə yě mmu andiñi be yi chí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariεp be ätò.

Yesu arem be chəñ manchye yi beyă esəñori ne mangway yi

(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

21 Bébhó mpok yə, Yesu abho bégháti bakoño bhi menyih ebhen bebhəñə befakari ne yi. Arem be yi abhəñ berəñ Yerúsalem, ne aré, böbati etək, ne böbati bachiăkap Mandem ne batəñ ebhé Moses máncyε yi beyă esəñori, kpát mángwáy yi, ke éghaka nəkə manywəp arat, ampεtnsem ndŭ nepém. 22 Ke Píta asət yi nepak, abho beji yi be, “Acha, Mandem áké ka! Awŭ ndak ábhíkí bhəñ befakari ne wə!” 23 Ke Yesu ayibhiri mməet ayiñi Píta, arem be, “Satan, fá mé besí! Òchí erem ntá, ntá ya. Nkaysi ye chí nkaysi nkwăñwan, abhíkí fu ntá Mandem!”

† 16:18 Setárébhé: Píta, chí “Setárébhé” ndŭ eyəñó Grik chí Píta.

§ 16:18 Eket eya: Chí nkwə bo Mandem.

Enyiy ene mmu abhóhó bekε ke ambak nkonjo Yesu (Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)

²⁴ Yesu aghati ye baghókó bhi be, “Mbák mmu áyàñ bebhak nkonjo wa, ángókóntik mmuet yi, ampókó ekotákátí yi, ankonjo me. ²⁵ Yě agha ane áyàñ bepepe mmuet yi ánem nepém eni. Ke yě agha ane áká menem nepém eni éti ya, ábhəñ nɔ. ²⁶ Ntiki nsáy mmu ábhəñ mbák abhəñ yěntiki enyiy fá amik, ke aném nepém eni? Ne mbák mmu aném nepém eni, ntiki enyiy yí ákwày besot anchye bé yi ampət ambəñ nepém eni? ²⁷ Nchí ghati bhe menyiy ebhen mbənyune chəñ Me Mmu mfú ntá Mandem mpətnsem fá amik ne betəñ Etaya. Mbəñ bétwə ne bəángel Mandem, nchyé yěntiki mmu aywi akap, békóhə betik ebhen yi áká. ²⁸ Nchí ghati bhe be, mbək yeka báchí fá te abhen bápú gu kpáte mǎngó Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí twə fá amik mbə Mfə bə mankem.”

17

Besi Yesu béyibhiri (Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

¹ Efuéré nókó manywəp atandat, Yesu asot Píta, asot Jems nkwo ne manə ywi Jəñ, akó amfay njie ngo ne bhə, bábhak aré bóbhó. ² Bápépe yijí, besi Yesu béyibhiri berəbhe ghə ghə mbə mmok. Nden éyi nkwo éyibhiri erəp pépəpəp, énkot nəkə ŋwanŋwan. ³ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepinti Mandem abhen tesáy bábhesi, mándeme nəkə kepi ne Yesu. ⁴ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Mbák əkəñ, chəñ nte betem barat. Emət ntá ye, echak ntá Moses, ne

ενέφύ ντά Ελάιια.” ⁵ Ενέ Πίτα άβηíkíρε ναηα ενυιη ενε γί άρέμ ντά Yesu, εκρəkó νεbηαη ενεν νέghò πέπěπέπ έκúτι bhə mankem. Eγωη έφύ ndü νεbηán ενə έρέ rem be, “Nέ chí Mόwa. Nkωη γί tontó. Ghók ka yi!” ⁶ Πίτα νε mamεεε bhi bághókó nókó εγωη εγə, becháy bekem bhə tontó, νε yěntiki mmu wap ákwén, atep besí amik. ⁷ Kε Yesu arək, atək bhə arem be, “Faté ká, báké cháý.” ⁸ Báýóη nókó amík amfay, bó keπεεε ghə yě mmu. Eρωp chi Yesu aywíntí.

⁹ Ne ndü Yesu νε bəΠίτα básèp njiε, Yesu aghati bhə be, “Báké ghati yě mmú ενυιη ενε Mandem ákú bághó fá, kpáte yi ankε Mmu anε άφύ ντά yi ampεtnsem ndü nepém.” ¹⁰ Πίτα νε mamεεε bhi bábhép Yesu be, “Ndaká γί batηη εbhé Moses bárèμ be Ελάιια abηηη beπεtnsem fá amik κε Mπεμε Mandem afyé bariεp be átó antwó?” ¹¹ Yesu akeme bhə be, “Echí tetεp bé Ελάιια abηηη béýámbi antwó, angoko yěntiki ενυιη fá amik, κε Mπεμε antwə. ¹² Kε nchí ghati bhe be, Ελάιια anáη atwə κε bo bábhíkí riní yi. Bákú νε yi mbə ενyü bákóηó. Nó kě Mmu anε άφύ ντά Mandem nkwə ábηηη chəη εσəηəri amə yap.” ¹³ Mpok γə kě bakoηo Yesu báriní sayri sayri be Yesu árèμ chi έti Jón Njwiti.

*Yesu abú mó anε εfóηó εbábε εchyε yi ntímen
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)*

¹⁴ Yesu νε bakoηo bhi básébhé nókó anten njiε, bátémeri beyă bo abhen báchémé aré mánōη bhə. Mmu amət afú ndü εka γə, arək, atep mánén besí Yesu, ¹⁵ arem be, “Acha, ghó ntínso νε mówa. Akwen ntímen, νε εσəηəri ένé γί ábηηη eya εcha. Beyă mpok, ákwen angó, ndəη echak, ákwen

anyén. ¹⁶ Nsət yí ntwó ntá bakoŋo bhe, ke bábhíkí kway bebu yi.” ¹⁷ Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Bě mkrpáká bho ané ábhiki bhəŋ neka ne me, bě bhó bǎyǐbhiri tetep ndũ enyih echak, chəŋ mpet ntat ne bhe ná? Chəŋ nképnti ne bhe ngaka fá? Twó ká ne mówu ntá ya.” ¹⁸ Bárónó nókó ntá yi ne mówu, Yesu ásáy efónó ebábu ya, bé éndó yi. Efónó ebábu éró yi, ataŋ témté. ¹⁹ Mpok Yesu áróbhé chí ne bakoŋo bhi, bábhép yi be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efónó ebábu ya?” ²⁰ Yesu akeme bhə be, “Chí ěti bǎbhíkí bhəŋ neka ne Mandem. Nchí ghati bhe be, mbə bǎbhəŋ neka ne Mandem enén néchí yě chí níjíníjí mbə mósepeménək ene bǎbhijí be *móstat, * bǎkwáy beghati njie bé ámfá fá andək nebhuet ácháak, émfakari enyu ya, ne yěnyih kekwey becha bhe. ²¹ [Bo bǎkwáy bebók enyũ efónó ebábu ya chí mbák báchí ndũ netarénsay ne nenikímuet]” †

Yesu apət aghati bakoŋo bhi bé chəŋ mángwáy yi (Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45)

²² Ewak émot, bakoŋo Yesu mankem bati byo ne apay bápét nókó nsem atú Gálili, Yesu aghati bhó be, “Bákém chəŋ Mmu ane áfú ntá Mandem mámfye yi amə bö mmik. ²³ Bö-bhə mángwáy yi, ke égháká nókó manywəp arat, Mandem ankə yi ampətnsem ndũ nepém.” Beyəŋ ebhen bekə bakoŋo bǎbhəŋ beyǎ basémé.

Yesu arem ěti nkabhénti amem ekerđkap Mandem

* **17:20** Sepeme móstat: Móstat chí mónək ane kepem eki kechi mbə kepemé mkpon. Ago, ambónə beyǎ batap ne ngəp ndũ mmik Pálestain. † **17:21** Mbək bekáti ebhen mbok ane achi are, bébhíkí bhəŋ beyəŋ ebhen.

24 Yesu ne bakoŋo bhi bárók baghaka Kapënaum. Ené bó báchí are, babhebhé nkábhénti abhen ekerákap Mandem bárók ntá Píta bábhép yi be, “Ntəŋ yweka áchyè nkábhénti ane ekerákap Mandem-ε?” † 25 Píta akeme be, “Eε.” Píta apetnsem anywóp berem kepí ne Yesu. Ke ápére rem enyiŋ, Yesu ayambi abhep yi be, “Píta, akáysí bé yí? Ntíkí bhó báchyè nkábhénti ntá bafɔ mmik? Chí bǝmik ke chi manko?” 26 Píta akeme be, “Bafɔ básòt nkábhénti ntá manko.” Yesu arem ye be, “Eyo étəŋ bé babhǝŋ bǝmik bábhíkí bhəŋ bechye nkábhénti. 27 Ke tǝndu sépú yáŋ beku bǝbhen mambe ntí, sep, dók manyu, gǝép áwám anyén. Nsi mbi ane ókémé nené nnyu ywi. Chəŋ óngó nkáp are ane akway bechye awa nkábhénti ane ekerákap Mandem ne aywe. Sət wu chyε bhə.”

18

Nkoŋo Yesu ane acha bachak (Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

1 Ebhíkí tat, bakoŋo Yesu bárók ntá yi babhep yi be, “Ndǝ nkwo bhó abhen Mandem achi Mfə wap, ághá áchíkí áchá báchák?” 2 Yesu abhiŋi mandú mə, akə yi ate besí bhap. 3 Arem be, “Nchí ghati bhe be mbák bábhíkí yibhiri mǝndóp mbə mǝmbə, bápú kway bebhak ndǝ mpáy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák. 4 Yé agha ane ásèpti mməet mbə mǝmbə, yí wu ke ákway bechwe ndǝ kefɔ mfay.”

† 17:24 Nkábhénti ane ekerákap Mandem: Nkábhénti wu achí mandú nkáp ane bo báchyè nyaka be mangoko noko ekerákap ene Yerúsalem.

Mmu áké kù ntí ankwén ndũ bebú
(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁵ “Yě agha ane ášiepti mandú mō mbō ané, ěti ya, ášiepti chí me. ⁶ Chōη embep encha ntá mmu ane ákù mōwa amōt ane abhōñó neka ne me ánkwén ndũ bebú. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsōt ntay negho mánsēt emí eyi, mámese yi amem manyu.

⁷ “Eber ntá bō mmik echa, mbōnyune bō bátwō ne mamō ane ákù bo mankwén ndũ bebú! Mamō ápú nōk bétwō, ke chōη émbep ntá mmu ane átwō ne mamō encha! ⁸ Eri ye be mbák awō ywe amōt, ne yě chí ekak eye kě ékù ōnkwen ndũ bebú, kpót awō wu, ne yě chí ekak gup! Echi sayri bé ómbák ne Mandem ndũ nepém enen nebhiki bhōη ngwenti, yě chí ne awō amōt, yě chí ne ekak émōt, échá bémese wō amem ngó ane apu neme, ne amō apay, bekak bepay. ⁹ Ne mbák nyésé ene nékù bé ōnkwén ndũ bebú, poñóri nó fere, óngup. Echi sayri bé ónchwe ndũ nepém enen nebhiki bhōη ngwenti ne nyésé némōt echa mémese wō amem nepingo ne amík aye ankem apay.”

Nekay ághōñōmen ane ánémé
(Lk 15.3-7)

¹⁰ Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Sōt ka mpok bé báké byak yě amōt ndũ nkwō báru bōbha abhen. Yěntiki mmu wap abhōη ángel amfay ane ákway beghati Mandem enyīη ene éyíní yi yěntiki mpok. ¹¹ [Me Mmu mfú ntá Mandem, ntwó chí bepeme yěntiki mmu ane ánémé ebhi] * ¹² Bákaysi be yi? Mbák mmu abhōη bághōñōmén besa betay, amōt

* **18:11** Mbok besi bekáti ebhen tentep bébhíki bhōη ndōη ane.

anem ebhi, yí äkæ yi? Pú äro bághónómén ane achi ndü nkwo besa menwi nsem neku ne anwi ambijnje, andok beyan awu amot ane ánémé? ¹³ Nchí ghati bhe be, mbák ayan wú agho, manák áyá yi anti äti ághónómén wu amot encha manák amen yi ábhon be ané besa menwi nsem neku ne anwi abhiki taka ebhi. ¹⁴ Echí enyumot ne Eta yeka mmu achi amfay be apú yan yé mandú móywi amot áném ebhi.” †

Enyiñ ene mmu ábhónó bekæ ne nti manó ane áká yi bebá

¹⁵ Beron ambi Yesu arem be, “Mbák nti mñnkwo ánkæ wó bebá, dók temerí yi, mambák ndiere be bati apay. Mbák okæ yi ángó bekwéné bhi mäsokori ndakaré, no awéné nti mñnkwo. ¹⁶ Ke mbák abhíki ka beghok enyiñ ene órém, pet dók ghó yi ne manó achak amot, yé bati apay, yé arat, bé bó mambák batísie ndü yéntiki enyiñ ene bárém. ‡ ¹⁷ Mbák abhíki ka beghok bhó nkwo, kæ nkwo Mandem mándiní. Ne mbák bo Mandem bárem ke yí áchok chi batú, dö yi ambak yé mbó mmü ane apú chye Mandem kenóko, ne mbó mbebhé nkabhénti. ¹⁸ Diní ká be, yéntiki enyiñ ene bágwóré fá amik, Mandem ägwot awu amfay. Ne ené bákánári fá amik, Mandem äkanari yo awu amfay. ¹⁹ Enyiñ échák ene mëyan mándiní chi be mbák bo bati apay mánká eyon émot fá amik ndü enyiñ ene bó báyan ne mánikmæet, Etaya mmu achi amfay, äghók nenikimæet enap. ²⁰ Yéntiki ebhak ené

† **18:14** Mbok bho abhen básin ekáti ene, básin chí bé etayá.

‡ **18:16** Ghó Ekáti Deteronómi 19.15 nkwo.

bakoŋo bha bati apay, bati arat, báchémé ěti ya, nchí aré ne bhə.”

Yesu atém nekay ndu betəŋ enyu sébhəŋó befoŋori bati

²¹ Píta arək ye ntá Yesu abhep yi be, “Acha, mbák mmu ántóŋorí beku me bebú, mbəŋ bəfóŋorí yi ndəŋ éní? Ndəŋ tándrámət ké?” ²² Yesu akeme yi be, “Wáwák! Mbák mmu ántóŋorí beku wə bebú, əbhəŋ bəfóŋorí yi maŋək besa berat nsem byo, ndəŋ tándrámət.” §

²³ “Də ka ngati bhe ěti Kefə Mandem. Kéchí mbə Mfə ane ábhíŋí bə betik abhi bé yěntiki mmü wap ánkémé nkáp ane yi ákəm yi. ²⁴ Abhó nókó bebhep barem ami, bátwó ntá yi ne mmu amət ane ákəm yi nkáp ane aya acha. ²⁵ Nku betik wu kekway beke me beyə nkáp wu. Chi-betik ywi achye eyəŋ be mántí yi ne ngərə ywi ne bəbhi, ne yěntiki enyiŋ échá k ene yi ábhəŋó, bé nkáp ywi ámfú. ²⁶ Mmü betik wu ághókó nókó nó, akwén be kak mfə wu abho ménikməet be, ‘Acha, chyě mé mpok, chəŋ nkeme yěntiki enyiŋ ene məkem wə.’ ²⁷ Chi-betik aghó nkəbetik wu ntínso, afoŋori yi, afe re ntí ndü yěntiki enyiŋ ene yi ákəm yi, arə yí ándók. ²⁸ Ke nkúbhé mmu ane mfə wu áfóŋorí áfú nókó, arək atemeri nti nkəbetik ane ákəm yi manyü nkáp ane ápú yěnyiŋ. Akém yi angoŋo arem be, ‘Kwə barem amen ókəm me néne.’ ²⁹ Nti nkəbetik wu akwén yi be kak abho ménikməet be, ‘Chié mé mpok, chəŋ nchyé enyiŋ ene məkəm wə.’ ³⁰ Ke abhíkí ghok wáwák. Akə bákém mməere ywi wu, bārək, bafye

§ 18:22 Ekway nkwo bebhak ndəŋ “Besa berat nsem nekú ne épáy”.

εκερέκενη, βε mbák abhíkí kwə barem ami ánánjá, apú fú aré. ³¹ Bati bō betik bágghó enyiyi ene yi áká, bati ábé bhə tontó. Bárók bággháti mfə wu yěntíkí enyiyi, ene efakari. ³² Mfə achye eyəy bə mándók mántwó ne yi. Bátwó nókó ne yí, arem ntá yi be, ‘Wə ebéptí nkubetik ne! Ōníkmuet ndó wó ɔɔŋ ne beyă nkáp ane ókémé me. ³³ Wə nkwó ɔpú kwáy beghə mbə nti mübetik ntínso mbə enyū ngó wə ntínso?’ ³⁴ Mfə wu achye eyəy ne beyă beběntí, be mánsət yi māmése ekerékenəy bə mbák abhíkí keme yěntíkí enyiyi ene yi ákémé, apu fú aré.” ³⁵ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, aghati bakoŋo bhi be, “Nó kě Etaya mmu achi amfay ákə ne yěntíkí mmū yweka ane ánísí beghə nti ntínso, kéka befonori yi ne nti nenkem.”

19

Yesu átəŋ ɛti awáy nebhay (Mk 10.1-12)

¹ Mpok Yesu ánánjá berem menyiyi ebhen atú Gálili, afa, apé Nyén Jódan, asep, arək atú Judéya.

² Beyă bhó bákóŋo yi are, abú abhen māmè.

³ Agháká nókó aré, mbək bōnkwə Fárisi bárók memə yi, bábhep yi be, “Yě yí, yě yi, ebhé eyese eka be mmu ándó ngərə ywi ndū nebhay ke ebhíkí ka?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Bābhíkire pay enyiyi ene echi amem ekáti Mandem-e? Egháti bhese be, te nebhōmik, Mandem aghókó nyaka menyū bo bapay, ngərə ne mbakanem, ⁵ arem be, ‘Eti yə, mbakanem abhəy bérə etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngərə ywi, ⁶ bó bati apay mándəp chi mmū amət.’ Bó kepere bhak ye bati apay, ke

mmũ amət. Mmu áke fyε yε ákóré nénti bo abhen Mandem áchéme.” ⁷ Bõnkwo Fárisi bábhép Yesu be, “Mbák enyu yɔ ke échí, ndaká yí Moses áréme bé mmu ákway berɔ ngɔré ywi mbák achyε yi ekáti awáy nebhay?” ⁸ Yesu akeme bhɔ be, “Chí ɛti netanánti eneka kě Moses áká nyaka be bákway berɔ baghɔré bheka ndũ nebhay. Ɖpú nyaka enyu yɔ ndũ nebhõnet. ⁹ Diñí ká be, yě agha ane áró ngɔré ywi ndũ nebhay, kebhá k bé ngɔré akwen berwɔp, ambáy ngɔré achak, akwen berwɔp.”

¹⁰ Yesu árem nókó nó, bakoŋo bhi bárem be, “Mbák échí nó, ntí ápú yé ane mmu abhay ngɔré.”

¹¹ Ke Yesu akeme bhɔ be, “Puyě yěntiki mmu ke ákway beka beyɔŋ ebhen. Ndiere bo abhen Mandem achyé bhɔ ntí béchókó nɔ, kě bákway beka bhɔ. ¹² Mbɔk bo bachi bagú-bhó te amem menie. Abhénéfú báchí bagú-bhó mbɔnyune bo bachak ke bákú bɔ mámbák nɔ. Ke báchák bábhíkí ka nebhay ndu báchyé mmuet beka betik Kefɔ mfáy. Yěntiki mmu ane ákwáy bekoŋo enyiŋ ene ndémé, ánkónó yó.”

Yesu ayét mǎmbɔ

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Bofú básót bǎbhap bárók ntá Yesu ne bhɔ be yi anyanɔ bhɔ amɔ anti, anikmuet be Mandem anjet bhɔ. Bakoŋo bhi bághó nókó nó, bábho besayti bhɔ be báké sɔŋori Yesu. ¹⁴ Ke Yesu arem be, “Dǎ ká mǎmbɔ mantwɔ ntá ya, báké chyet bhɔ mbi mbɔnyune bɔ abhen bachi mbɔ bhɔ kě Mandem ábhak Mfɔ awap.” ¹⁵ Yesu árem nókó nó, asɔt bǎbhɔ anyanɔ bhɔ amɔ anti, ayet bhɔ. Akú nókó nó, arɔ nebhuet wu arɔk ebhak échak.

*Mfɔ nkáp**(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)*

¹⁶ Εῶάκari βε mmu amɔt arɔk ntá Yesu, abhép yi βε, “Ntɔŋ, ntiki erítí enyiyi mǝkwáy beku ke Mandem anchye me nepém enen nébhíkí bhɔŋ ngwenti?”

¹⁷ Yesu akeme yi βε, “Ndaká yí óbhèp me èti erítí enyiyi? Mmũ amɔt aywĩntí ke arí. Mbák ðyán yi anchye wɔ nepém enen nébhíkí bhɔŋ ngwenti, ðbhɔŋ bébháré bebhé Mandem.” ¹⁸ Mmũ wu abhep Yesu βε, “Ebhén?” Yesu akeme yi βε, “Oríní bebhé Mandem. Bérèm βε, ‘Ké kwɛn berwɔp. Ké wáy mmu, Ké ghep aghép. Ké te ntísie akware, ¹⁹ chyě máye ne etaye kenóko. Ne ðbhɔŋ bekɔŋ nti nkwa mbɔ enyu ókónó mmɛet eyɛ.’” ²⁰ Esakámu yɔ arem βε, “Nnán nchí bhɛere bebhé ebhen menkem. Enyiyi écháak ébhéet ké?” ²¹ Yesu aghati yi βε, “Mbák ðyán ðmbak chak ndũ babhi ankem, dók tí menyiyi ebhe menkem, chyě nkáp ntá bachébhébhɔ. Mbák ónká nɔ, chɔŋ ómbɔŋ kefɔ menyiyi amfay. Ɔntwó ye ðnkoŋo me.” ²² Esakámu yɔ ághókó nókó nó, arɔbhe rɔŋerɔŋ nsónso mbɔnyune abhɔŋ nyaka beyá menyiyi.

²³ Yesu ayibhiri mmɛet arem ntá bakoŋo bhi βε, “Nchí ghati bhe βε ébè mmɛet tontó βε mǝnkáp anka Mandem ambak Mfɔ ywi. ²⁴ Èchí wikirik βε mpɔŋo baso ámféet ndũ mbok mbíábhan écha mǝnkáp béka Mandem ambak Mfɔ ywi.” ²⁵ Bakoŋo Yesu bághókó nókó nó, bápóp! Babho bebhèp yi βε, “Mbák enyu yɔ ké echi, ághá yé ákway bebhak mmu ane Mandem ápeme?” ²⁶ Yesu ayini bhɔ díí, arem βε, “Ntá nkwaŋwan, mbi ápú, ke yěnyiyi épú cha Mandem.” ²⁷ Píta asá eyɔŋ arem

be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki enyiyi sékòŋo wə! Nsáy ane sébhəŋ chí yí?”²⁸ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be ndũ mmik nkə, mpok Mmu ane áfú ntá Mandem áchə̀kə ndũ enəkó kefə yi ne keném kenkem, be bakoŋo bha bə̀chə̀k nkwó ndũ menəkó kefə, bekem maneréket Israel byo ne apay.²⁹ Ne yě agha ane áró yě chí beket, yě chí bə̀mayi, yě chí étayi, yě chí máyi, ye chí bə̀bhi, yě chí baki yi ətí yí ákəŋo me, chəŋ ampət ambóŋ menyiyi ebhen menkem ndəŋ besa betay, ambóŋ nkwó nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwenti.³⁰ Ke chəŋ beyă bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mándəp bayămbi.”

20

Mandem ákap bakə betik abhi

¹ Yesu arək ambi berem be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyiyi bébhak mbə enyu échí ndũ nekay enen. Nekáy enen nechí be, mbəŋónkífú achi nyaka. Ewak émət, afa beti beti arək beyəŋ bə abhen bákə betik amem nki ywi.² Aka ne bakə betik abhen yi ayambi ásóré be chəŋ yi anchye bhə nkáp ané ákwáy ndũ betik ebhen nywəp nemət. Ató yé bhə be mándók mánkú betik amem nki ywi.”³ Egháká nókó nkárénká nénenamət beti bhə, afa arək nefsiie, aghó bəfu tété abhen babhiiki bhəŋ yěnyiyi beku.⁴ Aghati bhə be, “Dók ká nkwo ndũ nki wa mankú betik aré. Mánəŋ mămfaté beku, chəŋ nchyé bhe nkáp ane ákwáy.” Báfúét bárók.⁵ Egháká nókó mbə nkárénká byo ne epay, ne nkarenka érat ene ngósí, mbəŋónki wu akə enyumət. Nó chí, asət bə betik bachak ató

ebhi. ⁶ Bérón nkárénká etay beku, apet afú, arək etək, aghó bo báchák tété, enyih ene bákù ti. Abhép bhə be, “Ndaká yí bächí fá tété, nywəp nenkem, enyih ene bákù ti?” ⁷ Bákéme yi be, “Séchí fá tété mbənyune sebhiki bhəj mmu ane ásət bhesə ndü betik.” Mbəjónki wu aghati bhə be, “Dók ká nkwə mánkú betik amem nki wa.” ⁸ Egháká nókó bəku, mpok bakü betik bapetnsem anywəp, mbəjónki abhihi mmu ane áyih bakü betik aghati yi be, “Bihi bakü betik chye bhə bakáp ayap, bébhó ne abhen bárovó ebhi ndəbhensem, bewenti ne abhen báyámbi.” ⁹ Abho ne abhen básóré bhə ndü betik nkárénká etay beku, achye yəntiki mmü wap nkáp nywəp nemət ankem. ¹⁰ Agháká nókó ntá bə abhen báyámbi bábhó betik beti beti, bákáysi be chəj anchye awap nkáp anja ancha ane bə abhen babho betik chi beku. Ke achye yəntiki ntí mmu chi enyumət, nə chi nkáp betik ebhen nywəp nemət. ¹¹ Básóré nókó bakap ayap, babho menywinti eti mbəjónki, ¹² mándeme nəkə be, “Bə abhen bákú betik chi ndü nejəkó nywəp nemət, əchyé bhə nkáp enyumət ne bhesé bhó sékú betik ndü nywəp nenkem amem esəhtí mmok.” ¹³ Ke mbəjónki akeme mmu wap amət be, “Nkwəne, mbíki nyié be yənyih. Séká eyəj émət ne bhe be məchye yəntiki mmu yweka nkáp betik ebhen nywəp nemət. Pú nó? ¹⁴ Sət nkáp aywe dók. Məmbəj kə mbəjónki nti bechye mmu ane abho betik ndəbhensem nkáp betik ebhen nywəp nemət mbə enyü nchye wə. ¹⁵ Nkáp chi awa. Mbíki bhəj betəj bekə enyü nkəjə ne wú? Mpabhamík akə əbenti ndü ntəjə bəbhen berinti?” ¹⁶ Yesu ánəjə nókó bétém nekay enen, arem ye be,

“Enyu eyo ke echi be chəŋ beyä bayämbi mändəp ansem, ne beyä barəbhənsəm mändəp ambi.”

*Yesu arem ndəŋ ené éjwí érát be chəŋ mángwáy yi
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Ené Yesu ákò berəŋ Yerúsalem ne bakoŋo bhi bati byo ne apay, asət bhə nepak, abho beghati bhə enyiŋ ené ébhəŋó béfákari ne yi. ¹⁸ Arem be, “Ghók ká, sérəŋ nə chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chəŋ mámfye Mmu ane áfú ntá Mandəm amó böbati bachiäkap Mandəm ne ntá batəŋ ebhé Moses, bó mándəm be mángwáy yi. ¹⁹ Ne böbati mánsət yi mamfye amə bo abhen bápú bo Israel, bé mánjókó yi, ne be mándén yí ne ekpa, ne be mángó yi ndü ekotákátí. Ke égháká nókó manywəp arət, ampətnsəm ndü nepém.”

*Yesu yi be münti abhəŋ bebhak mübetok
(Mk 10.35-45)*

²⁰ Ébhíkí tat, ngoré Sebədi asət böbhi bati apay, arək ntá Yesu ne bhə. Atep mánén besí bhi are bhép yi be ankwak yi. ²¹ Yesu abhép yi be, “Jyán mēnkə wə yi?” Akeme be, “Eta, kə bé mpok óbhək Mfə, böbha abhen bati apay, manchəkə ne wə, amət ebhe awónem, achák ebhe awóghə.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Jbhíkí riŋi enyiŋ ene óyàn nkə ntá ye. Bäckwáy beka menyu esəŋəri ane mbəŋó ményú?” Bákéme yi be, “Sékwáy beka nə.” ²³ Yesu aghati bhə be, “Tetep, chəŋ mányú nkóp esəŋəri ane mbəŋó menyu, ke mbíkí bhəŋ betəŋ beyap bo abhen babhəŋə bechəkə ebhe awónem eya ne abhen babhəŋə bechəkə ebhe awəghə. Bebhak ebhə bechi ntá bö abhen Etaya aghoko bhó ábhéré ntá

yap.” ²⁴ Bakono Yesu báchák bati byo bágthókó nókó enyih ene bõ Sebedi bareme, bábho bebenti ne mamere bhap nõ bachi nõ amot. ²⁵ Ekú Yesu abhij bhõ mankem arem be, “Bãriji be ntá bõ mmik, bafõ bábhoj beyã betan amfay bõbhap, ne bõbati básõt beyã betan beku bõbhap mángók bhõ. ²⁶ Ke ébhíkí bhõj bebhak enyu yõ ndü nkwo yweka. Mmu ane áyàn bebhak mungo yweka, abhõj bebhak mübetok yweka, ²⁷ ne yëntikí mmu yweka ane áyàn bebhak mmü mbi abhõj bebhak nsem ayweka, ²⁸ nkúbhé mbõ enyũ Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí twõ be bo mántók me. Ntwõ chi bebhak mübetok, ne bechye nepém ena ndu beku beyã bhõ, mferé bhõ ndü kesemé bebú.”

Yesu abú manémámik bati apay amem etok Jeriko (Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹ Yesu áfù nyaka etok Jeriko ne bakono bhi. Ngémtay bho béré kono bhõ. ³⁰ Manémámik bati apay babhak nepaká mbi chõkõ. Bágthókó nókó bé Yesu kë áfue, bábho bebik mandeme nõkõ be, “Eta, Mmõ Mfõ Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³¹ Bo abhen bachi are bábho besayti manémámik bhõ be, “Kusí ká!” Ke bákpik bare bik ne eyõj amfay be, “Acha, Mmõ Mfõ Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³² Yesu ate, abhij bhõ, abhép bhõ be, “Báyàn bé nkõ bhe yí?” ³³ Bákéme yi be, “Eta, séyàn ónkú amík yese ánéné.” ³⁴ Yesu aghó bhõ ntínso. Atok amík ayap. Témté wu, babho beghõ mbanj ne babho bekonõ Yesu.

21

Yesu achwe Yerúsalem mbõ mmu ane anu ansot

*awónem**(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Yesu ne baghokó bhi bákó baghaka ndü bõbetok Betfáge ne Bétani, ndü Njie Menok Olif, kekwoṭ ne Yerúsalem. Aré, ató baghokó bhi bati apay ambi.

² Apéere tó bhó, aghati bhó be, “Dók ká ndü mótoṭ ane achi afó ambi. Neshwe bächwè etok, chõṇ mǎngó mpõṇo batu sesét, ne móywi. Kanári ká, mǎntwó fá ne yó. ³ Mbák yě mmu abhep be ntí ane bǎkànari yó, ghatí ká yi be, ‘Acha, áyàn yó.’ Témté wu, chõṇ yi andó mǎnsot yó.” ⁴ Éfákari nkúbhé enyu eyó bé enyiṇ ndemekerǐnti árémé nyaka émfú tetep. Ndemekerǐnti arem nyaka be,

⁵ “Ghatí bo Síon * bé mfo wap átwò.

Abhõṇ neshertimmet, átwó chókó amfáy mpõṇo batu, amfay mómpõṇo batu.”

⁶ Bakõṇo Yesu bhó bárók bakú mbó enyü yi aghati bhó. ⁷ Básót mpõṇo batu yó ne móywi, bárók ntá Yesu ne yó. Básót nden mfámmet yap basõbheri yó, Yesu akó achókó amfay. ⁸ Beyǎ bo abhen bachi are, báféere nden mfámmet yap baghay ambi. Báchák béré kpõt béwókéndé mǎngay nõkó ndü mbi ane yí áfuet aré. † ⁹ Beyǎ bho béré rõṇ ambi, bachak mankõṇo nõkó ansem. Yesu abhak néntí enap. Bó mankem béré bik mándeme nõkó be, “Sémbítí Nyiě newú Mfo Debhít! Mandem ánjét mmu ane átwò ndü nnyén Acha! Sémbítí Mandem mfay!” ¹⁰ Neshwe yí áchwé Yerúsalem, etok enkem

* 21:5 Síon chi Yerúsalem. † 21:8 Enyu eyó ké bo Ju bákà nyaka mpok müngo átwò.

ényíkísi tikítik. Bo bábhó bebhεp bati be, “Ane mmu átwò chi agha?” ¹¹ Bo abhen bákò ne yi béré keme mandeme nòkò be, “Chí Yesu, Ndemεκεpĩnti Mandem ane áfú Násáret, atú Gálili.”

Yesu abók bakõsie

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Yesu áchwé nókó etok, arok amem ekerákap Mandem. Abók bakõsie ne bo abhen bákù menyin. Atakati béfémé bo abhen bákò esie bakap bewupsi. Atakati nkwo ménok bo abhen bátĩ bebhójó.

¹³ Ndũ Yesu ákù nò, aghati bhò be, Mandem arem be, “Eket eya ébhəη bebhak chi ekeré nenikímuet, ke bāyibhiri yò érəp nebhuet ane baghép bábhèse are.” Nó kě básinĩ amem Ekáti Mandem.

¹⁴ Ené Yesu ábhuet amem ekerákap Mandem, beyä manémámik ne bakem bárók ntá yi, abú bhò mankem. ¹⁵ Bõbati bachiákap Mandem ne batəη ebhé Moses bághó menyinĩ maknkay ebhen Yesu ákú. Bághó nkwo ndũ mǎmbò bábik amem ekerákap mándeme nòkò be, “Bakak ne kenókó ámbák ne Nyié-newu Mfò Debhít!” Baghò nókó nò, bati ábé bhò amem tontó. ¹⁶ Bábhép Yesu be, “Ɔpú ghók nò enyin ene bõbhen bárəm-ε?” Yesu arem be, “Nchí ghók. Nó tẽ bächí, bãbhíkí re ghók wáwák enyin ene basinĩ amem Ekáti Mandem?” Básin be, “Ɔkə mǎmbò ne abhén babhuet amə mándinĩ bechye wò bakak ne kenókó?” ¹⁷ Yesu áró nókó bhò, afa Yerúsalem arok Bétani, abhure are.

Yesu akə enok ékúri

(Mk 11.12-14, 20-24)

18 Néyí nókó, Yesu afa abho bepetnsem Yerúsalem. Nsay akém yi. 19 Ndũ áròn, aghó enok fig nékú mbi. Arok aré, ke yě mósepeménok ake ghó amfay. Ebhíkí fúét chí beyé bəbhə. Yesu arem ntá enok eyə be, “Tě mmik ámáý, apú pəpə kway menyu kəpəm.” Enok fig eyə egu tэмté. 20 Baghok Yesu bəghó nókó enyih ene éfakári, bəbhák maknkay tontó. Bəbhó berem ne bati be, “Yi ékú enok fig ene egu tэмté enyune?” 21 Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be, mbák mǎmbəhə neka ne Mandem tetep, kemakati betəh ebhen yí ábhónó, bǎkwáy beku enyih ene nkə enok fig ene. Ne bǎkwáy béghátí yě chí njie ne be ‘Fǎ fá kwén awu amem manyu,’ émfakari enyu yə. 22 Ne yěntiki enyih ené mǎnikmæt be Mandem anchye bhe, apú rə bechye bhe, mbák mǎnókó.”

*Ebhak ené betəh Yesu béfú
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)*

23 Yesu achwe amem ekérákap, abho betəh bho Eyəh Mandem. Ndũ yí ákə nə, bəbati bachiákap ne bəbati etok báchák bárók ntá yi bəbhép yi be, “Ntiki betəh óbhónó beku menyih ebhen ne ókú? Agha áchyé wə betəh ebhə?” 24 Yesu akeme bhə be, “Menkwə mbəh enyih émət bebhep be. Mbák mǎnkémé me yə, chəh menkwə ngati be mmu ane áchyé me betəh beku menyih ebhen mǎkú.” 25 Enyih ene mbónó bebhep be chí be, “Agha áchyé nyaka Jǎn Njwiti betəh bejwiti bho? Mandem, ke chí bə mmik?” Báre kem epítí ne bati be, “Chəh séndem be yi? Mbák séndem be betəh ebhen Jǎn béfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bəbhíkí noko eyəh eyi?’ 26 Ne mbák séndém be,

‘Béfũ nyaka ntá nkwă’, nó séyàŋ esəŋəri ne bð bhesé mbənyune bó mankem mánoko sayri be Jŋn achi nyaka ndemekepĩnti Mandem.” ²⁷ Bákéme Yesu chi be, “Sébhíkí riŋi.” Yesu aghati bhə be, “Menkwó mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betəŋ bekə menyin ebhen né mĕkà.”

Nekay chi ne bðbhi

²⁸ Yesu arem be, “Bărem bé yi ěti ndak ane? Mmu amət achi nyaka ne bðbhi bati apay. Bábhak bð babhakanem. Ewak émət abhiŋi ane mbi aghati yi be, ‘Mówa, dók kú betik amem nki echəŋ.’” ²⁹ Mówu akeme be, “Mpú róŋ.” Ke ansem mpok, awupsi nti arək. ³⁰ Chi afuét arək ntá mmə ane mónkwen, aghati yi nkwə be, “Mówa, dók amem nki kə betik echəŋ. Mówu akeme yi be ‘Eta, chəŋ ndək.’ Ke akeróŋ. ³¹ Ghati ká me. Ndũ bðbhə bati apay, ane ághókó étáyi, akə enyin ene yi áyàŋ chí ané?” Bð mankem bakeme be, “Ane nsénsi.” Yesu aghati bðbati bo Israel bhə be, “Diŋi ká tetep be bð bebú mbə babhebhe nkábhénti ne baghərə-nekə báyámbi bébhóŋ mbi bebhak bð abhen Mandem achi ne bhə mbə Mfə wap, ené bārəp nsem. ³² Nchí rem nə mbənyune Jŋn Njwiti atwó nyaka ntá yeka bo Israel mankem, betəŋ bé enyũ mmu ákwáy bebħere nepém eni chak besí Mandem, ke bəbhíkí noko enyin ene yi árəm. Babhebhe nkabhenti ne baghərə-nekə kĕ mánókó enyin ene yi árəm. Yĕndu băghó bé babhebhe nkábhénti ne baghərə-nekə mánókó Jŋn, bəke tíknsem be mánókó enyin ene yí árəm.”

Bakǎ betik ne mbəṅónki
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ Ghok ka nekay néchák, “Mmǔfú abhōṅ nyaka nki. Api menək vain are. Atep ebhá ene eghabheri nki ankem. Atém mbok aghoko nebħuet ane báyət kepeṃ váin, be nnok ywi amfu, mánsət, máná mmém. Ate mókerémfay amem nki wu, bé ámbák nebħuet ane mmu áchəkə ndu bébhábhəri nki. Afyé ye bo aré be mánkə betik mánkəre nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak. † ³⁴ Mpok bekək kepeṃénək ákwáy nókó, mbəṅónki ató bakǎ betik bhí bachak be mándók mánsət aywi ákóre mbwət. ³⁵ Ke báchwóbhé nókó amem nki, bakǎ betik ndǔ nki bákém bhə. Bádén amət, báwáy áchák, bátémtí anefú ne batay. ³⁶ Ebhíkí tat, mbəṅónki wu afeṛe bakǎ betik abhi báchák ató. Báyá báchá abhen mbi. Ke bakǎ betik abhen báchí amem nki bákém bhə, bákú enyumət ne bhó, mbə enyǔ bákú ne abhen mbi. ³⁷ Ndǔ ngwenti, mbəṅónki areṃ ne mmuet yi be, ‘Chəṅ ntó mbəṅ mówa. Yě yí, bábhəṅ béchye yi kenókó.’ Afeṛe ye móywi ató. ³⁸ Ke neghó ane bakǎ betik bághó yi, bábhó berem ne bati be, ‘Yiṅí mbəṅ móywi né, ne yí kě ábhóṅó ményié newú etayi. Twó ká sénkem yi séngwáy bé etayi ánəṅ ángú, menyin ebhi méndəp chi ebhesə.’ ³⁹ Bákém yé yi, baya, báfú amem nki ne yi, barək baway.” ⁴⁰ Yesu ánəṅá nókó bétém nekay enen, abhép ye böbati etək Israel be, “Bě bákáysí bé mpok mbəṅónki wu ápérénsəm nekə enen yí árəṅó, ákə yi ne bakǎ betik bhə?”

⁴¹ Böbati bhə bakeme Yesu be, “Mpok ane mbəṅónki wu ápérénsəm, ákə bebéptí bakǎ betik

† **21:33** Vain áko ndǔ menək ne básət kepeṃ eki mána mmém.

bhə mángú ebéptí newú, ansət nki wu anchye ntá bakǽ betik abhen bápú nók bechye yi aywi ákóré mbwət témté, yěntiki mpok ane enyiŋ éfú ebhi.”

⁴² Yesu abhép bhə be, “Bǎbhíkí re pay enyiŋ ene echi amem Ekáti Mandem?

Básin be, ‘Nkúbhé ntay enen batěket bágǔébhé bé nébhíkí ri,
nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket nechá batay ácháak ankem.

Mandem ke ákú bé émbák enyu yə,

ne echi ndaká maknkay tontó ntá yesel’

⁴³ “Měghàti ye be be, chəŋ Mandem amfere áfók ane bǎbhónj ndǔ yí áchí ne bhe mbə Mfə ywəka, anchye ntá bo báchák abhen bákǔ menyin ebhen yi áyàn bə manku.” ⁴⁴ [Yěntiki mmu ane akwene ndǔ ntay enen, əšlěpti ndǔ mbin, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi aməet, néchòkəti yi.]

⁴⁵ Bəbati bachiăkap Mandem ne bənkwə Fárisi bǎghókó nókó bakay yə nó Yesu átémé, bárinj be ərəm nə chí ěti yap. ⁴⁶ Bäre yaŋ bekem yi, ke bácháy nyaka beyǎ bo abhen báchí are, mbənyune bárinj nyaka be bəbhə básət Yesu mbə ndemekepinti Mandem.

22

Yesu átém nekǎy epǎ nebhay

(Lk 14.15-24)

¹ Yesu apət abho beghati bhə menyin ndǔ bakay.

² Yí be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyin bébhak mbə enyu echi ndǔ nekay enen. Mfə amət anak nyaka epǎ nebhay ntá mósyiwi. ³ Mpok epa ákwáy nókó, ató bə-betok abhi bé mándók

mángátí bǝ abhen yi ánáká be mpok akway. Ke yě amət ke twə. ⁴ Apet abhiñi bǝ-betok abhi bácháκ aghati bhə be, ‘Dók ká ghati bo abhen nnáká bé ngwáy bhə bešené mpəñ ne mǎnánj mana nenyíé, yěntiki enyij énanj échí téé. Dók ká ghati bhə mántwó.’ ⁵ Ke ndũ bo abhen yi ánáká mankem, yě mmu amət abhíkí fyε ntí. Mánkə nəkə chi ebhap menyij. Amət arək ebhi eyi, achák arək chí ekerésie eyi, ⁶ abhénéfú bákém̄ti bǝ-betok abhen mfə wu átó, bádən mbə nnya baway. ⁷ Mfə wu abhónj beyǎ beběnti. Ató batemé nenu bhi bárók báwáy bǝbhə, básónj etək eyap. ⁸ Abhiñi ye bǝ-betok abhi arem be, ‘Mpok epa akway. Ke bǝ abhen nnáká bátəñ be babhiki kway bǝ abhen bátwə ndũ epǎ eya. ⁹ Dók yé ká ndũ yěntiki m̄bay, mǎnák yěntiki mmu ane bǎghó, bé ántwó ndũ epǎ nebhay.’ ¹⁰ Bǝbetok bhə bárók bakə mbə enyũ yi ághátí bhə. Bábhiñi yěntiki mmu. Mmũ mbémbə mǎmbiñi bhíñi, mmũ ndíndí mǎmbiñi bhiñi. Ékú eket epǎ nebhay éjwí ne bo.

¹¹ “Ke mpok mfə áchwé anywóp beghə bǝ abhen yi ánáká, aghó bé mmu amət abhiki bhəñ nkú-nebhay aməet. ¹² Abhép mmu wu be, ‘Nkwǎne, əkú ná ke ōchwe fá, nkú-nebhay wə aməet tí?’ Echa mmu wu enyij berem. ¹³ Mfə achye eyəñ be mánkém yi mángwót amə ne bekak, mámesε nefi ndũ ejuri. Aré, bo bábhak ndũ nedĩ kebħə ne nenyíé ámén.” ¹⁴ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, arem be, “Mandem ānak beyǎ bho, ke āyap chí bǎrú.”

Bábhép Yesu ěti nkábhénti ndu báyañ yi ánkwén anyu

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

15 Εβηίκί tat, mbək bönkwə Fárisi bárók báté eyu, babho beyaη enyũ bákway bekɘ Yesu ánkwén anyu, be bə mámbónη mbi bekem yi. 16 Báká eyaη émɔt, bátó mbək bakoηo bhap ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérød ntá Yesu be mámbép yi be, “Ntəη, séríñí bé wə əchí mmu tetep, ne bé ðtəη bho mbi Mandem tetep. Séríñí bé əpú yíηi mmu ndũ besí óncháy yi. 17 Ghatí ye bhese, ebhé yese eka be sénchíe nkábhénti ntá Mfə Rom ke ébhíki ka?” 18 Yesu aríηi nkaysi mbúmbɘ yap. Arem be, “Bé bho betábhá, ndaká yí mǎmò me?” 19 Aghati bho be, “Tónη ká me nkáp kpokorok ane básət bechye ndũ nkábhénti.” Bátwó yi ne ebhəkə nkáp. * 20 Yesu asət akém awə, abhép bhó be, “Ntí ághá né are? Ne nnyén chi enen ághá?” 21 Bákéme yí be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” Yesu aghati ye bhə be, “Chíe yé ka mfə Rom yěntiki enyíη ene echí eyi, mǎnchye Mandem yěntiki enyíη ene echí ene Mandem.” 22 Bághókó nókó enyíη ene Yesu areme, bápóp! Báró yi, barək ebhak eyap.

*Enyíη bábhébhé Yesu ěti nepérensem ndũ nepém
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)*

23 Nkúbhé nywəp enə, mbək bönkwə Sádusi bárók ntá Yesu bebhep yi enyíη ndu bekɘ yi ánkwén anyu. Bönkwə Sádusi babhiki noko nyaka be ewak émɔt bawú bápətnsem ndũ nepém. 24 Bábhép Yesu be, “Ntəη, Moses asíη ndũ ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngəré ke bó kebhaη yě mmó, mómayi abhaη besət ngəré wu bé ámbé bə ne yi ndũ nnyén manə ane ágú. 25 Bǎ chi amət bati tándramət

* 22:19 Yesu aríηi be báyaη yi ankwen ndũ ntá yap.

báchí nyaka fá. Anε mbi abháy ngərə́, agú ενέ yi abhíkí bhəŋ yě mmó. Anε ákòŋo yi, asət kénkwésé wu ndü ɛbhay. ²⁶ Yí nkwə agú, kebəŋ mmó ɛ kénkwésé wu. Ɛfákari enyumət ɛ anε ájwí bati arət, ɛ bəmayi bachak nkwə. ²⁷ Ndü ngwenti, ngərə́ wu nkwə agú. ²⁸ Ndu ɛchi nə, mpok Mandem ákə bawú mámpétnsem ndü ɛpém, ngərə́ wu ábhák anε agha? Ndu bó mankem, bati tándramət, yěntíkí mmu wap abhay nyaka yi.”

²⁹ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchí ɛ bhe tontó! Nti achi be bəbhíkí riŋi yě chi mɛnyin ebhen bechi amem Ɛkátí Mandem ɛ yě chi betəŋ Mandem. ³⁰ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndü ɛpém, bo bábhak mbə bəáŋgel awu amfay. Bápú pɛɛ bhay ɛbhay. ³¹ Kε mbák māmákati be bawú bapu kway bɛpɛtnsem ndü ɛpém, nə bərəm be bəbhíkí re pay ndü Ɛkátí Mandem enyin ene yi ághátí bhe? Ɛchí amem ɛkátí bé Mandem arem be, ³² ‘Mε nchí Mandem Abraham, Mandem Aisek, ɛ Mandem Jekóp!’ Mandem achí Mandem bo abhen bachi ɛpém. Apú Mandem bawú.” ³³ Beyă bo abhen báchí nyaka are bághókó nókó enyin ene Yesu árémé, manyu áchók bhə, béyin enyü ɛtəŋ enen Yesu átəŋ.

*Ebhé Mandem ene ɛcha bechak mɛnkem
(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)*

³⁴ Bənkəwə Fárisi bághók be enyin ene Yesu ághátí bənkəwə Sádusi ékú manyu áchók bhə. Báté eyu, báyán enyin échák ene bábhep Yesu. ³⁵ Mmü wap amət anε áchí ɛsáyí ntəŋ ebhé Moses arək mɛmə Yesu. Abhép yi be, ³⁶ “Ntəŋ, ebhé ene échá bebhé

Moses béchák chi éné?” ³⁷ Yesu akeme yi be, chí ebhé ene érem be, “‘Kwè Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónó ye enkem, ne nkaysi ye nkem’.” ³⁸ Ené ke echi ebhé mbi, ne yó ke échá bechak menkem. ³⁹ Ené éjwí bepay échi mbò ené, ne érem be, ‘Kón nti nkwa mbò enyu ókónó mmuet eye.’ ⁴⁰ Bebhé ebhen bepay békúti yéntiki enyiy ene Mandem áyàn bo mándíjì, mbò enyü echi ndü menyiy menkem ebhen Moses ásíjì, ne ebhen baremé kepinti Mandem básíjì.”

*Μπεμε Mandem afyé nyaka bariεp bé ätò
(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)*

⁴¹ Ené bönkwo Fárisi babhuet ebhak émat ne Yesu, yi abhép bhò be, ⁴² “Ndü nkaysi yeka, Μπεμε Mandem afyé nyaka bariεp be ätò abhøj bebhak mmö agha?” Bákéme Yesu be, “Abhøj bebhak ebhárémò Debhít.”

⁴³ Yesu arem be, “Ná echi ye be Efónó Mandem áku nyaka Mfò Debhít ambijì yi be ‘Acha?’ Mfò Debhít arem nyaka be,

⁴⁴ ‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be,
chòkò fá ebhé awónem eya ndü enòkò-kenókó,
†
krate nkù bömpap abhe mándop mbò enòk ene
ónyàña chøj bekak are.’

⁴⁵ Yesu abhép ye bhò be, mbák Mfò Debhít äbhijì nyaka Μπεμέ ré be Acha. Ná Achá-re áyibhiri ambak ebhárémò ywi?”

† **22:44** Ebhe awónem Mandem: Nò chi nebhuët kenókó.

46 Yě mmu kekway bekeme Yesu enyiy ene yi ábhébhé bõnkwo Fárisi. Ne bébhó mpok eyo, yě mmu kepere mo bebher yi yěnyiy.

23

Sot ka mpok ne baton ebhe Mandem ne bõnkwo Fárisi

(Mk 12.38-39; Lk 11.43, 46, 20.45-46)

¹ Ebhíkí tat, Yesu abho beghati bakoŋo bhi ne beyã bo abhen bachi ebhak émot ne yi be, ² “Batõn-ebhé Mandem ne bõnkwo Fárisi ke bábhõjõ betan beghati bho mbõn menyiy ebhen béchí amem bekáti ebhen Moses asíní. ³ Bábhõn ye bekoŋo chi menyiy ebhen bo bárèm, báké ka menyiy ebhen bó bákà. Nchí rem nò mbonyune bó babhõn bápú ka menyiy ebhen bó bágħati bho wáwák. ⁴ Bábày bho menwóptí batu anti be mámpókó, ndũ beyã bebhé ebhen bo báfyè, ke bó babhõn bápú kwak bo mámburé bebhé bhõ yě mandú. ⁵ Bákà yěntiki enyiy eyap chi ndu betõn mmuet. Enyiy émot echí be, yěntiki mmu wap àsot Eyõn Mandem ansín amfyè amem bõmenyiy mbõ nchõn ambat nefó puréé, angwót échák ndũ erebháwõ, kémbyáká bejenjémé nden eyap nkwo bésàpti méncha enyu ébhõjõ bebhak. ⁶ Bákõn nkwo béchõkõ ndũ bebhaká kenókó amem bekeré nenikímuet ne ndũ bepa. ⁷ Bákõn nkwo be bo mánkaka nókó bhõ nefisíe ne kenókó. Ne bákõn be bo mambinjí nõkõ bhõ be, ‘Ntõn’. * ⁸ Yě mmu yweka áké ka mámbíní yi be, ‘Ntõn! Bábhõn chi ntõn amot, ne be mankem bächí chi bati bõnkwo.’ ⁹ Ne báké bhinjí nti mũnkwo be,

* **23:7** Bo báchyè nyaka batõn beyã kenókó.

‘Έτα mbənyune bəbhəŋ chí chi amət, yí mmú áchí amfay.’ ¹⁰ Nε mmu yweka áké ka bati mámbíní yi be, ‘Ntəŋ’ † mbənyune bəbhəŋ chí amət, Mpepe Mandem afyé nyaka bariεp be átò. ¹¹ Mmu anε áchá bácháκ abhəŋ bebhak mübetok yweka. ¹² Yě agha anε áyòŋ mmuet, Mandem əsepti yi amik, ne yě agha anε əsepti mmuet amik, Mandem əkosi yi amfay.”

Βετάβhá batəŋ εbhé Moses ne εbhen bəŋkwə Fárisi

(Mk 12.40; Lk 11.39-42, 44, 52, 20.47)

¹³ Yesu abho ye berem ntá batəŋ εbhé Moses ne bəŋkwə Fárisi be, “Bě batəŋ εbhé Moses, ne be bəŋkwə Fárisi, bo betábhá! Chəŋ émbεp ntá yeka encha mbənyune bəchyèt bo mbinywəp be báké rə Mandem ambak Mfə wap. Bě babhəŋ bəpú ka Mandem ambak Mfə yweká, ne bəchyèt mbi ntá abhen bákway beyaŋ bechwe are! ¹⁴ [Bě batəŋ εbhé Moses, ne be bəŋkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbέp ntá yeka encha. Bəsət beket mánkwésé, mánkə nəkə beróri nenikimuet, berwə bho be bəchi besayri bo Mandem. Έti yə, chəŋ ntémsí yeka ancha anε bo bachak.] ¹⁵ Bě batəŋ εbhé Moses, ne be bəŋkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbέp ntá yeka encha. Bákway bekə mánkinjə bəmanyu mändək mbaŋ ne mbaŋ ménú beyaŋ yě chí mmu amət be ámbák múnkwə yweka. Ke mpok yi ayibhiri arəbhe mbə bhe, nkúbhé bé ké bákə yi ámbέp ancha be babhəŋ ndəŋ εpay, ambak mmú anε árəŋ ndú nepingo.

† **23:10** “Ntəŋ” ndú ndəŋ anε até ndú “Kristo”, Mpepe anε ábhónó nyaka bétwə.

16 “Bě manémámik abhen bāyà bho mbi, chōn émbép ntá yeka encha! Bě bārēm be, ‘Mbák mmu ámfyé bariēp ne Mandem bekū enyīn, anjiki ndū nnyén ekerákap Mandem betōn be yi abhōn bekū enyīn eyō, ke yi kekū yō, yě esōḡori epu bhak.’ Ne be, ‘Mbák mmu ánjíkí ambīnī berítí menyīn ebhen bechi amem ekerákap Mandem, abhōn bébhūre bariēp ami.’ 17 Bě bechīntī manémámik! Ekerákap Mandem kě échá menyīn gol, ke menyīn gol ke becha ekerákap ene ekú menyīn gol mémbak nyáná? 18 Ne bārēm be mbák mmu ámfyé bariēp ne Mandem bekū enyīn, anjiki ambīnī nnyén éfémé akap Mandem betōn be abhōn bekū enyīn eyō ke yi kekū yō, yě esōḡori épú bhak. Bārēm nkwō be Mbák mmu ánjíkí ndū nnyén menyīn ebhen bábhúré ndū éfémé bechye akap ntá Mandem, abhōn bébhūre bariēp ami. 19 Bě manémámik! Besí Mandem, éfémé akap Mandem kě echa menyīn ebhen bábhūre aré ndu bechye akap, ke menyīn ebhō ke becha éfémé akap Mandem? Pú éfémé yō kě ekú enyīn ene bábhúré are embak nyáná? 20 Ndu échí nó, mmu ane árēm ndak, anjiki ambīnī nnyén éfémé akap Mandem, abhōn berīnī be, ayíkí nō nkwo ndū nnyén yěntiki akap ane achi ndū éfémé yō. 21 Ne mmu ane árēm enyīn, anjiki ambīnī nnyén ekerákap Mandem, abhōn berīnī be, ayíkí nó nkwo chi ndū nnyén Mandem mmu achi amem ekerákap, 22 ne mmu ane árēm enyīn anjiki, ambīnī mfay, abhōn berīnī be āyíkí nō chi enókó kefō Mandem ne Mandem mmu áchòkō are.”

23 Yesu arək ambi berem be, “Bě batōn ebhé Moses, ne bě bōnkwo Fárisi, bō betábhá, chōn

έμβεπ ντά γεκα ενχα! Βάσòτ ndu βέρι amòt ndũ baru byo mǎnchye ntá Mandem, mǎnkε ενyυmòt νε mbwòt achak, κε bàpú fyé ntí bebhak chak νε bo mankem, bàpú fyé ntí beghò bho ntínso, νε bàpú fyé ntí bebhak tetep νε bo mankem. Έρι bekε menyιη ebhen εcha bekòρε menyιη baru byo, mǎnchye ndu amòt ntá Mandem. Έρι nyaka be mǎnkóηó ebhé ene bekòρε menyιη ndũ baru byo mǎnchye ndu amòt ntá Mandem, κε bàbhiki bhòη nyaka beghòkòntik bebhé béchák. ²⁴ Bè manémámik abhen bàyà bho mbi, bàsòt mpok béféρε yèntiki mónya ane áchí amem ενyιη ene mǎnyú, κε mpòηò baso mǎmenemén ham.

²⁵ “Bè batòη ebhé Moses, νε be bònkwo Fárisi, bò betábhá, chòη έμβεπ ντά γεκα ενχα! Chòη έμβεπ ντά γεκα ενχα mbònyune bàsòt mpok bétyet nsem-ámok νε nsemé nchán, κε batì γεκα ájwí νε bepò nkaysi ndũ bàsòt menyιη bho νε betan, νε ndũ bàchi bo batì rakáraka. ²⁶ Bè Nkwò Fárisi, manémámik! Ya ká mbi sò mmem ámók νε mmem nchán. Mbák mǎnkε nò, chòη nsem-ámok νε nsemé nchán éndyερε pépép nkwo.

²⁷ “Bè batòη ebhé Moses, νε be bònkwo Fárisi, bò betábhá! Chòη έμβεπ ντά γεκα ενχα mbònyune, bàchí mbò manem ane bághókó sayri, bawati νε mbi pépép, ενyυ ene mmu ághò, ankòη, yèndu berené bawú ebhen ménánη béchóηó νε beghεp κε bechi amem. ²⁸ Ενyυ γò ké bàchi. Mmu ághò be ankaysi be bàchi chak νε bho, κε batì γεκα ájwí amem νε bapu νε bebá.”

Chòη mǎntémsi batòη ebhé Moses νε bònkwo

*Fárisi**(Lk 11.47-51)*

²⁹ Yesu arək ambi berem be, “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bōnkwə Fárisi, bō betábhá, chəŋ émbép ntá yeka encha! Bachĩmbi bheka baway nyaka baremé kepĩnti ne bo abhen bachi chak besí Mandem. Bătè manem ayap néne, mǎngwati nəkə mbi aré beku yə ándí amík. ³⁰ Bǎkə menyin ebhen mǎndeme nəkə be, ‘Mbə bhese sechi nyaka mpok bachĩmbi bhese, mbú sébhíkí ka ne bhə be mǎngwáy baremé kepĩnti Mandem Acha.’ ³¹ Nerem ane bárəm nə átəŋ be bě bǎbhəŋ bárəm ne manyu yeka be bǎchi enyumət mbə bachĩmbi bheka abhen bǎwáy nyaka baremé kepĩnti Mandem. ³² Dók yé ka ambi mǎnánǎ betik ebhen bachĩmbi bheka bǎbhó. ³³ Bě nnyó ene! Bě bho bǎbebhe bǎchá mbəŋ befé! Bǎkǎysí bé bǎkway bebhəŋ mbi bebue be Mandem ake temsi bhe amem nepingo? ³⁴ Ghók yé ka, nchí to be baghatí Eyəŋ Mandem ne yěntiki mmu ane áchí ndinindak ndu ákəŋo Eyəŋ Mandem. Chəŋ ntó be bátəŋ-Eyəŋ Mandem nkwó. Chəŋ mǎngwáy mbək eyap, mǎngo bǎchák ndũ bekotakati, ne mǎnden abhénéfú ne bekpá amem bekeré nenikímuet ebheka, mǎnkoŋo nəkə bó betək ne betək ndu bekem bhə beway. ³⁵ Chəŋ eyə enkə be manəŋ yěntiki mmu ane achí chak ane bo bǎwáy, ámbák be anti, bəbho ne manəŋ Abel mmu achí nyaka chak besí Mandem, beghaka ndũ manəŋ Sakaría mmə Barákia, mmu bǎwáy nyaka nenti ekerákap Mandem ne nebhuet ane bǎchyè akap aré. ³⁶ Nchí ghati bhe be, chəŋ Mandem antemsi be bho mkpák ane echəŋ mankem ěti bebéptí menyin

εβθεν βέ νε bachĩmbĩ bheka bǎkú.”

*Yesu adi kebho ěti bo Yerúsalem
(Lk 13.34-35)*

³⁷ Yesu akók arem be, “Eé Yerúsalem, bō Yerusalem! Bě bo bǎwà y baremé kepĩnti Mandem, mǎntemti nǎkǎ ne batay ndu beway bo Mandem átó be mángátí bhe Eyōη eyi. Ndũ beyǎ mpok, njǎη besot bhe mfyé amuet bé mǎmbak ne me mbǎ bōnkǎk abhen nnǎ nkǎk ákútí nebhuet amot ne bebhap ebhi, ke bǎpú ka be nkũ nǎ! ³⁸ Ne néne, chōη Mandem andǎ eket eyeka, éndǎp enyu yǎ. ³⁹ Ne diñí ká be, bǎpú pere ghó chōη me wǎwák krate mpok ane bǎrēm be, ‘Sémbítí mmu ane átwǎ ndũ nnyén Mandem Acha.’ ”

24

*Yesu arem bé chōη mǎnchōηti ekerákap
(Mk 13.1-2)*

¹ Mpok Yesu áró ekerákap Mandem árōη, baghǎkó bhi bǎbhĩñi yi, mǎndeme nǎkǎ be yi ángó ndũ eket eyǎ eri echa! ² Ke akeme bhǎ be, “Pú bǎghǎ menyin menkem ebhen básóré báté beket ebhen bechi ndũ ekerákap ke ébhak enyune? Nchi ghati bhe be, mpok átwǎ ane eket ene érōη amik enkem, yěnyin kerǎp téé.”

*Chōη mǎnchye nǎkǎ bhe beyǎ esōηari
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)*

³ Ené Yesu achi chókó ambĩ Njie Menǎk Olif. Bakoηo bhi bǎrók ntá yi. Yě mmu achak kebhak ne bhǎ. Bǎrēm be, “Eta, ghati bhese, chōη émfakari nǎ ntiki mpok, ne ntiki erin ébhóηǎ beku bo mándinĩ be mpok ane ótwǎ arǎp kékwót, ne bé mandú mpok

mmik ämay?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Sət ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe! ⁵ Beyă bo bätwə chəη mánsət nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nəkə be ‘Yi ke achi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne mándwə beyă bhó be mánjibhiri bati yap. ⁶ Chəη mǎngók nsónó nenu, mǎngok mbok ěti manu ane achi nəkə nesie ne ane átwə ansem. Ke bǎké chay. Menyũ menyĩη ebhə bébhəη befakari, ke eyə epu təη be ngwenti mmik aghaka. ⁷ Chəη betək ménu ne betək béchák, bafš etək mánu ne bati bafš etək. Chəη nsay ankwén mbaη ne mbaη, mmik anyíkisi ndũ betək ne betək. ⁸ Ke menyĩη ebhen menkem bechi chi mbə nebħonet enen bebe ntá ngéré ane ándəsi.

⁹ “Mpok menyĩη ebhen béfakari, chəη mánkem be mámfye amó böbati etək be mányok bhe sayri, mǎngwáy bhe. Ne chəη bö betəkó mmik mankem mámpap bhe ěti bǎchí bakoηo bha. ¹⁰ Ne mpok yə, chəη beyă bakoηo bha mánkeme mməet ansem, mánti nəkə bati ntá böbati etək, ne mámpabhe nəkə bati. ¹¹ Mpok yə, beyă bo báfù, mándeme nəkə be bǎchí baghati Eyəη Mandem, ené bárùə bho rwó be mankoηo bhə. ¹² Chəη bebépti menyĩη ebhen bo bákə ménja kpát bo kepepe kəη bati. ¹³ Ke mmũ ane áte kákátí te ndũ ngwenti, Mandem əpeme yi. ¹⁴ Ne bo bábhəη beghati Mbok Ndíndí ne ěti Kefə Mandem ndũ betəkó mmik menkem, bé amem yěntiki etək bo mámbónη mbi beghok yə, ke Mandem ankə ngwenti mmik antwó.”

*Ερεμ εσαηəρι ενε εbhəηə βétwə Yerúsalem
(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)*

15 “Chəŋ mäŋgə ‘Erem enyih ene Mandem árábhé’ téé amem Ekeré Mandem ndu ényəp yə mbə enyü Daniel ndemekepinti Mandem árémé tesáy be chəŋ émfakari.” [Yěntiki mmu ane ápay ekáti ené ámfye anti, anjwimem.] 16 “Mpok yə, bə abhen bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfáy njie. 17 Mpok yə, mbák éfákárí bé mmu ákə betik amfáy eket eyi, áké səŋəri mmuet besep kpik be andək amfere menyih anywəp ke ambue. 18 Ne mmu ane achi ebhi ákə betik, áké rón kpik bebuəp nde yi. 19 Ne chəŋ émbép encha ntá baghərə abhen báchi ne menie ne abhen báchí ne bə amə mpok yə! 20 Ník nókó ka mmuet be mpok bebue áké kwen yě chi mpok mban ákwen chaee, ne yě chi ndü nywəbhé neywěmmet. 21 Báke rə menikmmet, mbənyune esəŋəri ené bo bábhəŋ mpok yə chi enyü esəŋəri ene bábhíkí re ghə wáwák te nebhəmik. Ne mpok yə ánán ámfuét, enyü esəŋəri yə epu pere bhák wáwák. 22 Ne mbə Mandem abhíkí kpət manywəp yə be ake ya, mbə ye nkwəŋwan amət apu rəp nepém. Ke Mandem akpət mpok esəŋəri yə mbih éti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. 23 Mpok yə, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpe me ane Mandem átó fá’, yě chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetep. 24 Báké noko bé échí tetep mbənyune chəŋ bə betábhá mantwə, yěntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mpe me Mandem afyé nyaka bariəp be áto. Chəŋ baremé kepinti nsé nkwo mantwə. Ne yěntiki mmu wap átwə, ankə nəkə bereme menyihí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bə abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə

νό. ²⁵ Σὺτ γε κα μπόκ! Ννάη ngati νό bhe menyin ebhen ambi ambi. ²⁶ Ndũ echì νό, mbák yě mmu angati bhe βε, ‘Yiní ka Kristo awu amem baso’, báké noko māmfa βερῶη are. Yě mmu andem chi βε, ‘Yiní ká Kristo fá amem móket’ báké noko enyin ene yi árēm. ²⁷ Báké rῶ mmu ándwó bhe mbonyune, mbῶ enyũ miámianη ákòt, angῶῶ, befú ebhókó nebu émῶt beghaka echak, nó kě ébhónó bebhak mpok Mε Mmu mfú ntá Mandem nchí twῶ. ²⁸ Nebhæt ane egú-nnya echì, aré kě kenen ekén kényiε begú nnya kéchemti.

Menyin ebhen bébhónó béfákari ke Yesu antúś
(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ “Mbák manywῶp ane beyă esῶῆri yῶ ámay, mmok ánem témté, ntaη κεπερε ghῶῶ, mambe ámfú amfay ánkweni, ne betaη mfáy menyikisi. ³⁰ Mpok yῶ kě eriη ene étῶη βε Mε Mmũ mfú ntá Mandem nchí twῶ ébhesi γε amfay, ne bῶ yěntiki nneréket fá amik mámbῶ mémiak ne amῶ mámbiki nõkῶ ndũ kebho áyómε. Ne mángῶ nõkῶ ndũ Mε Mmu mfú ntá Mandem nchí sep nchí twῶ amem nebhan enen mfay ne betaη, mban ηnkem éngῶ nõkῶ ne bediéré Mandem. ³¹ Ne erem eyῶῆó mmba ηnkwen. Chῶη ntó bῶángel abha ndũ mmik nkem, mánsῶt bo abhen Mandem áyábhé, bebho ndũ ebhókómik émῶt beghaka ndu echak, mánhem nebhæt amῶt.

Enyin ene nekáy enῶkῶ Fig nétῶη bhese
(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

³² “Ghók ká enyin ene enῶkárem ene bábhini bé ‘Fig’ étῶη bhese. Enán émbó betem betó, báriηi bé eso érῶp chi kekῶt. ³³ Echí enyumῶt ne netῶ wa, Mε Mmu mfú ntá Mandem. Mánán mángῶ ndũ

menyij ebhen menkem ne ngátí bhe béfakari, diñí ka be mpok netwə wa arəp kekwoť. ³⁴ Nchí ghati be tetep be menyij ebhen menkem bébhəñ be fakari, ke mkpáká bho abhen echəñ amfæť. ³⁵ Chəñ mfay amfæť, mmik amfæť, ke Eyəñ eya épú fæť wáwák.

*Yě mmu abhíkí riñi mpok Yesu átwə
(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)*

³⁶ “Ke yě mmu abhíkí riñi mbəñ mpok ane menyij ebhen bébhəñó béfakari. Bəangel Mandem bábhíkí riñi, Yě chí Mmə Mandem abhíkí riñi. Eta aywintí ké aríñi. ³⁷ Mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyij bébhak mbə enyũ béchí nyaka mpok Nóa. ³⁸ Eghorí manyiep épére twə ndũ mpok Nóa, bo mányìè nyaka mányu nəkə, ne mámbay nəkə babhay, ne mántoko nəkə bə, kpáte mpok ane Nóa áchwe amem eremé áchwí ane Mandem ághátí nyaka Nóa ángókó. ³⁹ Bo bábhíkí riñi nyaka enyij ene ébhəñó béfakari, kpáte mpok éghorí manyiep étwə. Ne mpok étwə épókə bə mankem. Enyu yə ké netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem ábhák chəñ. ⁴⁰ Mpok yə, mbák bə bati apay bachi ebhi bákə betík, bákway besot amot mándə achak. ⁴¹ Ne mbák baghərə bati apay bachi nebhet amot bákə nchwi, bákway besot amot mándə achák. ⁴² Bák yé ka pə, mbənyune bábhíkí riñi nywəp enen Acha yeka átwə. ⁴³ Bəbhəñ berij be mbák mbəñóket aríñi mpok ane ngép átwə eket eyi, apú bhæere kenó. Abhak pə, be ngép ake twə andak eket. ⁴⁴ Bə nkwo bábhəñ ye ebhak pə mpoknkem, mbənyune, Me Mmu mfú

ntá Mandem, nchí twó chí mpok ane yě mmu apu kway bekaysi be mětᵛᵛᵛ.”

*Mmᵛᵛᵛ betok ane achi tetep
(Lk 12.41-48)*

⁴⁵ Ebhíkí tat Yesu arem be, “Agha yé áchí mmᵛᵛᵛbetok tetep ane ábhónó kebon ne mbəᵛᵛᵛóket ásíkínti ne yí? Chí mmᵛᵛᵛbetok ane mbəᵛᵛᵛóket ákway berᵛᵛ eket ntá yi, angati yí be ányché nókó nenyíé ntá batí bᵛᵛ-betok ndü mpok. ⁴⁶ Chəᵛᵛ éndi ntá mmᵛᵛᵛbetok wu encha mpok chi-betik ywi afu nekᵛᵛ, apetnsem, aghó bé yi ákà betik ebhi sayri. ⁴⁷ Diᵛᵛí ká be chi-betik apú nók berᵛᵛ yěntiki enyᵛᵛ eyi awó mmᵛᵛᵛbetok wu. ⁴⁸ Ke mbák mmᵛᵛᵛbetok achi ebéptí mmu, andem ne mmæet yi be, ‘Mbíkí kaysi be chəᵛᵛ chi-betik awa ampetnsem ndu nekᵛᵛ enen yi áronó áyák’, ⁴⁹ ambo beden batí bᵛᵛ-betok, anchem ekakáneko ne manyü mmém, ambo menyie, anyu nəkᵛᵛ ne bhᵛᵛ, ⁵⁰ chi-betik ywi ákway bétᵛᵛᵛ ndü nywᵛᵛᵛ enen yi abhiki kaysi be yi ákway bepētsem. ⁵¹ Ne mbák émfákárí enyu yᵛᵛ, chi-betik ätemsi yi sayri, antén yi ándók ámbák ne bᵛᵛ betábhá, ndü nebhwééré kebᵛᵛᵛ ne nenyíé ámén.”

25

Nekáy baghəsón bati byo

¹ Yesu atém nekay enen be, “Nywᵛᵛᵛ Mandem átᵛᵛᵛᵛ bebhak Mfᵛᵛ bᵛᵛbhi, menyᵛᵛᵛᵛ bəbhak mbᵛᵛ enyü echí ndü nekáy baghəsón bati byo abhen básóré nyaka berónó ebhap, barək betemeri mbäyngóré amət. ² Bati atay bábhón kénwán, báchák bati atay bábhák echᵛᵛᵛᵛti. ³ Abhen echᵛᵛᵛᵛti bápókᵛᵛᵛ berónó

bhap, κε bó κερωκό bawet mánkém amuet. ⁴ Κε abhen κένωάν βάρόκό νόκό ebhap berónó, βάρόκό menyin bawet nkwo bákém amuet. ⁵ Éfákari be mbäyngoré ane bó mankem mánon abhiki twó áyák. Ékú bábhó memok kenó, kpát bákwen kenó. ⁶ Égháká nóκό néntíbheti, mmü amot abho bebik andem nokó be, ‘Ghók ká, mbäyngoré wu atewú átwò! Twó ká sensyepti yi!’ ⁷ Baghəsoj bhə mankem bächáyti, mañeme, yəntiki mmu wap abho békósi nnik-erónó ywi. ⁸ Abhen echinti bati atay babho berem ntá abhen κένωάν be, ‘Kwak ka bhese ne mbə bawet erónó. Ebhesé berónó bétwò neme.’ ⁹ Κε abhen κένωάν bákéme be, ‘Ngufú bawet amen sébhónó apu kway chəj bhese ne bhe. Dók ká ntá batí bawet mánku ameka bawet.’ ¹⁰ Κε báróné nóκό beku amap bawet, mbäyngoré achwəp, asot abhen bati atay, abhen ebhap berónó bédù, achwe amem epá nebhay ne bhó. Bakü-betik báya nekok bati ep. ¹¹ Ébhíki tat, baghəsoj abhen báfú beku bawet bápətnsem, báte neffi, babho bedep nekok, mándeme nokó be, ‘Eta, Eta, dem mánéné bhese mbinywəp’. ¹² Κε mbäyngoré akeme bhə chi be, ‘Diní ká be mbíki rinji bhe!’” ¹³ Yesu ánáná nóκό bétém nekay enen, arem be, “Bák ye ka pè, mbənyune bəbhíki rinji mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə.”

Nekäy bəbetik bati arat
(Lk 19.11-27)

¹⁴ Yesu atém nekay enénéfú be, “Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyin bébhak mbə enyu éfákári nyaka ne mmu amot ne bakü betik abhi. Nywəp némót, achye nkáp be mándəp mánkə

nəkɔ esié ne wu. ¹⁵ Arɔ bhɔ nkáp bekoŋo enyũ yěntiki mmu wap ákwày beku ne aywi nkáp. Achye amɔt bebhă nkáp betay. Achye achák bebhă nkáp bepay. Achye anefu ebhă nkáp émɔt. Afa ye arɔk nekɔ. ¹⁶ Báróbhé nókó, mübetik ane yí áchyé bebhă nkáp betay abho bekɔ esie ne wu témté. Ebhíki tat, abhón nsáy bebhă nkáp béchák betay. ¹⁷ Ane bebhă nkáp bépáy aku enyumɔt, abhón nsáy bebhă bepay. ¹⁸ Ke nkubetik ane ebhă nkáp émɔt, ásóré nókó aywi nkáp, arɔk atém chí mbok amik abhesé ebhă nkáp eyɔ are. ¹⁹ Chi-betik, átát nókó ndũ nekɔ enen yi áróŋó, apɛtnsem, abhiŋi bakũ betik be mántwó, yěntiki mmu wap andem enyũ yi aku ne aywi nkáp. ²⁰ Ane bebhă nkáp betay atwó ne bebhă byó, arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp betay be nkɔ esie ne wu. Nnu kpát bebhă béchák bétay béko amfay.’ ²¹ Chi-betik akaka yi tontó arem be, ‘Oku sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Otŋ ndũ mandú nkáp be ochí mmu tetep. Néne, chɔŋ nchyé wɔ betan amfay beyă menyiŋ. Twó sénkú maŋák!’ ²² Ane bebhă nkáp bepay atwó ne menwi arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp bepay. Nnu kpát bechak bepay beko amfay.’ ²³ Chi-betik akaka yí tontó arem be, ‘Oku sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmũ tetep. Otŋ ndũ mandú nkáp bé ochí mmũ tetep. Néne, chɔŋ nchyé wɔ betan amfay beyă menyiŋ. Twó sénkú maŋák!’ ²⁴ Ane ebhă nkáp atwó nkwo arem be, ‘Eta, ndiŋí bé ochí mmu mbeápak. Okɔŋ beghem nebhuet ane óbhíki pi, ŋnyokoti nebhuet ane óbhíki tak mbwɔt are.’ ²⁵ Mbŋ yě becháy békó esié ne nkáp aywe kéka

άνέμ μβῶη εσῶηορι νε wῶ. Ἐκά ndak ntém mbok amik mbeme wú aré. Υἱήί ebhă nkáp eye. ²⁶ Κε chi-betik akeme yi be, ‘Wῶ ebéptí nkubetik! Wῶ mbót! Οῖρήί sayri bé nkῶη beghem nebhuet ane mbíkí pi, nnyokoti nebhuet ane mbíkí ták mbwot are, pú nῶ? ²⁷ Κε ndaká yí óbhíkí fye nkáp awa amem ekerénkap be nnán ntwó, mbῶη nsáy are?’ ²⁸ Chi-betik achye ye eyῶη be mánsot ebhă nkáp mübetik wu manchye ntá ane ábhónó bebhă nkáp byo. ²⁹ ‘Yëntiki mmu ane ábhónó enyih, mámaka yi béchák, ambónη ménja mencha. Κε yëntiki mmu ane ábhíkí bhῶη enyih, yě chí mandú ane yi ábhónó, básot ntá yi.’ ³⁰ Κε mbák chí nkwëndῶη mübetik ne, bwóp ká yi mămese nefi ndü ejuri, bé ámbák awu ndü nebhuet nedí kebho ne nenyié ámén.”

Manyé ané ngwenti mmik

³¹ Yesu arək ambi berem be, “Mpok Mmu ane áfú ntá Mandem átwò mbῶ Mfῶ ne keném eki, bῶángel Mandem bátwò ne yi, ambak chókó ndü enókó kefῶ yi ne betan ebhi menkem. ³² Anán antwó, bákη mkpaká bho betókó mmik menkem mánchem besí bhi, áfap bhó ndü bakwó apay, nkúbhé mbῶ enyü mbabheri bághónómén áfap mméné mbῶη ne bághónómén, ³³ antén bághónómén ebhě awónem eyi, anten mmén ebhě awoghῶ. ³⁴ Mfῶ andem ye ntá bo abhen báchi ebhe awónem ywi be, ‘Twó ká fá, be bhó Etaya áyééré! Twó ká mămbak nebhuet ane Mandem achí ne bo abhen yi achi Mfῶ wap. Yí ághókó nebhuet wu chi ntá yeka te nebhómik. ³⁵ Twó ka! Mpök nsay ánù me, băchyé me nenyié; mpök manyiēp ákwák me, băchyé me manyiēp

nnyú; ne mpok ntwó mbə kenkə, bäsót me mbə məmáyeaka. ³⁶ Mpok mbíkí bhón nden, bächyé me nden; mpok měme, bākókóri me; mpok nchí ekerékenəŋ, bǎré twə beghə me.’ ³⁷ Mpok yə, chəŋ bo abhen báchí chák besí Mandem mankeme yi be ‘Acha, ntiki mpok séghó bé nsay ánu wə, séchíe wə nenyíé? Ntiki mpök manyiep ákwák wə ke séchíe wə manyiep ónyú? ³⁸ Ntiki mpok ótwó mbə kenkə, ke sésót wə chí mbə mómayese? Ntiki mpok óchébhé nden, ke séchíe wə nden? ³⁹ Ntiki mpok ómè, mbák épú nə, əbhak ekerékenəŋ, ke séré twó beghə wə?’ ⁴⁰ Mfə akeme bhə be, ‘Diní ká be yěntiki mpok ane bākə nyaka berí ntá bo abhen báchí mbə bǎmaya, yě chí ntá mmu wap amət ane ápú yěnyin, échí enyumət mbə be bākə nyaka berí ebhə chi ntá ya.’ ⁴¹ Mpok yə əyibhiri mməet andem ye ntá bo abhen bachi ebhe awəghə ywi be, ‘Fǎ ká me besí, bě bho ntəmsi Mandem achi ne bhe! Fǎ ká, dók amem ngo ane apu neme yě ewak, ngó ané Mandem aghókó ábhúré ntá Satan ne bəángel abhi. * ⁴² Fǎ ká me besí. Mpök nsay ánu me, bǎbhíkí chyε me nenyíé; mpök manyiep ákwák me, bǎbhíkí chyε me manyiep menyú. ⁴³ Mpök nchí kenkə nenti eneka, bǎbhíkí sət me mbə nti manó; mpok mbíkí bhón nden, bǎbhíkí chyε me nden; mpok měme, bǎbhíkí kokori me, ne mpok nchí ekerékenəŋ, bǎbhíkí twə beghə me.’ ⁴⁴ Mpok yə, bə abhen bachi ebhe awəghə yi bákéme be, ‘Acha, ntiki mpok séghó ndü nsay ánu wə, ke séke chyε wə nenyíé? Ntiki mpok ane manyiep ákwák wə ke séke chyε wə manyiep?

* **25:41** “Bəangel” Satan chi befónó bebúbəbə.

Ntiki mpok ótwó mbə kenkə ntá yeſe ke séke sət wə mbə ntí manə? Ntiki mpok nden échébhé wə, ke séke chyé wə nden? Ntiki mpok ómè ke séke kokori wə? Ne ntiki mpok óchí ekerékenəŋ ke séke kwak wə?’⁴⁵ Mfə akeme ye bhə be ‘Diní ká be, yěntiki mpok ane mǎnísí nyaka bekə berí ntá yě chí mmu amət ane ápú yěnyíŋ, échí enyumət mbə be me ké mǎnisi nyaka bekwak.’⁴⁶ Mpok yə, bó bárəŋ ye ndü nebhəet ntemsi ane ábhíkí bhəŋ ngwenti, ke bə abhen bachi chak besí bhi, mǎnchwe ndü nepém enen nebhíki bhəŋ ngwenti.”

26

Bəbati etək bǎté eyu be mǎngwáy Yesu (Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Yesu ánánjá nókó betəŋ menyíŋ ebhen menkem, arem ntá baghəkó bhi be, ² “Bǎríní bé ndü manywəp apay ečəŋ, Epǎ Nekiní ebho. Chəŋ mánti Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bəmpap abha, mǎnkém me mango ndü ekotákátí.”³ Mpok yə, bəbati bachiǎkap Mandem ne bəbati etək bǎchem amem senta Mǎngo bachiǎkap Mandem. Mǎngo wu aka nnyén be Káyfas. ⁴ Bǎchéme aré baka eyəŋ émət be mǎnkém Yesu bhésé bhésé mǎngwáy. ⁵ Ke bǎghó bé ebhíki rí be mǎnkém yi mpok epa. Bǎríní nyaka bé mbák mǎnkém yi mpok epa, bo bǎgəép esəŋrɪ amem etək.

*Ngərə amət atemti baweríriep anti Yesu amem
etək Bétani
(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)*

⁶ Mpok Yesu áchí etək Bétani, abhak amem eket Símun. Símun wu anán ame nyaka ebhanákwa. ⁷ Ené Yesu ányíe nenyíé aré, ngwéré amot arək ntá yi ne bawerérierp amen aré ya nkáp amem mǎenyinjífú. Bághókó nyaka mókrémé wu ne enyũ ntay enen bábhìjì be alabásta. Ngwéré wu atwó ne baweré mǎ, atemti anti Yesu. * ⁸ Ke baghək Yesu bághó nókó nó, bati ábé bhǎ amem, bábhǎ berem ne bati be, “Ndaká yí ngwéré ne aré chǎnti bawerérierp amen enyuné?” ⁹ Bákway mbǎ beti mǎ ndũ beyǎ nkáp, mánsǎt nkáp wu mánychye ntá bachébhébhǎ”. ¹⁰ Yesu arinjì enyijì ene bǎ bǎrèm. Èkú arem be, “Ndaká yí bǎsǎnti ngwéré ne? Akǎ erítì enyijì ntá ya. ¹¹ Bachébhébhǎ báchí ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak chǎn ne bhe mpoknkem. ¹² Atémí mé bawerérierp amen amuet be báképerere fyé me bawet amuet ke mámbeme me. ¹³ Dinjì ká be, yǎntiki ebhak ene bo bághàti Mbok Ndíndí fá amik, chǎn mángati enyijì ene ngwéré ne ákú nkwo, ne eyǎ ènkǎ bé báké ghəkǎntik yi.”

*Júdas aka beti Yesu
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)*

¹⁴ Ètáré nókó, ngək Yesu amot ane áká nnyén be Júdas Iskariot afuét arək ntá bǎbati bachiǎkap Mandem ¹⁵ abhép bhǎ be, “Chǎn mánychye me yi mbák nkwak be mánkém yi?” Bápáy nkáp silbha bebhók esǎ nsem byo bachye yi. ¹⁶ Bébhó mpok yǎ, Júdas abho býáǎn mbi bekwak bǎ mánkém Yesu.

* **26:7** Alabásta: Ntáy alabásta néfù nyaka etək Ijip.

Yesu anyié nenyíé Epǎ Nekiñi ne baghókó bhi
(Mk 14.12-21; Lk 22.7-13, 21-23; Jn 13.21-30)

¹⁷ Nywɔp Epǎ Bret ane kebħəŋ yís yɔ, baghək Yesu b́arók nt́a yi b́abhép yi be, “Eta, séndók séntóŋtí ebhak ene ónyíe Epǎ Nekiñi fá?” ¹⁸ Yesu arem be, “Dók ká afɔ etək egho, chəŋ mǎngó mmũ fú. Nəghó bǎghó yí, ghatí ká yi be Ntəŋ arem be mpok akway, ne yi abħəŋ menyíe nenyíé Epǎ Nekiñi amem eket eye ne baghókó bhi”. ¹⁹ Baghək Yesu b́arók bakɔ ntəŋti mbɔ enyũ yi aghati bhɔ. ²⁰ Egháká nókó beku, Yesu arək achəkɔ menyíe nenyíé ne baghókó bhi bati byo ne apay. ²¹ Ené mányìè nenyíé, Yesu arem be, “Diní ká be, chəŋ mmu ywɛka amət anti me”. ²² Etók baghək Yesu tontó, babho bebħep yi amət amət be, “Acha, chi me ke?” ²³ Yesu akeme be, “Mmũ ywɛka amət ane ásebħe awɔ ywi amem ekpɔré nenyíe ne me äti chəŋ me. ²⁴ Me Mmu mfú nt́a Mandem, nchí rónjórəŋ mbɔ enyũ básíní ěti ya, ke chəŋ émbép nt́a mmu ane äti me éncha! Mbɔ b́abhíkí bħe yi, mbɔ érí nt́a yi echa!” ²⁵ Júdas mmu abħəŋɔ beti Yesu arem be, “Eta, chi me ke?” Yesu akeme be, “Echí mbɔ enyũ órémé.”

Yesu anyié nenyíé ngwenti eni ne baghókó bhi
(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Kɔr 11.23-25)

²⁶ Ené mányìè nenyíé, Yesu asət ekpókó bret, achye bakak nt́a Mandem. Abho b́ébókóti anchye nəkɔ nt́a baghókó bhi, andeme nəkɔ be, “Sət ka, nyíe. Né chi mmɛét eya.” ²⁷ Asət ye amokó mmem, áchye nókó bakak nt́a Mandem, abho bechye nt́a yap, andem nəkɔ be, “Sət ka nyu, bħ mankem. ²⁸ Né chi manəŋ ma. Akɔ nku ane Mandem ányú ne bħbhi ántéé. Bákɔ manəŋ ma arəŋ amik bé

Mandem ámfónórí bebá beyă bho. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mmém amen, kpráte ewak ene mēnyú mmēm bakō ne bhe ndū nebhuet bechōkō Etaya”. ³⁰ Ndū ngwenti, Yesu ne baghōkó bhi bákwayá nekwayá báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menok Olif.

*Yesu arem be chōŋ Píta andem be abhíkí rīŋi yi
(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)*

³¹ Bágħáká nókó ndū Njie Menok Olif, Yesu aghati bhō be, “Nkúbhé beti ebhen echōŋ, chōŋ bē mankem māmferē ntí ne me mbōnyune Ekáti Mandem érēm be, ‘Mandem ādep chōŋ mbabhēri bágħōŋmēm anguēr amik, nkwó bágħōŋmēm ántaka ebhi. ³² Ke Mandem ánāŋ ánká mpétnsem ndū nepēm, chōŋ njambi atú Gálili, mántemeri me aré.’” ³³ Píta arem be, “Yě bō mankem mámbúé wō, me, mpú bue!” ³⁴ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wō be, nkōk apere kok nkúbhé beti ebhen, chōŋ óndem ndōŋ érát be obhiki rīŋi me.” ³⁵ Yě nó, Píta arem be, “Yě chí newú, chōŋ ngu ne wō. Mpú bue wō.” Baghōk Yesu báchák mankem bárém chí enyumot.

*Yesu are nikmuet amem Getsémani
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)*

³⁶ Yesu arōk ye nebhuet ane bábħīŋi be Getsémani ne baghōkó bhi. Aré, aghati bhō be, “Chōkó ká fá, mēten mmuet ambi ndu menikmuet.” ³⁷ Arém nókó nó, asot Píta ne bō Sebēdi bati apay, arōk ne bhō. Arōp nsónso ne beyă basémé anti. ³⁸ Aghati bōPíta be, “Basémé ajwi me anti mbō be āway me way. Chōkó ká fá, māmباك pē ne me.” ³⁹ Arō bhō atén mmuet ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho menikmuet be, “Etaya! Ke nkóp esōŋori ene ámfuēt

me ansem ntí, mbák mbi achi bekɛ nɔ. Ke éké bhák mbɔ enyũ mɛyàŋ, émbák chi mbɔ enyũ óyàŋ.”
 40 Afate ye, apetnsem ntá baghɔkó bhi abhen bati arat. Aghɔ bhɔ ndu bábɔhɛre kenó. Abhép Píta be, “Bápurú kwáy béchókɔ pɛ ne me ndũ nenókɔ nywɔp némót-ε? 41 Bák ká pɛ, mǎnik nɔkɔ mmɛet, bé nemɔ néké dep be amik. Bǎbhɔŋ nti, ke mmɛet apu bhe.”
 42 Yesu apet arɔk are nɪkmɛet be, “Etaya! Mbák nkɔp esɔŋori ane apú kway beɸɛet me ansem ntí, nká bé émfákárí mbɔ enyu óyàŋ.” 43 Yesu apetnsem ndɔŋ ene ejwi epay, aghó baghɔkó bhi ndũ bábɔhɛre kenó. Bápurú kwáy nyaka béchókɔ pɛ ndũ kenó kéjwí bɔ amík. 44 Arɔ bhɔ arɔk ndɔŋ ane ajwi éráat are nɪkmɛet enyumɔt mbɔ ndɔŋ ené mbi epay. 45 Yesu apet ye nsem ntá baghɔkó bhi bhɔ bati arat, aghó ndu bábɔhɛre kenó. Abhép bhó be, “Bǎbhɛét beɸɔhɛre kenó? Bǎbhɛét béywɛmɛre? Mpok akway ane bátí Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bɔ bebú. 46 Faté ká séndók, ghó ká, mmũ ane áti me ndũ átwò.”

Bákém Yesu

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

47 Ené Yesu abhɛét berem nɔ ne baghɔkó bhi, ngɔk aywi amɔt ndũ abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwɔp ne beyǎ bhɔ. Bɔ bhɔ bábɔhák ne bɔ akparenja ne nkík amɔ. Bɔbati bachiákap ne bɔbati etɔk ké bátó nyaka bhɔ. 48 Júdas anáŋ ayámbi achyé nyaka bhɔ eriŋ ene ékwák bó mándiŋi Yesu. Akɛ nó, ndũ ághátí bhó be, “Mmu ane mɛbhene chɔŋ, chí yi. Kém ká yi!” 49 Júdas áchwóbhé nókó, afɛét téé, abhene Yesu arem be, “Ntɔŋ!” Abhene yi. 50 Yesu arem be, “Mmɛere wa, dók ambi, enyiŋ ene ótwó bekɛ,

ku yó.” Témté wu, bõ abhen Júdas átwó ne bhõ b́arók téé b́akém Yesu b́abáyti. ⁵¹ B́akém ńókó Yesu, mmu amõt ane áchí ne yi, agwõp akparenja ywi akpót atú nsem Mũngo bachiákap Mandem chwát agwep amik. ⁵² Yesu aghati mmu ywi wu be, “Kemé akparenja ywe amem kénkwóp. Mmu ane ánú nenu ne akparenja, águ newú akparenja. ⁵³ Ǿbhíkí riñi bé mǝkwáy menikmæt nta Etaya antó me témté b́oángel mánja máncha nka byo ne epay, mántwó mánu ntá ya? ⁵⁴ Ke mbák nkũ nò, ná enyiñ ene echi amem Ekáti Mandem éfú tetep?” ⁵⁵ Yesu abhép ye beyá bõbhõ be, “Bátwõ bekem me ne b́oakparenja ne nkík mbõ be nchí ngébhé ntantañ? Yǝntiki ewak, nchí chókõ ekerákap Mandem, ntõñ nõkõ bho menyiñ éti Mandem, b́arõ nyaka kekém me? ⁵⁶ Ke diñi ká be menyiñ ebhen menkem b́éfákari chi be menyiñ ebhen baremé kepinti Mandem básíñi mémfú tetep.” Afõ kǝ baghókó bhi b́aró yi b́abwé.

Básót Yesu barók ndũ echeme batańa manyé

⁵⁷ Bo abhen b́akémé Yesu, básót yi barók ndũ eket Káyfas, Mũngo bachiákap Mandem. Batõñ-ebhé Mandem ne bõbati etók b́achémé nyaka are. ⁵⁸ Ndu b́arõñ are, Píta are koño bhõ te ansem, kpát aghaka ndũ senta Mũngo bachiákap Mandem. Achwe aré, arók achókõ ne bo abhen b́abhãbheri senta wu, anõñ nõkõ beghõ enyiñ ene b́akũ chõñ ntá Yesu. ⁵⁹ Bõbati bachiákap Mandem ne bõ echemé batańa manyé bachak mankem b́aré yañ bõ abhen b́akway bebhat Yesu barak amæt enyu ené b́ó b́abhõñ mbi beway yi. ⁶⁰ Ke báke bhõñ yǝ mbi. Beyá bho b́afú b́aré sènze amæt Yesu, ke yǝ mmú kerem enyiñ ene ékway bekũ be mángwáy yi. Etaré

nókó, bo bati apay báfú báté besí batanjá manyé,
⁶¹ bárem be, “Yí wu arem be ákwáy memokoti
 ekerákap Mandem ampét ante yó ndü manywop
 arat.” ⁶² Mũngo bachiákap afate arem ntá Yesu
 be, “Ōbhíkí bhón yěnyīn bekeme ndü menyīn ebhen
 böbhen bárèm be oku?” ⁶³ Yě nó, Yesu achoko
 kpák, ake rem yěnyīn. Mũngo bachiákap Mandem
 arem be, “Ndü nnyén Mandem ane achi nepém
 mpoknkem, ghati bhesé tetep mbák wə ke óchí
 Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò, Mmō
 Mandem.” ⁶⁴ Yesu akeme be, “Échí mbə enyū
 órémé. Ke diñí ká bé mpok átwò ane băgho chəŋ Me
 Mmu mfú ntá Mandem, choko ndü enoko kefo, ebhe
 awónem Mandem betan menkem. Chəŋ mǎngə
 ndü Mmu ane áfú amfay átwò amem nebháŋ.”
⁶⁵ Mũngo bachiákap Mandem ághókó nókó enyīn
 ene Yesu árémé, akém nkú yi adak ndu betəŋ
 bebənti bhi. Akók bé, “Aku te anánjá! Ayenti mməet
 ne Mandem! Sépét séyən batísíé mántwó mándém
 enyīn ene yi ákú ndaká yí? Bě mankem băghok
 ndü yí áyenti mməet ne Mandem! ⁶⁶ Bărem be
 yi?” Bákéme be, “Abhəŋ bégu!” ⁶⁷ Bábhó bépa
 yi batié besí, mándepti noko. Báchák mánchye
 noko yi nsáp. ⁶⁸ Bákú nókó nó, mándem noko be,
 “Ndemé kepinti Mandem, Mpeme Mandem afyé
 nyaka bariep be átò, ghati bhesə enyīn ene Mandem
 aku wə órīñí. Ghati bhesə! Agha ádébhé nó wə?”

Píta arem be abhíkí riñi Yesu

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mpok yə, Píta abhak nefi, amem senta chókó.
 Ngərə ane achi mmə-betik Mũngo bachiákap

Mandem arək ntá yi arem be, “Wə nkwo ɔhí nyaka ne Yesu mmu Gálili wu.” ⁷⁰ Ke Píta atañja besí bð abhen bachi are mankem be, “Mbíkí riñi mbõñ enyñ ene ɔrèm nɔ.” ⁷¹ Etaré nókó, áfú arək anyũbhá ené senta. Aré, mmõ-betik Mũngo bachiãkap Mandem achák, ághó nókó yi arem ntá bo abhen bachi aré téé be, “Tánkwanε achí nyaka nkwo ne Yesu mmũ Násáret wu.” Mmõ betik anefú wu nkwo abhak chi ngɔré. ⁷² Píta apet atañja, kpát, ayiki be, “Mandem arinji, mbíkí riñi mónkwă wu.” ⁷³ Ebhíkí tat, bo abhen bachi are téé bákókósi mmæt ne Píta barem be, “Nsé apu are, wə nkwo ɔhí mmũ amɔt ndũ nkwo bho Yesu mmũ atú Gálili wu. Eyɔñnyu ye éti wɔ.” ⁷⁴ Ndɔñ ane, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák mēsè chi nsé! Mbíkí riñi mbõñ mmu wu!” Témte wu, nném nkək akók. ⁷⁵ Píta atik enyñ ene Yesu ághátí nyaka yi be, “Nkək aperé kók, chɔñ ɔndem ndɔñ érat be ɔbhíkí riñi me.” Afú nefi, adi kebho, ne beyă basémé anti.

27

Bárók ntá Páilet ne Yesu
(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Néyí nókó, bðbati bachiãkap Mandem ne bðbati etək báchókɔ betí betí báká eyɔñ émɔt enyũ bábhóñó beku be mángwáy Yesu. ² Báchyé eyɔñ be mángwót yi. Bafyé yi ngem amɔ, básót bárók ntá Páilet, mmu Rom ane achí nyaka góbhanɔ atú Judéya mpok yɔ.

Júdas asuri
(Bk 1.18-19)

³ Júdas mmu átí Yesu ághók nókó bé bábhɔñ beyay Yesu nedĩ kebho néjwí yi anti éti epõndak

ene yi ákú. Asot nkáp silbha bebhók esa nsem byo ane báchyé yí antí Yesu arək békéme ntá bōbati bachiákap Mandem ne bōbati etək. ⁴ Agháká nókó besí ebhap arem be, “Nkú-bebá ndu ntí mmu ane ábhíkí kú yěnyin, kpatε bátwò way yi.” Bákéme yí be, “Eyo éyíní bhesé ná? Esonri eyε ke échí.” ⁵ Júdas aták nkáp wu amik amem ekerákap Mandem, afú arək asuri. ⁶ Bōbati bachiákap Mandem bárók bábwópti nkáp wu, bárém be, “Nkáp ane chí nkáp manon ne ebhé eyese ébhíkí ka be mánychém nkáp manon ne ané ekerákap Mandem.” ⁷ Báká nókó eyon émót, básot nkáp wu bárók bákú nebhúérémik ntá ngoko bete ndu bébhéme nəkò mankò. ⁸ Eti eyo kě bó bábhúét bébhíní nebhúérémik wu bé Mmikí Manon kpatě echon. ⁹ Efákárí nókó enyu eyo, enyin ene ndemekerinti Mandem Jeremáya árémé nyaka éfú tetep. Jeremáya arem nyaka be, “Básót bebhókó nkáp esa nsem byo, manyü nkáp ane mbək bo Israel bághó be ákway béchyé ntá mmu ane ati yi. ¹⁰ Bákú mmik ntá ngoko-bete ne nkáp ére, nkúbhé mbò enyu Mandem ághátí nyaka me nkú.”

*Páilet are bhép Yesu bebhep
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹ Bárón nókó ntá Páilet ne Yesu, ate besí bhi. Páilet abhép yi be, “Wò ke óchí né Mfò bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Echí mbò enyu órémé.” ¹² Bōbati bachiákap Mandem ne bōbati etək bábhó bébhát yí barak amuet, ke abhíkí keme yě eyon. ¹³ Ekú Páilet arem ntá yi be, “Opú ghók nó beyá menyin ebhén bárém bé əkú?” ¹⁴ Ke Yesu akere m yěnyin. Ekú gəbhánə abhak maknkay tontó.

*Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu
(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)*

¹⁵ Góbhano abhöŋ nyaka epin be yěntiki mmíe, ndü mpok Epă Nekinî, áferε mükenon amot ane bo báyan yí ámféré. ¹⁶ Mpok yo, mükenon amot ane bo béré rinî eti barak ane yí áré ka, abhak ekerékenon. Aka nnyén bé Barábas. * ¹⁷ Beyă bhó báchéme nókó eket Páilet betí ebho, abhép bó be, “Agha báyan mendo ándók, Barábas ke chí Yesu, ane bábhinî bé Mpepe Mandem afyé nyaka bariép be ätò?” ¹⁸ Páilet arinî nyaka sayri bé böbati bo Israel bákem Yesu báröŋ ntá yi ne yi chi eti mpabhamík. ¹⁹ Efákári nkwo be, ene Páilet áchókó betán Yesu, ngoré ywi ató mmu ntá yi ne eyon be, “Dö mmu wu ándók. Achi chak. Ngo kenó ekén kére sonori me eti yi ndü beti ebhén béfúéré.” ²⁰ Mpok yo no, böbati bachiákap ne böbati etok béré ghati beyă bhó abhen bachi aré bé báké ro bebhep Páilet ándó chí Barábas ándók, anchye betan be mángwáy Yesu. ²¹ Ekú Páilet apet abhép bó be, “Ndü böbhen bati apay, ane báyan ndó ándók chí agha?” Bábík be, “Barábas!” ²² “Nkú yi ne Yesu mmu bábhinî bé Mpepe Mandem afyé nyaka bariép be ätò?” Bó mankem bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí!” ²³ Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Bó mankem bápét bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí!”

²⁴ Páilet ághó nókó bé yí áchonŋi chí mpok ne bé ebyok ebho békwén, arem mántwó yí ne manyiep ndü enyin. Asot manyiep amo aso amo amem besí

* **27:16** Ndü mbok bekátí, básin chí Yesu Barábas.

beyä böbhə andem nəkə be, “Me mbíkí bhóη amə ndü newú mmu ne. Newú eni néyíñí chí bhé!” ²⁵ Bó mankem bákéme be, “Də manəη ami ámbák bhesé anti, ne bö bhesé!” ²⁶ Páilet aferε ye Barábas mmü bo Israel ne böbati bhap báyanη yi amferε. Achye eyəη bé batemé nenu mánden Yesu ne ékpa, mánsət yí, mándək, mángó ndü ekotákátí. †

Batemé nenu báré yəkə Yesu

(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)

²⁷ Batemé nenu Páilet básót Yesu bárók amem áchá ywi ne yí, batemé nenu báchák mankem ndü eká batemé nenu eyap bátwó nkwo bákáp Yesu. ²⁸ Báýók nkú yi amuet, básót nkú chu báfyé yí amuet. ‡ ²⁹ Básót böbatábhénək nsənsé mání mbə ntá kefə báfyé yí anti, básót enəkəfú báfyé awónem aywi. Bábhó bétép mánén besí ebhi máηəkə nəkə yí be, “Acha mfə bo Israel, kenókó kéchí eke eta!” ³⁰ Báké nókó nó, bápáti yí batié amuet, báfónə enək eyə yi awə bákébhε bedεpti yi anti ne yə. ³¹ Bápəbhε nəkə beyəkə yi, báfére nkú chu yi amuet, básót ayi yimbəη bákéme yi amuet. Básót ye yi bárók bego ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Ené báfü eket Páilet bárəη, bátémeri mmu etək Sírene fú ambi ane áká nnyén bé Símun. Bájire yí ápókó ekotákátí Yesu. ³³ Bárók ebhak ené bábhñi bé Golgóta, nó chi “Nεbhuet Enkónti.” § ³⁴ Aré,

† **27:26** Ekpa: Ekpa yə ebhəη nyaka senəη anti. ‡ **27:28** Báfyε yi nkú chu amuet ndu beyəkə yi be achi Mfə. § **27:33** Nεbhuet wu achi nyaka chi njie ane achi amik mbə ĩnkónti.

batemé nenu básót enyih ene énen mbə mbǎnya,
 * báfyé ndū mmem báchyé yí ányú. Aghókótí
 nókó mós, ake ka ményú yé ndu báyan nyaka be
 yi anyu mō. ³⁵ Básót Yesu bágó ndū ekotákátí.
 Batemé nenu abhen bágó yi ndū ekotákátí, báguép
 ebháǵá béríñi enyū bábhónj békóre nden eyi be
 yěntiki mmu wap ambəñ amət. ³⁶ Báchókə ye amik
 mámbabheri nəkə yí. ³⁷ Básih enyih ene Yesu ákú
 ke bágò yí ndū ekotákátí, ndū ebhók enək. Bágó
 ebhók enək eyə ndū eko amfay ntí aywi. Enyih
 básih aré ébhák be, “Né chí Yesu, Mfə bo Israel.”
³⁸ Bágó ngébhé ntantañ amət ndū eyi ekotákátí
 ebhe awónem Yesu. Bákú enyu émot ne achák
 ebhe awəghə yí. ³⁹ Bo abhen báfuere fuet, bāghaka
 nyaka are mánte, mámək ne bati, mánsəkoti yi ne
 mándeme nəkə be, ⁴⁰ “Wə mmu ókway memokoti
 ekerákap Mandem, ne ónte yó ndū manywəp arat!
 Pemé mmuet eye mbák chí Mmō Mandem! Fú ndū
 ekotákátí sep amik séngó!” ⁴¹ Böbati bachiákap
 Mandem ne batəñ ebhé Mandem ne böbati etək
 béré way nkwo yi, mándeme nəkə be, ⁴² “Apème
 nyaka bo báchák, ke apú kway bεpeme mmuet yi!
 Pú yí achi Mfə bo Israel? Amfá ndū ekotákátí
 ansep amik, chəñ sénoko yi. ⁴³ Asíkí nti ne
 Mandem. Mandem ampeme yi néne mbák áyanj
 bεpeme yi, mbənyune arem be achi Mmu ane áfú
 ntá Mandem.” ⁴⁴ Baghép abhen bágó ndū ebhap
 beko mbə yí, béré so yí nkwo ne nsək enyu émot.

* **27:34** Enyih ene énen mbə mbǎnya echi nyaka mbə babhé amen
 bó báyanj be ánkə yi ake ghok beyä bebe.

Yesu agú ndü ekotákáti
(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Egháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósi, ejuri ékwén etok enkem. Ebhák kpáte nkárénká érat ne ngósi. ⁴⁶ Egháká nókó mbə nkárénká eyə érat ne ngósi, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabatani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?” ⁴⁷ Mbək bo abhen báté kékwót báyiñi, bágħók nókó ndü Yesu ábíki enyu eyə, béré rem ne bati be, “Abhñi Elájija!” ⁴⁸ Ntemé nenu amot ajet témté arək asot ekuchá fofok asebhə ndü echyé mmém, asot akpan anti mónək, asá amfay ntá Yesu, bechye yi anyu. ⁴⁹ Ke abhénéfú béré rem be, “Dǒ yi séngó mbák Elájija átwǒ bəpeme yi!” ⁵⁰ Yesu abik ndəñ achak, arə efónó yi awó Mandem.

⁵¹ Nkúbhé mpok yə, ekát ene echi amem ekerákap Mandem éghare bebħək bəpay befu amfay beghaka amik. Mmik anyikisi, ketárábhé kérákáti. ⁵² Manem ánéne, Mandem akə beyǎ bo Mandem abhen mǎnán bágú nyaka bapetsem ndü nepém. ⁵³ Báfú amem manem ayap, ne Yesu ápéré nókó nsem ndü nepém, bo Mandem bhə bārók Yerúsalem. Beyǎ bho bágħó bhə. ⁵⁴ Mũngo batemé nenu ne batemé nenu abhen bachi ne yi bábhəbheri Yesu bágħó nókó ndü mmik ányíkisi, bágħó menyiñ béchák ebhen béfákári. Bechay békém bhə tontó. Bábhó berem be, “Achí mbə Mmə Mandem tetep!”

⁵⁵ Beyǎ bagħərə bábhák are nkwo. Abhen bákòño nyaka Yesu befu te atú Gálili mánkwak nəkə yi, babhak téé, nekə nesie, mámkpəkə nəkə. ⁵⁶ Mbək bagħərə bhə bábhák María mmǒ etok Mágdala, ne

María nnɔ Jems ne Joséf, ne María ngɔré Sebɛdi, nnɔ Jems ne Jǎn.

Bábhémɛ Yesu

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Mmũ nkáp amɔt afũ nyaka etɔk Arimátia. Aka nnyén be Joséf. Abhak nkoŋo Yesu amɔt. Egháká nókó beku, ⁵⁸ arɔk ntá Páilet be anchyɛ betan amferɛ erɛnɛ Yesu ndũ ekotákátí. Páilet achyɛ eyɔŋ bé mámféré Yesu ndũ ekotákátí manchyɛ yi. ⁵⁹ Joséf asɔt ye Yesu anép ne ésíenden nkɔ. ⁶⁰ Joséf abhɔŋ nyaka nnem nekɔ enén yi átémé ndũ setárébhé. Arɔk abhemɛ Yesu ndũ nnem eni nɔ. Abiŋiri ye erɛm ntay áchók nnyũ nnem, agurɛ. ⁶¹ María, mmɔ etɔk Mágdala ne María achák, bábhák kékwót chókó mánjɪŋi nɔkɔ nnem.

Páilet ató bo be mámbábhéri nɔkɔ nnem Yesu

⁶² Néyí nókó, ndũ nywɔbhé neywɛmɛt bo Israel, bɔbati bachiákap Mandem ne bɔnkwo Fárisi bárók bátémeri Páilet. ⁶³ Bárem be, “Eta, sébhíkí re ghókɔntik be mmũ nsé wu arem nyaka be ndũ manywɔp arat yi ápetnsem ndũ nepém. ⁶⁴ Eri ye be ónchyé eyɔŋ bo mandɔk mambabheri nɔkɔ nnem eni kpáte manywɔp arat amfɛt. Bakoŋo bhi bákway berɔŋ mángɛp yi mámpɔkɔ, mándɔk, mámbɔ ye beghati bho be yi apetnsem ndũ nepém. Ne mbák émfákárí nɔ, nsé yap yɔ áchɔŋti menyɪŋ ancha nsé anɛ mbi.” ⁶⁵ Páilet arem be, “Yiŋi batémé nenɛ nɔ. Sɔt ka bhó mándók mámbábhéri nókó nnem mbɔ enyũ báyan.” ⁶⁶ Bárɔ ye barɔk báfyé eriŋ ndũ ntay, ne bárɔ bɔ arɛ be mambabheri nɔkɔ nnem.

28

Yesu apɛtnsem ndũ nepém

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywəbhé neywəməet bo Israel néfæéré nókó, María mmə etək Mágdala ne María achák, báfú ntinywəp, ené mban əbhíkí re kaɲari ndu berəɲ beɣiɲi nnem Yesu. ² Əfákári bé ángel Mandem áfú amfay ásəp amik, abiniɲiri ntay aferɛ anyünnem, achəkə aré. ³ Besí ángel Mandem wu béré ghə mbə miámian, nden eyí éndiere nəkə pépəpəp mbə etəkəfiəɲ. ⁴ Babhabheri nnem béré wet ne becháy ne bərop mbə bawú. ⁵ Ke ángel arem nta baghoré be, “Báké chay. Ndiɲí bé bəyən Yesu mmu bágó ndũ ekotákátí. ⁶ Apú fá. Mandem akə yi apɛtnsem ndũ nepém nkúbhé mbənyu yi areme be ebhəɲ befakari. Twó ká ghə nebhəet ane bábhré yi. ⁷ Dók yé ka áyák mǎngátí bakoɲo bhi be apɛtnsem ndũ nepém ne achi be ambi ərəɲ atú Gálili. Chəɲ mǎngó yi are! Nnán ngati nə bhe.” ⁸ Baghorɛ bhə báro nebhəet ane nnem nechi ntiét ntiét. Becháy békém bə, ke maɲák nkwo ajwi bhə anti. Bájet barək béyán bakoɲo Yesu be mǎngátí bhə enyiyɲ ene ángel Mandem ághátí bhə. ⁹ Ndu bərəɲ, bápéɛ ghə, Yesu atemeri bhə, arem be, “Mandem ámbák ne bhe!” Báro k bákwen amik besí bhi bábhó bekem bekak ebhi mánchye nəkə yi kenókó. ¹⁰ Yesu aghati bhə be, “Báké cháɣ. Dók ká ghati bakoɲo bha. Ghatí ká bhə be, mǎndók atú Gálili. Chəɲ mǎngó me aré.”

Babhabheri nnem báro k bǎghátí enyiyɲ ene efakari

¹¹ Ené baghoré bhə bərəɲ, efákari be mbək bo abhen bábhabheri nnem báro k Yerúsalem bǎghátí böbati bachiákap Mandem yəntiki enyiyɲ

ene efakari mpok ángel Mandem ásébhé átwó ndũ nnem. ¹² Bõbati bachiákap Mandem báchókò ne bõbati etok, báká eyon émòt, báchyé bhò beyä nkáp ndũ beson. ¹³ Bághátì bhò be, “Ghatì nókó ká bho chi be bakonjo bhi bátwó ne beti, mpok sékwéné kenó, bághép yi, bápókò bárøk. ¹⁴ Mbák góbhanò ángók ndak ane, chon séndinì ndũ séchòk nnyu ywi be ntì nendi yi amem, enyu ené bãpu chwe ndũ esonori.” ¹⁵ Babhabheri nnem básót ye nkáp beson wu, bárøk bákù mbò enyũ bõbati bághátì bhò. Ne mbok yò bé bakonjo Yesu bághép yi ghép kě bo Israel bábhùét beghati bo kpatě echon.

*Yesu atón mmùet ntá bakonjo bhi
(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹⁶ Bakonjo Yesu abhen bati byo ne amòt báro ye báro k atú Gálili ndũ njie ane Yesu ághátì nyaka bó mándók aré. ¹⁷ Mpok bághó yi, bákwen amik babho bechye yi kenókó. Ke mbok ayap bare makati mbák, sayri sayri, Yesu ke bò bághò nò. ¹⁸ Yesu akokosi mmùet ne bhó, aghati bhò besí ne besí be, “Etaya achyé me betan menkem amfäy yëntiki enyih ne yëntiki mmu awu amfay ne fá amik. ¹⁹ Dók yé ka, mánkú be bõ betok menkem mámbak bakonjo bha, mänjwiti bhò ndũ nnyén Eta, ne nnyén Mmò, ne nnyén Efónó Bedyere, ²⁰ mänton nókó bhò be mánkú yëntiki enyih ené ngátì be mánkú nòkò. Ne nchí bhák ne bhe mpoknkem, te ndũ ngwenti mmik.”

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520